

ანჯოშ პავუსაღია

**უცდომეა თუ
ღანაშაუღი?!**

ნაწილი IV

თბილისი
2009

რედაქტორისაბან

ღროა ისეთი, არ არის საკმარისი, იყო მხოლოდ კარგი იურისტი, კარგი მწერალი, კარგი ეკონომისტი... ყოველივე ამასთან ერთად, თუ კარგი მოქალაქეც არ ხარ და შენს ქვეყანაზე გული თუ არ შეგტკივა...

ანზორ ბაბუხაღია არა მარტო შესანიშნავი ეკონომისტია, არამედ თავისი ქვეყნის გულშემატკივარი კაცია, ამიტომაც გამოიჩინა მისი წერილები გაბედულებით, სითამამით, პირდაპირობით.

შეიძლება ცოდნით ბევრმა იცის, რა მოხდა საქართველოში და საიდან დაიწყო ქვეყნის ეკონომიკის ნგრევა, მაგრამ ამ თემაზე საუბარს ერიდებიან... არადა, თუ არ გაირკვა, საიდან იწყება კატასტროფის გამოძვევე მიზეზების სათავე, პრობლემის გადაწყვეტა შეუძლებელია.

ბატონი ანზორი ის პიროვნებაა, რომელმაც ერთ-ერთმა პირველმა თქვა, რომ საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებთან ერთად, მათი ხელშეწყობით და რეკომენდაციებით, საქართველოს ხელისუფლების ძველი თუ ახალი წარმომადგენლები შეგნებულად, მიზანმიმართულად აპარტახებენ ქართულ ეკონომიკას.

მძიმე ბრალდებაა, მაგრამ, როგორც იტყვიან, ფაქტი სახეზეა.

„აღრეც მითქვამს და დღესაც ვაცხადებ, – ამბობს ანზორ ბაბუხაღია – ზემოთაღნიშნული ორგანიზაციების სტრატეგიული მიზანია დამოუკიდებლობის გზაზე მდგომი ქვეყნების სოციალურ-ეკონომიკური პოტენციალის შესუსტება, რის შედეგადაც ესა თუ ის ქვეყანა მისი მრავალმხრივი, რეალური პოტენციალის მიუხედავად, მწარმოებელი ქვეყნიდან მომხმარებელ საზოგადოებად გადააქციონ“.

აქედან კი ერთი ნაბიჯია მთავარ მიზნამდე: ეკონომიკურად დადაბუნებული, სოციალურად დაუცველი ადამიანები იოლად თმობენ ეროვნულ ღირებულებებს, იოლად კარგავენ ეროვნულ სახეს და, საბოლოო ჯამში, იოლად თმობენ სამშობლოს.

გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან დაწყებული მოსახლეობის მასობრივი პროლეტარიზაციის პროცესი წარმატებით „დაგვირგვინდა“ – სახეზეა მილიონამდე სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მცხოვრები ადამიანი.

მილიონნახევარზე მეტი ადამიანია გაქცეული ქვეყნიდან ლუკმაპურის საშოვნელად, სახელმწიფოს სტარტეგიულ თუ არასტარტეგიულ ობიექტებს კი უცხოელები დაეპატრონენ.

ქართული ეკონომიკა, ფაქტობრივად, არ არსებობს, ხოლო როცა არ არსებობს ეკონომიკა, ეჭვქვეშ დგება თვით ქართული სახელმწიფოს არსებობის პერსპექტივა.

აი, ამ საკითხებზე საუბრობს ანზორ ბაბუხაღია ამ მოცულობით მცირე, მაგრამ შინაარსობრივად ძალიან მასშტაბურ და მნიშვნელოვან წიგნში.

სამწუხაროდ, ვერც ქართულმა მოსახლეობამ, ვერც პოლიტიკურმა ელიტამ დღემდე ვერ გააცნობიერა, რომ სახელმწიფოს ხსნა და აშენება მხოლოდ მაღალფარდოვანი, პატრიოტიზმით გაჯერებული პათეტიკით შეუძლებელია, თუ ამ პათეტიკას საფუძვლად არ უდევს ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების ნათლად ჩამოყალიბებული პროგრამა, განმტკიცებული შესაბამისი საკანონმდებლო ბაზით.

სანამ ჩვენ გაუმარ-ჯოს! გაუმარ-ჯოს!-ო ვყვირით, ცოდნითა და ხერხით მოსულმა მტერმა და შინაურმა გამყიდველებმა სამშობლო მოგვპარეს.

მოპარული სამშობლოს დაბრუნების გზებსა და საშუალებებზე გვესაუბრება ბატონი ანზორი ამ წერილებში.

„არ არსებობს არც ობიექტური, არც სუბიექტური საფუძველი ვიფიქროთ, რომ ჩვენი ფსევდოსაბაზრო ეკონომიკა თავისთავად გარდაიქმნება ცივილიზებულ ბაზრად. ჩემი აზრით, საჭიროა ეკონომიკური რეფორმების შედეგების ღრმა ანალიზით სერიოზულად გავიაზროთ განვლილი და შევეცადოთ განვსაზღვროთ შემდგომ გარდაქმნათა საპროგრამო კონცეფცია“ – ანზორ ბაბუხაღიას ეს მოსაზრება ყურად უნდა იღოს ჩვენმა საზოგადოებამ, თუ გვინდა, რომ წინ აღვუდგეთ ქვეყნის განადგურების მზაკვრულ გეგმას...

მანუჩარე ჯაფარიძე

ავტორის აგან

როგორც ეკონომისტს და სახელმწიფო მოხელეს, ჩემი პოზიციები მიტინგებზე და მსგავს თავყრილობებზე არასოდეს გამოითქვამს. ასეთ ღონიძიებებზე პროფესიონალი სპეცალისტის გამოვლელს არ ვამართლებდი, რადგან ის საზოგადოების თვალში იაფფასიანი ავტორიტეტის მოპოვების იოლ გზად მიმაჩნდა. ასეთ შემთხვევებში წარმატებას მხოლოდ მაშინ მოიპოვებ, თუ შენს ნათქვამში ჭარბობს პოპულიზმი, ანუ მუშაობ მასის რეაქციის ეფექტზე. ამის საწინააღმდეგოდ, პრობლემატურ საკითხებზე ჩემს პოზიციებს არცთუ იშვიათად ვაფიქსირებდი პრესაში, ან ოფიციალურ დოკუმენტებში, მითუმეტეს, რომ საკუთარი აზრის გამოთქმის ამ ფორმების გამოყენება ჩემი სამსახურებრივი მდგომარეობის გამო პრობლემას არ წარმოადგენდა.

ჩემი პროფესია, მოქალაქეობრივი ვალი, სამსახურებრივი მდგომარეობა და, ალბათ, ცოტაოდენი გამოცდილებაც არ მაძლევდა უფლებას, შორიდან მეყურებინა მიმდინარე პროცესებისათვის. ხშირად პოზიციების დაფიქსირებისას პრესაში, მთავრობის სხდომებზე და სამსახურებრივ ოფიციალურ დოკუმენტებში სიტუაციებიც იხაზებოდა და ამიტომ ზოგიერთი ხელმძღვანელი ფსევდორეფორმატორი და დაქირავებული ჟურნალისტი „ნეოკომუნისტობას“, „საბაზრო ეკონომიკის მტრობას“ და რა ვიცი, კიდევ რას არ მწამებდა.

მიუხედავად ამისა, ჩემი პრინციპების წინააღმდეგ სვლას ან გაჩუმების პოლიტიკის თამაშს ვერ ვახერხებდი, მჯერა, რომ მაინც ისა სჯობს, როცა სათქმელს დროულად იტყვი. უფრო მეტიც, არც ერთი ასეთი გამობტომა უპასუხოდ არ დამიტოვებია. ვცდილობ და მომავალშიც ისე მოვიქცევი, რომ ყველა ასეთ ქცევას ოპერატიულად, ე.ი. მაშინვე და რაც შეიძლება სხარტად, ყველასთვის გასაგებად, ობიექტურად და ლაკონურად ვუპასუხო.

როცა ვთვლიდი, რომ მართალს ვამბობდი, იმაზე ნაკლებად ვფიქრობდი, ვის ეწყინებოდა და ვის მოეწონებოდა. ერთხელ,

მთავრობის სხდომაზე, ქვეყნის პრეზიდენტს, ისიც კი ვუთხარი: „რაც დღეს ქვეყანაში ხდება, ამის მთავარი მიზეზი საკადრო პოლიტიკაში დაშვებული დანაშაულებრივი შეცდომები არის-მეთქი“. სამწუხაროდ, ეს ასე იყო და ახლაც იგივე გრძელდება.

წინამდებარე, ანუ ამ ციკლის IV ნაწილში შევიტანე ის ახალი პუბლიკაციები, რომლებიც სათანადო განხილვისა და გადაშუშავების შემდეგ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ქვეყნის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ იდეოლოგიაზე დაყრდნობილი და ყველა ქართული თავისებურების (ბუნებრივ-გეოგრაფიული, ისტორიული გამოცდილება, ცხოვრების წეს-ჩვეულებები) გათვალისწინებით შემუშავებულ „ქართულ გეგმაში“ (სხვაგვარადაც შეიძლება ეწოდოს), რომლის ჩამოყალიბების პროცესშიც უნდა ვიხელმძღვანელოთ ბატონი ლევან სანიკიძის რჩევით:

„ნუთუ „მოზროვნე ქართველობას“ ახლა მაინც არ უნდა გვეყოს უნარი და მასთან ერთად, პოლიტიკური ნებაც, დავდგეთ ერთად ილიასებურ „ქართულ ნიადაგზე“ ამ დიდი ისტორიული მისიის და ეროვნული მიზნის ხორცშესასხმელად?!... მთავარია, რომ მივყვეთ და ვუერთგულოთ ილიას გზას – ილია მართლის მართალ სიტყვას და მართალ საქმეს“.

ქვეყნის განადგურების გეგმას მთელი ერი წინ უნდა აღუდგას! იქნებ ერის სულიერ მამას მაინც მივუბლოთ ყური

ადრეც არაერთხელ მითქვამს და ახლაც მოგახსენებთ, რომ ქვეყნის ეკონომიკაში შექმნილი კატასტროფული მდგომარეობა განაპირობა იმან, რომ ამდენი წლის განმავლობაში ხელისუფლებამ არ შეემუშავა ქვეყნის მართვის ეკონომიკური პროგრამა. რამდენადაც მძიმე მოსასმენი არ უნდა იყოს ასეთი ბრალდება, კიდევ ერთხელ ვაფიქსირებ, რომ ეს შეგნებულად, მიზანმიმართულად ხდებოდა და ხდება დღესაც. კონკრეტული მაგალითისათვის გავაცნობთ ერთ ამონარიდს ჩემივე წიგნიდან („მხოლოდ თანადგომა გადავარჩენს“, თბილისი, 1998 წ.), რომელიც ჩვენს ქვეყანაში მსოფლიო სავალუტო ფონდის „დამსახურებაზე“ შეგიქმნით წარმოდგენას.

„საქართველოში ამ ორგანიზაციის საქმიანობა რომ იტყვიან, ჩემს თვალწინ მიდიოდა. (ამ პერიოდში მთავრობაში ვმუშაობდი) და ამიტომ, თითქმის ყველა შეხვედრისა და მუშა თათბირის მონაწილე ვიყავი. დიდი დრო არ დამჭირვებია, რომ ჩემი აზრი ჩამომეყალიბებინა მათი საქმიანობის დადებითი და უარყოფითი მხარეების შესახებ. ამის თაობაზე ჩემი პოზიცია პირველად სურსათის სამთავრობო კომისიის, ხოლო შემდეგ, მთავრობის სხდომაზე დავაფიქსირე. პრინციპულად დავუყენე საკითხი მაშინდელი მინისტრთა კაბინეტის ხელმძღვანელობას, რომ დაინტერესებული მხარეები, მეწარმეების ჩათვლით სასწრაფოდ დავმსხდარიყავით საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ხელმძღვანელობასთან ერთად და გვემსჯელა მთელი რიგი პრინციპული საკითხების თაობაზე. ამ მოთხოვნამ ის შედეგები გამოიღო, რომ ერთ-ერთი ვიცე-პრემიერი, მე და ბატონი შადმან ვალავი შეგვახვედრეს ერთმანეთს, პირისპირ“.

ეტყობა შადიმანებისა და ვალაგების მსგავსმა ქვეყნის „გულშემატკივრებმა“ ათქმევინეს ილია მართალს თავის ღროზე: „რაკი კაცი უცხო ქვეყნიდან მოვა ჩვენში, სწავლული თუ უსწავლელი, ამას აღარ დავდევთ და პირღია შეგყურებთ – ჭკუის მასწავლებელი აბა, ეს არისო... ყველა ისინი ვისაც თავის ქვეყანაში ვერა გაუკეთებია – რა, ჩვენსკენ გამოვბრუნდით... მტვერს გვიყენებს თვალი – საზღვარგარეთ ესეაო და თქვენც ასე უნდა მოიქცეთო“...

„ეს „საზღვარგარეთელი“ ყველა საკითხს სუფთად საბაზრო პრინციპებით უღვებოდა და ქვეყნის არავითარი წეს-ჩვეულების, ქართველი კაცის ბუნების და ჩვენი ქვეყნისა და ხალხის თავისებურებების შესახებ არაფრის მოსმენა არ აინტერესებდა. უფრო მეტიც, მიმტკიცებდა, რომ თუ გლეხისათვის საზამთრო ან მზესუმზირა უფრო მეტი მოგების მომტანი იქნებოდა. ვენახი უნდა აეჩეხა და მის ნაცვლად უფრო მეტი მოგების მომტანი სხვა კულტურა მოეყვანა. როგორ გინდა გააგებინო ასეთ კაცს, თუ რას ნიშნავს საქართველოსათვის, თუნდაც ნებისმიერი გლეხისათვის „შვილივით ნაზარდი“ ვაზის აჩეხვა. ქვეყნის შიდა ბაზრის დაცვის პრობლემებზე რომ დავიწყეთ საუბარი, გაკვირვებული მიყურებდა და მიმტკიცებდა, რომ ქვეყანამ არ უნდა აწარმოოს საქონელი, თუ ასეთივე საქონელი სხვა ქვეყანაში უფრო იაფი ჯდებაო. ჩვენი საწარმოების უმოქმედობას და გაჩანაგებას ეკონომიკურ კანონზომიერებად მიიჩნევდა. ერთი სიტყვით, სხვადასხვა პოლუსზე მდგარმა სპეციალისტებმა ერთმანეთს ვერ გავუგეთ. დამაბულობის კულმინაციამ თბილისის მეტროპოლიტენის ფუნქციონირების მიზანშეწონილობის პრობლემაზე მსჯელობისას მიაღწია. მეტრო ვახსენე თუ არა ფერი ეცვალა და გულმოსულმა გამომიცხადა: რა გახდა ბოლოს და ბოლოს ეს თბილისის მეტროპოლიტენი. რამდენი თბილისზე ღიდი ქალაქი არსებობს მსოფლიოში და მეტრო არ აქვთ და ქვეყანა არ იქცევაო. ბოლოს რომ ბრძანა, რადგან თბილისის მეტროპოლიტენ არარენტაბელური ორგანიზაციაა და მისი შემდგომი ფუნქციონირება გაუპართლებელიაო, დავრწმუნდი, რომ ეს კაცი (შეიძლება ეს ორგანიზაციაც) შემოგზავნილია და მასთან

დავას აზრი არ ჰქონდა. უაზრო კამათი დროზე ადრე შევწყვიტო“.

სამწუხაროდ შემოგზავნილი ორგანიზაციები კი არა, ხშირად ჩვენი ქვეყნის ხელისუფლებაც კი ატარებს ყოვლად გაუმართლებელ ღონისძიებებს. ერთ-ერთ ასეთ ცხელ ფაქტზე უწმინდესმა და უნეტარესმა, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II საშობაო ეპისტოლეში, თავისი რეაგირება ასე გამოხატა: „დღეს მავანი კახელ გლეხს სოლიდურ თანხას სთავაზობენ, რომ მან შეიღვივთ ნაზარდი ვაზი აჩეხოს და სანაცვლოდ საზამთრო ან სხვა კულტურა დარგოს; ამასთან ყურძნის მოყვანის ინტერესს იმითაც უკლავენ, რომ მოსავლის ჩაბარებისას, მინიმალურ ფასსაც კი არ აძლევენ. ასე არ უნდა გაგრძელდეს!“

ადრეც მითქვამს და დღესაც ვაცხადებ, რომ ზემოთ აღნიშნული ორგანიზაციების სტრატეგიული მიზანია დამოუკიდებლობის გზაზე მდგომი ქვეყნების სოციალურ-ეკონომიკური პოტენციალის შესუსტება, რის შედეგადაც ესა თუ ის ქვეყანა მისი მრავალმხრივი, რეალური პოტენციალის მიუხედავად, მწარმოებელი ქვეყნიდან მომხმარებელ საზოგადოებად გადააქციონ. ვინც ჩვენს მოსაზრებას არასწორად ან არაობიექტურად ჩათვლის, ვთხოვ პასუხი გასცეს ერთ შეკითხვას: საერთაშორისო ეკონომიკური, ფინანსური და სხვა ორგანიზაციებიდან „დანმარების“ ეგიდით მიღებული მილიარდობით აშშ დოლარიდან, რამდენი დოლარი მოხმარდა ქვეყნის ეკონომიკის აღმავლობას (მატერიალური წარმოების სფერო გვაქვს მხედველობაში) და ამის შედეგად რამდენი სტაბილური სამუშაო ადგილი შეიქმნა? შეკითხვას იმიტომ კი არ ვსვამთ, რომ სათანადო ინფორმაციაზე ხელი არ მიგვიწვდება, არამედ იმიტომ, რომ ზემოთ აღნიშნული ორგანიზაციები და ტრანსნაციონალური კორპორაციები ანუ „ჩვენი მეგობრები“ კაპიტალისტური წარმოების წესიდან გამომდინარე, უბრალოდ არ შეიძლება დაინტერესებული იყვნენ ანალოგიურ ქვეყნებში წარმოების განვითარებით. უფრო მეტიც, მსოფლიოში განთქმული მეცნიერები და ცნობილი ექსპერტები მათ მიმართ არ იშურებენ ისეთ ფრთიან ფრა-

ზებს, როგორებიცაა: „საფინანსო კოლონიალიზმი“, „საფინანსო იმპერიალიზმი“, „ნეოკოლიანიალიზმი“, „გენოციდი“ და მრავალი სხვა.

აქედან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ მიაძიებოდან უფრო ზუსტად – შეგნებულ, წინასწარგამიზნულ დანაშაულებრივ ქმედებად უნდა ვაღიაროთ იმ ხელისუფალთა „მოღვაწეობა“, რომლებიც გვიმტკიცებენ, რომ კრედიტებითა და გრანტებით მიღებული შემოსავლები, ჩვენი ქვეყნის ფეხზე დადგომისა და წელში გამართვის მიზნით იყო და არის გამოყენებული.

ჩემს აღმოჩენად არ ჩაითვლება, არადა რა აღმოჩენაზეა საუბარი, როდესაც მთელ ქვეყანაში, საითაც არ უნდა გაიხედოთ, გულს გიკლავს უმოქმელო ფაბრიკა-ქარხნები. რაც გასაზიდი იყო, დაწყებული დაზგა-დანადგარებით და დამთავრებული კარ-ფანჯრებით, უკვე გაზიდულია (სად და რა ფასად ეს ცალკე საუბრის თემაა). ახლა რკინა-ბეტონის კონსტრუქციების დაშლის ჯერი დადგა! ჩვენი თეორეტიკოსები, განსაკუთრებით კი ისინი, ვისაც იმ პერიოდში სხვადასხვა სახელმწიფო სტრუქტურებში უმაღლესი თანამდებობები ეკავა, საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების მიერ შემუშავებული ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკის დაქცევისათვის გამიზნულ რეკომენდაციებს განუხრელად ახორციელებდნენ. სამწუხაროდ, ამ საქმეში, მათი უმრავლესობის ფინანსური ინტერესებიც იყო ჩადებული. ამაზე ცოტა ქვემოთ, არადა, ამ „მოღვაწეებს“ თითოეული ამ საწარმოს რესტრუქტურისაციის გეგმა რომ შეემუშავებინა (თუნდაც სახელმწიფო პროტექციონიზმის პრინციპიდან გამომდინარე) და მათი რეაბილიტაციისათვის დაეხარჯათ დრო, უზარმაზარი გრანტები, კრედიტები და სხვა საშუალებები, მაშინ დაახლოებით მაინც გვექნებოდა ისეთი სურათი, როგორიც თუნდაც ჩვენს უახლოეს მეზობელ პოსტკომუნისტურ ქვეყნებშია.

ეს სავალალო რეალობაა, რომლის შედეგებს მომავალში ჩვენი შვილები მოიმკიან. სამწუხაროდ, ჩვენთან ნოყიერი ნიადაგი აღმოჩნდა იმისათვის, რომ საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებისა და ჩვენი სახელმწიფო „მოღვაწეების“ ხელშეწყობითა და

გვერდში დგომით, ხელმა ხელი დაბანა და საქართველოს დამონების ახალი ფორმები და მასშტაბები შეიძინა. ტრადიციას არ ვუღალავთ და ამ შემთხვევაშიც „ურმის გადაბრუნებამდე“, პრესაში ჩემს მიერ დაფიქსირებულ პოზიციებს გაგაცნობთ:

„ჩვენმა „კეთილის მსურველმა“ გადამთიელებმა, საფუძვლიანად გააანალიზეს ჩვენი მენტალიტეტი, მთავრობაში მყოფი ზოგიერთი ჩინოვნიკის დახმარებით ნოყიერი ნიადაგი აღმოაჩინეს თავიანთი ზრახვების განსაზოციელებლად და მათივე ხელშეწყობით დაიწყეს „დახმარების“ სხვადასხვა ფორმის გამოყენება ყოველგვარი ქართულის დასასამარებლად“ (ვაზ. „სარემელი საქართველოსი“, სექტემბერი 2001 წელი).

„ქვეყანაში ჯერჯერობით ისევ მძლავრობენ ნეგატიური მოვლენები, რომლებიც არა თუ დაბრკოლებებს, არამედ რეალურ საფრთხეს უქმნიან ეროვნული ეკონომიკის შემდგომ განვითარებას, რაც გადამჭრელი ზომების მიღების აუცილებლობას მიუთითებს“ (ვაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“, სექტემბერი, 2001 წელი).

„ჩვენი „მეგობრების“ მთავარი მიზანი თვითმყოფადი, პატარა ერების განადგურებაა, რომელთაც გამორჩენილი კულტურა და წეს-ჩვეულებანი გააჩნიათ. ისინი მიზანმიმართულად აზოციელებენ მოსახლეობის შემცირებას, არნახული ტემპებით ზრდიან უმუშევრობას, მათ ამ ერების „გადარჩენის“ ერთადერთ გზად უფასო სასაფლავების გახსნა მიაჩნიათ“ („დილის გაზეთი“, სექტემბერი, 2002 წელი).

„არ არსებობს არც ობიექტური, არც სუბიექტური საფუძველი ვიფიქროთ, რომ ჩვენი ფსევდოსაბაზრო ეკონომიკა თავისთავად გარდაიქმნება ცივილიზებულ ბაზრად. ჩემი აზრით, საჭიროა ეკონომიკური რეფორმების შედეგების ღრმა ანალიზით სერიოზულად გაავაზროთ განვლილი და შევეცადოთ განვსაზღვროთ შემდგომ გარდაქმნათა საპროგრამო კონცეფცია“.

„რესპუბლიკაში საქონლის წარმოების მნიშვნელოვანი დაცემის დროს, რაც ძირითადად განაპირობა არასწორმა, მოუფიქრებელმა და არაეფექტურმა საგადასახადო პოლიტიკამ, კვების პროდუქტე-

ბის წარმოება არახელსაყრელი გახდა. პარადოქსია, რომ რესპუბლიკა სასურსათო დახმარებას სთხოვს საზღვარგარეთს და მშვიდად აღიქვამს სოფლის მეურნეობასა და გადამამუშავებელ მრეწველობაში შექმნილ უმწვავეს კრიზისს. „რეფორმატორებმა“ კი ნამდვილად სასწაულის მოხდენა შეძლეს: წარმოების არნახული ნგრევის, მოსახლეობის რეალური შემოსავლის დაცემის ფონზე, საქართველო მომხმარებლის საზოგადოებად აქციეს. ამასთან დაკავშირებით ჩვენი ეკონომიკის ყველაზე უფრო მაზინჯ დისპროპორციას წარმოადგენს იმ დარგების გაპარტახების ტენდენცია, რომელთა პროდუქციის ექსპორტის ხარჯზე არსებითად მთელ ქვეყანას უნდა ეცხოვრა“. („მხოლოდ თანადგომა გადაგვარჩენს“ თბილისი, 1989 წელი).

ძვიფასო ხელისუფლება! (ძველო და ახლო).

ზემოთ აღნიშნული აღრე რომ გაგეთვალისწინებინათ, ალბათ დღეს სხვა შედეგები გვექნებოდა. რაც იყო იყო, მატარებელმა უკვე ჩაიარა, მაგრამ იქნებ ახლა მაინც გაითვალისწინოთ ჩვენი სულიერი მამის შეგონებანი საშობაო ეპისტოლედან.

ანზორ ბაბუხაძია

„საერთო გაზეთი“

14.01.09

საქუთრების ბარეში კაცს სამშობლო არა აქვს

„ლაპკარი, ნუ შეიბრალებ,
ქვეყნის სიკეთის მპარავსო“.
კაშა

„არც ერთი მიზანი არ არის იმდენად ამაღლებული,
რომ უღირსი საშუალება გაამართლოს მის მისაღწევად“.
აინშტაინი

ხელისუფლებას ხმამაღლა ვეუბნები: ქვეყნისთვის დამლუპველია დებულება იმის შესახებ, რომ „სინდისის გარდა ყველაფრის პრივატიზაცია უნდა მოხდეს“. არა, ბატონებო, თქვენთვის არავის არ მოუცია უფლება, რომ „პრივატიზაცია“ გაუკეთოთ ეროვნულ სიმდიდრეს (ტყე, მდინარე, მიწა, წყალი, წიაღისეული, სულიერი და მატერიალური ფასეულობანი). ჩვენს პლანეტაზე არ არსებობს ქვეყანა ამ ფასეულობათა ყიდვის, გაყიდვის, გაცემა-გასხვისების უფლება ვინმესთვის რომ დაეკანონებინოს. ახლა იმტვრიეთ თავი და როგორც გინდათ ისე დაუბრუნეთ ერს თავისი ეროვნული სიმდიდრე.

ბატონებო და ქალბატონებო, ასეთი ტონით საუბარი მე არ მჩვევია, მაგრამ ეს ჩემი ბრალი არ არის. ვისი ბრალიცაა, ამის განსჯა თქვენთვის მომინდვია, მით უმეტეს, როცა დეტალურად გაეცნობით საქართველოში სახელმწიფო ანუ ხალხის ქონების განიავების, უფრო სწორედ, ერთეულთა ხელში მისი უსინდისოდ ხელში ჩაგდების ჯერ არნახულ და არ გაგონილ ფაქტებს.

იმისათვის, რომ გავცეთ პასუხი ყველაზე აქტუალურ შეკითხვებს, თუ რა მდგომარეობა იყო ქვეყანაში ამ თვალსაზრისით საბაზრო ეკონომიკის დამკვიდრების საწყის ეტაპზე, რა მდგომარე-

ობაა დღეს და რა უნდა გაკეთდეს მომავალში ამ მიმართებით, ჯერ გაგაცნობთ ერთ ამონარიდს ჩემივე სტატიიდან: „ვინ რას მიიღებს ტოტალური პრივატიზაციიდან“ (ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, №3, ივლისი, 2004წ.) და დასკვნები ერთად გაგაკეთოთ.

„ჯერ კიდევ დამოუკიდებელი საქართველოს მშენებლობის საწყის ეტაპზე ამ საკითხის შესასწავლად ქვეყნის მაშინდელი ხელმძღვანელობის დავალებით, როგორც ჯგუფის ხელმძღვანელი, მივლინებული გახლდით ბალტიისპირეთის სამივე რესპუბლიკაში, მოსკოვში და ახლანდელ სანკტ-პეტერბურგში. მათი გამოცდილებისა და ამ მიმართულებით შედგენილი მიმდინარე და პერსპექტიული გეგმების შესწავლისა და ანალიზის საფუძველზე მოვამზადე სათანადო რეკომენდაციები. სამწუხაროდ, რეკომენდაციები ქალაქებზე დარჩა. დიახ, არც ერთი მათგანი არ მიიღეს და შედეგად მოსახლეობას საბოლოოდ თითო „მკვდრადშობილი“ ვაუჩერი შეერჩა ხელში. ხოლო ზოგიერთმა „სახელმწიფო მოღვაწემ“ აძვერეული წყლის პრინციპიდან გამომდინარე, ზომაზე მეტად იხეირა. ამას ახლა პირველად არ ვამბობ. ნიშანდობლივია, რომ ზოგიერთმა მაშინდელმა ხელმძღვანელმა და დაქირავებულმა ჟურნალისტმა ჩემს მიერ გაცხადებული პოზიციის გამო ლამის საბაზრო ეკონომიკის მტრად გამოამაცხადა. თუმცა... ისე ავიხდეთ ყველაფერი, როგორც ჩემი პროგნოზები ახლა“.

რაც შეეხება დღევანდელ მდგომარეობას, ხმამაღლა მინდა განვაცხადო, რომ სახელმწიფომ თავის ქონებას ვეღარ მოუარა და ძველებური მიდგომით ალბათ ვეღარც მომავალში მოუვლის, შექმნილი მდგომარეობიდან გამოსვლის ერთადერთი საშუალებაა სახელმწიფო, ანუ ხალხის ქონებაზე მესაკუთრის ოპერატიული, სწორი და ობიექტური გაპიროვნება ანუ ქონების განსახელმწიფოებრიობის საკითხის სახელმწიფოებრივად გადაწყვეტა. თუმცა, ძალზე მოკლედ და ყველასათვის გასაგებად თუ ვიტყვით, ასარჩევია ეგრეთ წოდებული ოქროს შუალედი იმის აუცილებელი გათვალისწინებით, რომ სამწუხაროდ, დღეისათვის საქართველოს

მოსახლეობის უდიდესმა ნაწილმა ამ ქონების განკერძოებაში ვერანაირი მონაწილეობა ვერ მიიღო.

ოპონენტები მეტყვიან, რომ სამაგიეროდ უცხოელებზე გაყიდული ქონებიდან მიღებული შემოსავალი ხალხს მოხმარდება. კი ბატონო, საუკეთესო შემთხვევაში ეს ასეც უნდა მოხდეს, მაგრამ მთავარი პრობლემა ის გახლავთ, რამდენად მიზანმიმართულად და ეფექტურად გამოვიყენებთ ტოტალური პრივატიზაციიდან მიღებულ შემოსავლებს. თუ ეს შემოსავლები მოსახლეობის მხოლოდ გარკვეულ ნაწილს დაურიგდა პენსიებისა და ხელფასების დავალიანებების დასაფარავად, ან თუნდაც, მათი გაზრდისათვის, ეს ღრობითი ღონისძიება იქნება და გავრცელებულია მოსახლეობის მხოლოდ გარკვეულ ნაწილზე (მოსახლეობის დიდი ნაწილი საპენსიო ასაკის არ არის და არც სახელმწიფო ხელფასს ღებულობს), რაც ქვეყნის ეკონომიკას უფრო მეტ კატასტროფამდე მიიყვანს. აქედან გამომდინარე, პრივატიზაციის პროცესის დაწყებამდე ქვეყანას უნდა შეეძუშავებინა პრივატიზაციიდან მისაღები მოსალოდნელი თანხის შემდგომი გამოყენების კონკრეტული პროგრამა, რომლის ფორმულა უნდა იყოს მარტივი და ამოხსნას ამოცანა – რომელი საწარმოები ავამუშავოთ მიღებული შემოსავლებიდან და როგორ გავანაწილოთ ამ საწარმოების ამუშავების შედეგიდან მიღებული მოგება ქვეყნის უკლებლივ ყველა მოსახლეზე. ერთი სიტყვით, თუ გვინდა, რომ მომავალში მაინც გვეშველოს, ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების პროგრამის შეფასების კრიტერიუმში უნდა გახდეს ამ ამოცანის ოპერატიული და ობიექტური გადაწყვეტა. ახლა კი გავგრძელოთ საუბარი ზემოთ შეპირებულ პრობლემებზე.

მოგეხსენებათ, რომ სოციალურ-ეკონომიკური სამართლიანობა და ხალხის კეთილდღეობა უშუალო ურთიერთდამოკიდებულებაშია. ამასთან, სახელმწიფო პოლიტიკის წარმატებით განხორციელება ეფუძნება ქვეყნის ცალკეული მოქალაქის ინტელექტუალურ და ეკონომიკურ პოტენციალს. ამიტომ, საქართველოს მოქალაქეს, საქართველოს სახელმწიფო ქონებაში მისი შესაბამისი თანაბარი და სამართლიანი წილი უნდა მიეჩინოს.

ქვეყნის ხელისუფლების მთავარი მიზანი უნდა იყოს ის, რომ საქართველოს მოსახლეობას დაუბრუნოს ეკონომიკური უფლება საკუთარი და, რაც მთავარია, კუთვნილი ქონების მფლობელობაზე. საუბარია იმ კაპიტალზე, რომელსაც უნარი აქვს იგი აქციოს დივიდენდის მომტანი ქონების რეალურ მეწილედ.

მსოფლიო პრაქტიკით ცნობილია, რომ პრივატიზაციის (და არა „პრიზვატიზაციის“) პროცესი წარმოადგენს სახელმწიფო ქონების გადაცემას კერძო საკუთრებაში. ამ ღონისძიების დედააზრი ეკონომიკის გარკვეული მიმართულების გააქტიურებაში და გამოცოცხლებაში მდგომარეობს და სულაც არ უნდა წარმოადგენდეს თვითმიზანს.

საქართველოში პრივატიზაციის პროცესი გასული საუკუნის 90-იან წლებში დაიწყო და გაგრძელდა იმის მიუხედავად, რომ სეპარატისტებთან ომში ღვაწლით, ძირძველი მიწები დავკარგეთ, მოსახლეობის პირად ანაბრებზე არსებული სახსრები კი უგზოუკვლოდ ააორთქლეს. ინფლაციამ ამ წლებში რამდენიმე ათას პროცენტს მიაღწია. აქედან გამომდინარე, პრივატიზაციის ჩატარებისთვის არ არსებობდა არც ზნეობრივი, არც ეკონომიკური, არც პოლიტიკური პირობები.

განვიხილოთ რამდენიმე ფაქტი.

ამ ყოვლად გაუმართლებელ პერიოდში გამოიცა საქართველოს სახელმწიფო ქონების მართვის მინისტრის ბრძანება სააქციო საზოგადოება „რუსთავის მეტალურგიული კომბინატის“ სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ აქციათა პაკეტის სპეციალიზებულ აუქციონზე ნულოვანი საწყისი ფასით გაყიდვის თაობაზე, ასევე გამოცხადდა კომერციული კონკურსი, საინვესტიციო პირობებით სააქციო საზოგადოება „ფოთის გემთსაშენის“ სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ აქციათა პაკეტის სიმბოლურ ფასად – ერთ ლარად გაყიდვაზე.

ხელოვნურად გამძაფრებულ სიტუაციაში ერის ქონება ასე ჩაუვარდა ხელში ინდივიდებს, რომლებმაც შეუზღუდავი ოდენობით გატანილი სესხები დაფარეს ხელოვნურად გაუფასურებული „კუ-

ქონებით“. ეროვნული ქონების მიტაცების საქმიანობას შეუერთდა ფარული ძალაც, რომელმაც „უძრაობის“ პერიოდში, სხვადასხვა არაკანონიერი მაქინაციით კოლოსალური ფულადი რესურსები და-აგროვა და პრივატიზაციის ხარჯზე ისინი „გაათეთრა“ და ლეგალური გახდა.

წინასწარ შეგნებული განზრახვით პრივატიზაციის პროცესი ქვეყანაში ხორციელდებოდა მისი ფინანსური შედეგების გაუანგარიშებლად, არარეალურად დაბალ გასაყიდ ფასებში (ზოგჯერ უფასოდ) გაუმართლებლად და დაუსაბუთებლად სწრაფ ტემპებში. ამიტომ პრივატიზაცია წარიმართა დამახინჯებული ფორმით და მავანმა ნათესაური, ოჯახური თუ სამსახურებრივი მდგომარეობის გამო ხელოვნურად გადაინაწილა ქონება. კლანებს მიეყიდა არა მარტო საწარმოები, არამედ ბანკებიც. შემქნილმა ვითარებამ ბანკების ახალ მფლობელებს საშუალება მისცა, შეეძინათ საპრივატიზაციოდ გამზადებული საწარმოები მათი რეალური ღირებულების 10-15%-ად. თანხას „სესხელობდნენ“ საკუთარ ბანკებში ძალზე „შელავათიანი პირობებით“. ამის შედეგი იყო, რომ გარიგებებისას სახელმწიფო პრაქტიკულად ვერ იღებდა „ცოცხალ ფულს“. ჩამოყალიბდა სიტუაცია როდესაც ქვეყნის მოსახლეობის დიდ უმრავლესობას პრივატიზაციის პროცესში მონაწილეობის საშუალება წაერთვა, ხოლო ეროვნული ქონების არაკანონიერად ხელში ჩამგდებებს პირიქით – ამ ქონების განკარგვის უფლება მიეცათ. სწორედ მოსახლეობის ეს უმრავლესობა დატოვეს საკუთრების გარეშე. ანუ ცნობილი ხალხური სიბრძნით თუ ვიხელმძღვანელებთ, ისინი დატოვეს სამშობლოს გარეშე.

გახსოვთ, თავის დროზე, თითოეული მოქალაქის წილი ქვეყნის საპრივატიზაციო ქონებაში განისაზღვრა ერთი ვაუჩერით, რომლის რეალურ ფასზე საუბარი დღეს უხერხულიც კი არის.

ვაუჩერული პრივატიზაციის დედაზრი მდგომარეობს იმაში, რომ მოსახლეობას (იმ დროისათვის 5 მლნ 100 ათასი კაცს) უნდა მიეღო ამ რაოდენობის შესაბამისი საპრივატიზაციო ბარათი, რომლის ნომინალური ღირებულება უნდა გატოლებოდა საქართვე-

ლოს მთლიან ეროვნულ სიმდიდრეს (წიაღისეულის და ძირითადი ფონდების ჩათვლით), რაც იმ ღრვისათვის თითქმის 60 მლრდ დოლარს შეადგენდა. ამიტომ ელემენტარული არითმეტიკული გათვლით ერთი ვაუჩერის ნომინალი თითქმის 12000 აშშ დოლარი უნდა ყოფილიყო. ბუნებრივია, მიღებული კაპიტალი საქართველოს თითოეულ მოქალაქეს საშუალებას მისცემდა, დაეკავებინა თავისი კუთვნილი ადგილი ეროვნული კაპიტალბრუნვის სივრცეში, რის შედეგადაც გარანტირებულ შემოსავალს, დივიდენდს მიიღებდა კაპიტალბრუნვაში პასიური მონაწილეობის შემთხვევაშიც კი, ე.ი. საზოგადოების თითოეულ წევრზე გაცემული ეროვნული სიმდიდრის თანაბარი წილი (ვაუჩერის ნომინალი), ანუ ეროვნული სიმდიდრის ჭეშმარიტად თანაბრად განაწილებული ოდენობა, თავისი არსით იქნებოდა საზოგადოების ყველა წევრის კეთილდღეობის მუდმივი წყარო და ეკონომიკური დამოუკიდებლობის გარანტი.

სინამდვილეში კი საქართველოს ეროვნული სიმდიდრე რატომღაც მხოლოდ ენერგეტიკის ობიექტების ღირებულებას გაუთანაბრეს, ამასთან, ესეც არასწორად. კერძოდ, „ენგურჰესი“ შეფასდა 119 მლნ. აშშ დოლარად, „ჟინვალჰესი“ – 12 მლნ აშშ დოლარად. „თელასი“ – 25 მლნ აშშ დოლარად, ანუ სულ 150 მლნ აშშ დოლარად. ზუსტად ამ თანხიდან გამომდინარე, 30-დოლარიანი ვაუჩერით შეფასდა საქართველოს ეროვნული სიმდიდრე 5 მლნ ადამიანზე.

დღეისათვის შექმნილი ვითარება გვაიძულებს ვაღიაროთ, რომ საქართველოს ეროვნული სიმდიდრეც დაუმსახურებლად და უკანონოდ აღმოჩნდა ქვეყნის მოსახლეობის 2-3%-ის ხელში. ერის უდიდესი ნაწილი კი გაუბედურდა და სიღატაკის უფსკრულში ჩავარდა, მოსახლეობის ყოველი მეორე – სიღარიბის ზღვარს დაბლაა. ამის მიზეზი ისაა, რომ პრივატიზაციის ჩატარებისას შეგნებულად არ ისარგებლეს უმარტივესი და სამართლიანი პრინციპით – ყველაფერი განაწილდეს თანაბრად, ყველაზე! ასეთმა ქმედებებმა გამოიწვია საზოგადოების უდიდესი ნაწილის იზოლირება ამ პროცესში.

ვიმეორებთ, ქონების დარიგებისას გადაწყვეტილების მიღება ხდებოდა არა კანონისა და სამართლიანობის უზენაესობით, არამედ პირადი ან კლანური დამოკიდებულებებისა და კავშირების საფუძველზე, მხოლოდ და მხოლოდ მოსახლეობის 2-3%-ის სახეიროდ, რომელთაც ვერ გაითვალისწინეს ებრაული ხალხური სიბრძნე: „საკუთრება მხოლოდ ის არის, რაც არავითარ პრეტენზიებს და ხიფათს არ ექვემდებარება“.

სამართლიანობის მოთხოვნისა და პრივატიზაციის პროცესის გამჭვირვა-ლობის უზრუნველსაყოფად საქართველოს პრივატიზებულ საწარმოთა მეპატრონეებმა, პერიოდულ პრესაში უნდა გამოაქვეყნონ ყველა საბუთი, რომლებიც მათი საწარმოების პრივატიზაციას ეხება. სპეციალურმა კომისიამ უნდა დაადასტუროს პრივატიზაციის ფაქტის იურიდიულ-სამართლებრივი სტატუსი. ამგვარი ღონისძიებები შესაბამისი კანონის საფუძველზე რამდენიმე ქვეყანაში ჩატარდა. მაგალითად, ესტონეთში მიღებულია კანონი „საკუთრების რეფორმის საფუძველების“ შესახებ და ამ კანონზე დაყრდნობით სახელმწიფოს საშუალება მიეცა შესაბამისი მატერიალური კომპენსაციით დაარღვიოს პრივატიზაციის ხელშეკრულებები არაკანონიერად პრივატიზებული ობიექტების მეპატრონეებთან. რამდენადაც რთული არ უნდა იყოს, გვინდა იმედი ვიქონიოთ, რომ ქვეყნის მომავალი ხელისუფლება (ამათი იმედი აღარ გვაქვს) სათანადო დასკვნებს გააკეთებს და იმოქმედებს პრინციპით: ყველაფერი განაწილდეს თანაბრად, ყველაზე!

ანზორ ბაბუხაძია

„საერთო გაზეთი“

24.01.09

საქართველოს ეკონომიკის ბაღარჯინის ქართული გზა

ეკონომიკურ მეცნიერებაში, განსახილველ პრობლემასთან დაკავშირებით რადიკალურად განსხვავებულ აზრებსა და პოზიციებს ვხვდებით, რაც საკითხის აქტუალობას კიდევ უფრო ზრდის და, აქედან გამომდინარე, საკუთარი პოზიციის კიდევ ერთხელ დაფიქსირების აუცილებლობა დააყენა დღის წესრიგში.

ვიდრე პრობლემის განხილვას შევუდგებით, ყურადღებით გავეცნოთ რამდენიმე ამონარიდს ერის სულიერი მამის, უწმინდესისა და უნეტარესის, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, ილია II-ის საშობაო ეპისტოლედან:

„სისტემური კრიზისის თავიდან აცილების მიზნით დასავლეთმა კურსი ეკონომიკის სფეროში სახელმწიფო სექტორის შედარებით გაძლიერებაზე აიღო, რაც თავისუფალი ბაზრიდან უფრო რეგულირებად ბაზარზე გადასვლას გულისხმობს და ბუნებრივია, ცალკეული სახელმწიფო, ეფექტური მართვის საკუთარი მექანიზმის ძიებას დაიწყებს. ჩვენც უნდა გამოვანახოთ შექმნილი მდგომარეობიდან გამოსასვლელი გზები“.

„მსხვილ ტრანსნაციონალურ კომპანიებს, რომლებიც დაინტერესებულნი არიან, რომ ხელოვნური მეთოდებით (გენური ინჟინერია, შხამ ქიმიკატები, მცენარის ზრდის სტიმულატორები და ა.შ.) მიღებული საკუთარი ჭარბი პროდუქციისათვის გასაღების ბაზრები გააფართოვონ და სხვა ქვეყნებში ადგილობრივი ბუნებრივი პროდუქციის წარმოება შეაფერხონ, საქართველოც სურთ, თავისი გავლენის სფეროდ და მათი სურსათის იმპორტზე დამოკიდებულ ქვეყნად გადააქციონ; მით უმეტეს, რომ აქ მსყიდველობითუნარიანობის გამო, იაფფასიანი, უზარისზო ნაწარმის გასაღება პრობლემას არ წარმოადგენს“.

„მოსახლეობამ უარი უნდა თქვას ჯანმრთელობისთვის მავნე

პროდუქციაზე, თვითონ უნდა დაიწყოს მიწის დამუშავება და შექმნას მცირე საწარმოები“.

ძვირფასო მკითხველო,

კალენიერებაში ნუ ჩამომართმევთ და ახლა გაგაცნობთ რამდენიმე ამონარიდს ჩვენი პუბლიკაციებიდან, რათა განსაჯოთ, თუ როგორ ემთხვევა ჩემი, ერთი რიგითი ეკონომისტის და ერის სულიერი მამის პოზიციები განსახილველ პრობლემასთან დაკავშირებით.

„თუ გვინდა თავი დავაღწიოთ ქვეყნის ეკონომიკაში შექმნილ კატასტროფულ მდგომარეობას, აუცილებელია, გარდამავალ პერიოდში სახელმწიფომ თავის ხელში აიღოს ქვეყნის ტერიტორიაზე არსებული რესურსების მართვა“.

„თუ სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო ქვეყნის მოსახლეობის სასიცოცხლო მნიშვნელობის მოთხოვნილებების ელემენტარულ დონეზე დაკმაყოფილება მაინც, მაშინ ის არ იქნება სახელმწიფო და არც მისი რომელიც გნებავთ სტრუქტურა აღარ იქნება საჭირო“.

„ქვეყნის შესაბამისი სტრუქტურების მუშაობის შეფასების ძირითად კრიტერიუმად უნდა იქცეს მოსახლეობის დასაქმების დონე და შიდა ბაზარზე საკუთარი წარმოების პროდუქციის სიუხვის მიმართულებით მიღწეული შედეგები“.

„მოსახლეობის სოციალური დაცვის პასუხისმგებლობა სახელმწიფოს ეკისრება, ხოლო სახელმწიფოსი – თითოეულ ჩვენგანს“

„მხოლოდ თანადგომა გადაგვარჩენს“, თბილისი, 1998წ.

„ქვეყნის არასწორი ეკონომიკური სტრატეგიის გამო დაიცალა ქართული სოფელი, გაჩანაგდა ეროვნული მეურნეობა, რაც ეკონომისტთა ენაზე განაპირობა შიდა ბაზრის დაუცველობამ, რის გამოც ჩვენს ქვეყანაში წარმოებული პროდუქცია არარენტაბელური, ანუ ზარალიანი გახდა“ (გაზეთი „ლიტერატურული საქართველო“, ნოემბერი, 2002 წელი).

„როცა შიდა ბაზრის დაუცველობაზე ვლაპარაკობ, ვგულისხმობ, რომ შექმნილი კატასტროფული მდგომარეობის გამო ქართველი გლეხი მასობრივად ტოვებს სოფელს და ლუკმა-პურს ისედაც გა-

ლატაკებულ ქალაქში დაეძებს. ეს იმას ნიშნავს, რომ ქვეყნის დოგ-
ლათის შემქმნელი, მომხმარებლად ვაქციეთ. ანალოგიური მდგომარეობაა ქალაქში. კვალიფიცირებული ქართველი მუშა და ინჟინერ-
ტექნიკური პერსონალი ფაბრიკებისა და ქარხნების მიღმა დარჩა. ეს იმის შედეგია, რომ რეალურ ფასად შექმნილი მისი პროდუქ-
ცია, ბაზრიდან განდევნა დემპინგურმა, ანუ ჩვენი დაჩოქებისთვის ხელოვნურად ჩამოყალიბებულმა ფასებმა. მსოფლიოს ნებიმიერ სა-
ხელმწიფოში ეს პროცესები ეკონომიკური ბერკეტებით რეგულირ-
დება, ჩვენთან კი პირიქით ხდება – ამ ბერკეტების არასწორად გა-
მოყენებამ ჩვენი ქვეყნის წარმოება მოშალა და დაანგრია.

საბედნიეროდ, ამ მდგომარეობიდან გამოსავალი ჯერ კიდევ არ-
სებობს. ჩვენი ქვეყნის ტრადიციული და პრიორიტეტული დარგე-
ბი კვლავ აღორძინდება, თუ პარლამენტი ჩვენს მიერ შემუშავე-
ბული მოთხოვნის გათვალისწინებით განსაზღვრავს და დაამტკი-
ცებს ქვეყნის ექსპორტ-იმპორტის ახალ პოლიტიკას“. (გაზეთი
„რეზონანსი“, იანვარი, 1999 წელი).

„ერთხელ კიდევ ვამბობ: იმის გამო, რომ ქვეყანას არ გააჩნია
ეკონომიკის განვითარების ეტაპობრივი პროგრამა, ზოგიერთ გადა-
უღებელ ღონისძიებას მოუშვადებელი შევხვდით და შედეგებს კარ-
გახანს მოვიმკით. ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, რამდენი ხა-
ნია ვკადავებ, რომ აუცილებელია ქვეყნის შიდა ბაზრის დაცვის
პროგრამა, მაგრამ ამაოდ. დღევანდელი ეკონომიკური პოლიტიკის
პირობებში ქართველი კაცი სოფლად მიტოვებულ მამა-პაპისეულ
კარ-მიდამოს, ზოგ შემთხვევაში კი ოჯახსაც, აღარ დაუბრუნდე-
ბა!

ასეთ პირობებში რა პასუხი გავცეთ და როგორ ვიმართლოთ
თავი ილია მართალის ამ შეგონებების წინაშე: „როგორც გინდა
არ მოეძალოს ინდუსტრია საქართველოს, იგი მაინც მიწის და
გუთნის ქვეყნად უნდა დარჩეს“. ან „მთა და ქართული სოფელი
მარად იყვნენ და კვლავაც უნდა დარჩნენ... ქართული წესწყობის
ბალავრის ქვად“ (გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, ივლისი,
2004 წელი).

ვიდრე კონკრეტული წინადადებების განხილვაზე გადავალთ, კიდევ ერთხელ შევიარაღდეთ სულმნათი ილიას ცნობილი შეგონებით, რომელიც ასე ჟღერს: „ქვეყნისათვის, ყველასათვის, ერთნაირად ღია ბაზარი უმჯობესია, იმიტომ, რომ ყოველის კაცისთვის ისა სჯობია, საშუალება ჰქონდეს, საჭირო საქონელი იქ და მისგან იყიდოს, საცა და ვისაც უფრო კარგი საქონელი აქვს და უფრო იაფი ჩემ-შენაობის გაურჩევლად“. ამ გამონათქვამით კიდევ ერთხელ დასტურდება დიდი ილიას გენიალობა და ზოგადსაკაცობრიო პრობლემების უზადო განჭვრეტის უნარი, მაგრამ, რა თქმა უნდა, იგი ვერ წარმოიდგენდა, რომ სამწუხაროდ, მისი სამშობლო, XXI საუკუნის დასაწყისში, ეროვნულ ცნობიერებაზე დამყარებული ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების კონცეფციისა და პროგრამის უქონლობის გამო, მსოფლიოს უღარიბეს ქვეყნებს შორის აღმოჩნდებოდა და მისი გადარჩენისათვის აუცილებელი იქნებოდა ექსტრემალური, გადაუდებელი, ეტაპობრივი ღონისძიებების გატარება, რომელიც საქართველომ უნდა შეიმუშაოს ქვეყნის ყველა რეგიონისათვის დამახასიათებელი მთავარი ნიუანსების გათვალისწინებით და არა რომელიღაც ქვეყნისათვის, ვიღაც-ვიღაც დაქირავებული სპეციალისტების მიერ სხვადასხვა მიზნებით დამუშავებული პროგრამების გადმომღერებით.

აქედან გამომდინარე, ვერ დავეთანხმებით ზოგიერთ თეორეტიკოსს, რომ ნებისმიერი ბარიერი, რომელსაც სახელმწიფო შიდა ბაზრის დაცვისათვის აღმართავს, წარმოებული პროდუქციის ხარისხის ამაღლებასა და ახალი ტექნოლოგიების რეალიზაციაზე საერთაშორისო კონკურენციის სასიკეთო ზეგავლენას ზღუდავს. ზოგადად და თეორიულად, რა თქმა უნდა, ეს ასეც არის, მაგრამ კონკრეტულად საქართველოს სინამდვილეში, არაორდინალური, გადაუდებელი ღონისძიებები რომ უნდა გატარდეს შიდა ბაზრის დაცვის, ექსპორტ-იმპორტის პოლიტიკის რეგულირების მიზნით, ეს ალბათ საკამათო არ უნდა იყოს, რადგან ანალოგიურ თეორიებზე აღმოცენებული და საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების მიერ ჩვენთვის მიუღებელი რეკეპტებით განხორცილებული

„უანგარო დახმარებების“ შედეგად რაც გვჭირს, ყველას კარგად მოეხსენება. და მაინც, თუ ვინმეს ჩვენთან კამათის ან სხვა საწინააღმდეგო პოზიციის მტკიცების სურვილი გაუჩნდება, მაშინ მათ ყურადღებას რამდენიმე ფაქტს მივაპყრობთ.

დღეის მდგომარეობით, საქართველოში მრეწველობის უმნიშვნელოვანესი დარგები განადგურებულია. მისი აღორძინების ალბათობა, ხელისუფლების დაპირებების მიუხედავად, ნულის ტოლია. აქედან გამომდინარე, მოსახლეობის დასაქმების პრობლემა ნომერ პირველ თავსატეხად უნდა გაუხდეს ქვეყანას. ასეთ პირობებში ესვამ კითხვას – თუ სახალხო მეურნეობის რომელიმე დარგში ვინმე, გმირობის ტოლფას ქმედებას ჩაიდენს და რომელიმე დარგის აღორძინებას შეეცდება და სათანადო შედეგსაც მიაღწევს, სახელმწიფოს მხრიდან რაიმე მხარდაჭერა არ უნდა მიიღოს? მხარდაჭერაში, რა თქმა უნდა, არც შეღავათიან კრედიტებს, არც საგადასახადო შეღავათებს, არც ქონების პრივატიზაციაში გამონაკლისებს და არც სხვა დათმობებს არ ვგულისხმობ. ყველა ამ პრობლემას მეწარმე თავად მიხედავს, ხალხსაც დაასაქმებს და ქვეყნის ბიუჯეტსაც ასარგებლებს. სახელმწიფოსგან მას მხოლოდ დაცვა (ამ სიტყვის ყველაზე ფართო გაგებით) სჭირდება. დაცვა სახელმწიფო და სხვა რეკეტებისაგან, დაცვა ფალსიფიკაციისაგან, პოლიტიკური სტაბილურობის უზრუნველყოფა, დაცვა უცხოეთიდან დემპინგური ფასებით შემოტანილი პროდუქციისაგან და სხვა. ეკონომისტების ენაზე თუ ვიტყვით, აუცილებელია ელემენტარული საინვესტიციო გარემოს შექმნა. სახელმწიფო ამ მოთხოვნების დაკმაყოფილებას თუ ვერ შეძლებს, მაშინ ის არ იქნება სახელმწიფო ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით და მის წარმომადგენლებს ნურც ამბიციური პრეტენზიები ექნებათ რომ ჩვენ „ევროპელები“ ვართ.

დამეთანხმებით, რომ ჩვენს ქვეყანას, სამწუხაროდ, თითზე ჩამოსათვლელ დარგებში შეუძლია აწარმოოს მსოფლიო ბაზრის კონკურენტული პროდუქცია და აქედან გამომდინარე, სახელმწიფო სწორედ ამ დარგებისადმი დამოკიდებულებას უნდა აქცევდეს

განსაკუთრებულ ყურადღებას.

საბუნდოროდ, ასეთი პროდუქციის გამოშვების პრეცედენტები ქვეყანაში არსებობს და ის კიდევ უფრო გაიზრდება, თუ სახელმწიფო თავის ფუნქციას შეასრულებს, თუნდაც ზემოთ აღნიშნული პოზიციების ჭრილში. საილუსტრაციოდ მოვიყვან რამდენიმე კონკრეტულ მაგალითს.

ცნობილმა ქართველმა მეწარმემ, მართლაც რომ გმირობა ჩაიდინა და პირადი ინვესტიციების ხარჯზე მოახდინა ერთი ძალიან მნიშვნელოვანი, თუმცა შედარებით მცირე ჰიდროელექტროსადგურის პრივატიზაცია და რეაბილიტაცია. პროდუქცია გამოუშვა, მაგრამ შემდეგ მისი რეალიზაცია გაუხნდა პრობლემა.

დღეს რომ კაცი საქართველოში სახელმწიფოსგან ყოველგვარი თანადგომის გარეშე ანუ სრულიად დამოუკიდებლად ხორბალს მოიყვანს და მის რეალიზაციას ველარ შეძლებს, სად არის მაშინ სახელმწიფო?

შეიძლება ვინმემ იკითხოს, სახელმწიფო აქ რა შუაშიაო? მათ საყურადღებოდ, ყოველგვარი კომენტარის გარეშე გავიმეორებ ჩემს მიერ ადრე გამოქვეყნებულ და საკმაოდ გახმაურებულ ოთხ შეკითხვას, რომელთა ირგვლივაც, მზად ვარ, ნებისმიერი ცივილური ფორმით, ჩემს ოპონენტებთან გავმართო სათანადო პოლემიკა. აი ეს შეკითხვებიც:

1. ქვეყნაში ახლად გახსნილ 10 საწარმოს, სადაც მუშაობს 100 კაცი, ქვეყნის ბიუჯეტში შეაქვს ერთი მილიონი ლარი. მეორე შემთხვევაში, იგივე ერთი მილიონი ლარი ბიუჯეტში შეაქვს 100, ანუ ათჯერ მეტ ახლად გახსნილ საწარმოს, სადაც დასაქმებულია 1000, ანუ ათჯერ მეტი მუშახელი. ყველა სხვა თანაბარ პირობებში, სახელმწიფოსათვის მეორე ვარიანტი უფრო მომგებიანი რომ არის, ეს შეიძლება სადავო გახდეს?

2. რა უფრო მომგებიანია ქვეყნისათვის, ერთი ტონა მარცვლეული უცხოეთში შეიძინოს 100 აშშ დოლარად, თუ ადგილობრივი მეწარმის მიერ წარმოებული ყველა პარამეტრით იგივე ხარისხის მარცვლეული – 120 აშშ დოლარად?

3. ქართველი გლეხი ვენახს რომ აჩეხავს და მის ნაცვლად სხვა უფრო „მომგებიან“ საქმეს ეწევა, ამაზე სახელმწიფომ მომავალი თაობების წინაშე პასუხი არ უნდა აგოს?!

4. საქართველოში რის ვაივავლახით, მსოფლიო სტანდარტების დონეზე წარმოებულ მტკნარ, მინერალურ, ხილეულ წყლებს და უალკოჰოლო სასმელებს, რძის, მაკარონისა და თამბაქოს ნაწარმს, ფრინველის ხორცსა და კვერცხს, საკონსერვო პროდუქციას, ლუდს, ღვინოს და სხვა ალკოჰოლურ სასმელებს, თუნდაც საქართველოს ბაზარზე რომ შეექმნებათ თავიანთი საქონლის რეალიზაციის პრობლემები, ამ საკითხზე სახელმწიფომ არ უნდა იფიქროს?

ჩვენი ღრმა რწმენით, სახელმწიფომ მარტო კი არ უნდა იფიქროს, არამედ სახელმწიფოებრიობის გარკვეული დონის მიღწევამდე თითოეული ამ დარგისა თუ საწარმოს ჭრილში მათთან ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმებიც კი უნდა გააფორმოს. წინააღმდეგ შემთხვევაში ჩვენი ქვეყანა ვერ გადარჩება! ვიძიებ, ამ ეტაპზე ეს ასეა საჭირო! ე.ი. ვიდრე საქართველო ნამდვილ სახელმწიფოს დაემსგავსება, ამ სიტყვის პირდაპირი და სრული მნიშვნელობით. მანამდე მან ხელი არ უნდა დაიბანოს მეწარმეთა პრობლემებისაგან.

სამწუხაროდ, მავანნი საქართველოს კოლაფსიდან გამოყვანის ერთ-ერთ მთავარ ფაქტორად საერთაშორისო ბაზართან ქვეყნის შიდა ბაზრის სრულ ინტეგრაციას მიიჩნევენ. პრაქტიკულად კი ძნელია, მსოფლიო რუკაზე მოიძებნოს ქვეყანა, რომელიც სხვადასხვა ფორმით და მასშტაბით არ ანხორციელებდეს თავისი ქვეყნისთვის მისაღებ საგარეო ვაჭრობის პროტექციონისტულ რეჟიმს. აღნიშნულის საილუსტრაციოდ ერთ კონკრეტულ ფაქტს მოვიყვან და დანარჩენი თავად განსაჯეთ.

ნებისმიერი ცივილური ქვეყნის სოფლის მეურნეობის პრიორიტეტული დარგები, როგორც წესი, სარგებლობენ პროტექციონისტული პოლიტიკის სიკეთით. უფრო მეტიც, ლოტაციის გარეშე არ არსებობს არც ერთი განვითარებული ქვეყნის სოფლის მეურნეო-

ბა. მაგალითად, ევროკავშირში შემაჯავლი 15 ქვეყნის მოსახლეობის საერთო რაოდენობიდან, სასოფლო-სამეურნეო სფეროში დასაქმებული მოსახლეობის მხოლოდ 5% მოიხმარს ევროკავშირის ბიუჯეტის ნახევარზე მეტს. ამ ხარჯებს ემატება აღნიშნული ქვეყნების კუთვნილი ბიუჯეტიდან სასოფლო-სამეურნეო წარმოების სუბსიდირებაზე გამოყოფილი თანხებიც. ანუ თეზა იმის თაობაზე, რომ საბაზრო ეკონომიკა თავად დაარეგულირებს ყველა პრობლემას, არც ამ შემთხვევაში მართლდება.

მიგვაჩნია, რომ ჩვენი პოზიციები და წინადადებები, რომლებიც ემყარებიან და გამოძინარეობენ ჩვენი სულიერი მამების შეგონებებიდან, სათანადო განხილვისა და გადაშუშავების შემდეგ, შეიძლება გამოყენებულ იქნას ქვეყნის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ იდეოლოგიაზე დაყრდნობილი ბუნებრივ-გეოგრაფიული გარემოებების, ისტორიული გამოცდილებისა და ქართველი კაცის ცხოვრების წეს-ჩვეულებებისა და თავისებურებების გათვალისწინებით შედგენილი „ქართული გემის“ (სხვაგვარადაც შეიძლება ეწოდოს) შემუშავებისას, რომელშიც სიამოვნებით მივიღებ მონაწილეობას.

ანზორ ბაბუხაძია

„საერთო გაზეთი“

28.01.09

გამონათქვამია

მამულისა და სამომოხლოს სიყვარულით გულანთიებულ ღირსეულ მამულიშვილს ბატონ ანზორ ბაბუხაძიას!

(„შეცდომა თუ დანაშაულის“ IV ნაწილის გამო)

ბატონო ანზორ, უკვე 20 წელია (მეხუთედი საუკუნე), რაც საქართველო ერთ ადგილზე დგას და მამულს ტკეპნის. დაირღვა მამულის მთლიანობა (კიდევ ერთხელ... მერამდენედ?!), გაქრა მისდამი ზრუნვა (დაცვა, მოვლა, ხვნა, თესვა), ქართველთა შორის დაიკარგა პატივისცემა, შრომისა და სწავლისადმი ლტოლვა, მიმართულება დაკარგა ქართველთა ნიჭმა და გონებამ, შეჩერდა ბუნებრივი მატება და, რაც მთავარია, დაკვარგეთ უმთავრესი – სიყვარული, ანუ ცოცხალი ადამიანის სულიერი და ხორციელი არსებობის საზრდო!

ხორციელ ადამიანს – საკვები სჭირდება.

ადამიანის სულს კი – გონება, აზროვნება და სიყვარული.

ეს ხომ ელემენტარული ჭეშმარიტებაა. ქართველებს გვაქვს ღვთით ნაბოძები მადლიანი მიწა საკვების მოსაყვანად, გვაქვს შემეცნების, აზროვნების და შემოქმედების უნარი. თუ ბრმა ბერძენმა – ჰომეროსმა საუკეთესოდ შეიგრძნო და დაინახა ეს რთული სამყარო, გერმანელმა ყრუ ბეთჰოვენმა საუკეთესო მუსიკით დაატკბო და ინგლისელმა კოჭლმა ბაირონმა მთელი გრძნობით გარს შემოუარა, ჩვენ რაღა გვემართება ქართველებს? ქართველთა ნიჭისათვის პაწაწუნა ქვეყნის მოვლა-პატრონობაში?!

აღმშენებლობაა საჭირო ყველა სფეროში! საამისოდ თანადგომაა მთავარი. თანადგომით სულს განვკურნავთ. ამიტომ მე თქვენ – ბატონო ანზორ – გთავაზობთ ერთად მუშაობის (ორივე ხომ ეკონომისტები ვართ და მგონი სხვაზე არცთუ ნაკლები) პრინციპს:

მე – თქვენთვის, თქვენ – ჩემთვის, ორივე კი – საქართველოსთვის!
რადგან ჩვენი აზროვნება ჩვენივე საზოგადოების პროლექტია, ყველაზე კარგად ჩვენ ვიცით ჩვენივე სენი და ორივემ ღავიწყოთ და ავიყოლოთ სხვებიც...

ერთად ყოფნით (გაერთიანებით) კი გაიმარჯვებს საქართველო (ძალიან გთხოვ, დრომოჭმულ ლოზუნგად ნუ მიიჩნევთ).

ეკონომიკაში ჩვენ შეგვიძლია მართლაც და მნიშვნელოვანი სიტყვა ვთქვათ ჩვენივე გამოცდილებიდან გამომდინარე.

სრულიად გეთანხმები, რომ ეკონომიკის მთავარი პრინციპი უნდა გახდეს: ეროვნული სულით ეროვნული დარგების ეკონომიკა ავალორძინოთ. პირველ რიგში: სოფლის მეურნეობისა და კვების პროლექტების მრეწველობა. მეორე რიგში, სოფლის მეურნეობის საწარმოო ტექნოლოგიების წარმოების მრეწველობა და ა.შ...

დღეს საქართველო არის დაუძღვრებული და ეკონომიკურად ძალზე ჩამორჩენილი ქვეყანა, რომელიც ფაქტობრივად 4-5 სხვა ქვეყანაზე და საერთაშორისო ფინანსურ ორგანიზაციებზე არის დამოკიდებული და ეკონომიკური სუვერენიტეტი არ გააჩნია. ეს არის ქვეყანა, რომლის ბიუჯეტში გამოიჩეკა მილიონერები, ე.წ. „წარმატებული ბიზნესმენები“.

მე, როგორც ეკონომისტი, გეთანხმები და გეტყვი: ეკონომიკურად მშვიერ ქვეყანაში სირცხვილია, იყო მილიონერი, ისე, როგორც ძლიერ ქვეყანაში სირცხვილია იყო ღარიბი.

მამა ბერიძე,

**ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი,
საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ
ურთიერთობათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი.**

ახლო წარსულის გაკვეთილები არ უნდა დავივიწყოთ

(ა. ბაბუხაძიას „შეცდომა თუ დანაშაული“, ნაწ. IV-ის გამო)

ბატონი ანზორ ბაბუხაძია ერთ-ერთი იმ ქართველთაგანია, რომელიც სადაც არ უნდა ემუშავა (ან არ ემუშავა), მუდამ ქვეყნისა და ერის ინტერესთა დამცველთა შორისაა. ის თავისი პრაქტიკული საქმიანობითა და თეორიული ნააზრევით ყოველთვის დროულად რეაგირებს ქვეყნის საჭირობოროტო საკითხებზე. წინამდებარე „IV ნაკვეთიც“ ადეკვატური მოღვაწეობისობის გამოძახილია.

ჩემი ზოგიერთი მოსაზრება თუ სურვილი:

1) ავტორი წერს: „... ქვეყნის ეკონომიკაში შექმნილი კატასტროფული მდგომარეობა განაპირობა იმან, რომ ამდენი წლის განმავლობაში ხელისუფლებამ არ შეიმუშავა ქვეყნის მართვის ეკონომიკური პროგრამა“ (გვ. 5); „... ციკლში შევიტანე ის ახალი პუბლიკაციები, რომლებიც შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ქვეყნის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ იდეოლოგიაზე დაყრდნობილი და ყველა ქართული თავისებურების ... გათვალისწინებით შემუშავებულ „ქართულ გეგმაში“ (გვ. 4).

პატივცემულ ავტორს შევახსენებთ, რომ ჭეშმარიტად „ქართული გეგმა“, რომლის შექმნაზეც ის ოცნებობს, რეალურად არსებული ისტორიული დოკუმენტია. მაგრამ, სამწუხაროდ, თანამედროვე პუბლიკაციებში თითქმის მთლიანად გამოტოვებულია საქართველოს ისტორიისათვის ეპოქალური მნიშვნელობის ორი წელი – 1990-1991, როცა ეროვნულმა ხელისუფლებამ, პრეზიდენტ ზ. გამსახურდიას თაოსნობით, ეროვნულ სამეცნიერო ძალებზე დაყრდნობით და სამამულო ფინანსური წყაროების გამოყენებით, დაამუშავა ისტორიული მნიშვნელობის დოკუმენტი – „1991-1992 წლებში საქართველოს ეკონომიკური კრიზისიდან გამოყვანის და ვითარების სტაბილიზაციის ღონისძიებათა პროგრამა“, რომელიც

10 მსხვილი ბლოკისგან შედგებოდა. ხაზგასმით აღენიშნავ, ეს დოკუმენტი აღმოცენდა წმინდა ეროვნულ ნიადაგზე, რომლითაც განისაზღვრა ორიენტაცია ქვეყნის ინტერესთა დაცვაზე. ფაქტობრივად, მასში მოცემულია საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების გრძელვადიანი სტრატეგია, თუმცა, აქცენტი გაკეთებულია 1991-1992 წლებზე. ბევრ რამეში ეს პროგრამა დღესაც გამოსაყენებელია. მოკლედ. „ახლო წარსულის გაკვეთილები არ უნდა დავივიწყოთ“.

2) საქართველოში მიმდინარე ეკონომიკური რეფორმების არსებითი ხარვეზების ანალიზი და კრიტიკა საკმაოზე მეტია, მასზე ძალიან ბევრი დაიწერა და კვლავაც იწერება, იგივე შეიძლება ითქვას საერთაშორისო ორგანიზაციების (სსფ და სხვა) საქართველოში საქმიანობის ნეგატიური შედეგების შეფასების შესახებაც. ასე, რომ ბ-ნო ანზორ! – თქვენ ერთადერთი კრიტიკოსი არა ხართ.

3) ღამეთანხმებით, კრიტიკა ძირითადად მაინც, პერსონიფიცირებული უნდა იყოს: თქვენ აკრიტიკებთ პრეზიდენტს, მინისტრთა კაბინეტს, თეორეტიკოსებს, პიროვნებებს, თუმცა, რომელს, ვის – ფაქტობრივად არ ჩანს.

4) რაც შეეხება „ყველაფრის გაყიდვას, სინდისის გარდა“ – ამის ავტორს (ბენდუქიძე) სინდისი საერთოდ არ ქონია, ან კიდევ, ყველაფერზე ადრე სწორედ სინდისი გაყიდა ალბათ.

დაბოლოს, იყავი მხნედ, კვლავაც გაბედულად შეუუტიე საქართველოს დამატკევერებს, რწმენა ურყევია: „მაღე გაბრწყინდება საქართველო“.

რეკავზ გოგონია

ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი.

შესდომები, დანახაული და ანზორ ბაბუნაძია

სხვისი ხელის შემყურეობა, ყველა დროში და ყველა ხალხში სამარცხვინოდ ითვლება. საქართველო დღესაც სხვისი დახმარების მომლოდინეა. ქვეყნის სამეურნეო ცხოვრებაზე პასუხისმგებელი პირები, დრო და დრო შეგვხსენებენ, რომ „წელს საქართველო უპრეცედენტოდ მაღალ საგარეო დახმარებას ელოდება“, ხანდახან კი დონორი ორგანიზაციებისა და ქვეყნების ნაცვლად მიიბოდიშებენ, „რა ქნან, კრიზისია და დაპირებულ ოდენობით დახმარებას ვეღარ გაიღებენ“. სამწუხაროა, მაგრამ სირცხვილის განცდა არ ჩანს ხელისუფლების წარმომადგენელთა რიტორიკაში, კიდევ უფრო სამწუხაროა, რომ ეს გრძნობა ქრება ჩვენს ყოველდღიურობაში.

ამ თვალსაზრისით ანზორ ბაბუნაძიას პუბლიცისტიკა ქართული სულის სიამაყისა და ეროვნული თვითშეგნების ამაღლებისაკენ გვიბიძგებს. იგი დროულია და მნიშვნელოვანი ჩვენი ისტორიული ცნობიერების განმტკიცებისათვის. არ ვეთანხმები მას ზოგიერთ საკითხში, მაგალითად, საერთაშორისო მონეტარული ფონდის საქმიანობის შეფასებაში, მაგრამ ვიცი, რომ ჩვენი კამათი ქვეყნის გადარჩენის გზების ძიებას ეხება და იგი ვაჟკაცური სულის განმტკიცების საშუალებაა. ამიტომ, მივესალმები ჩემი მეგობრის კიდევ ერთ ნაშრომს და დავძენ, რომ ჩვენ ვალდებული ვართ მივიღეთ ეკონომიკურ პოლიტიკასთან, თორემ იგი, თვითონ მოვა ჩვენთან და არჩევნების დროს, 20 ლარის მომლოდინე მანქურთებად გვაქცევს.

ბოლოს კი მინდა, მადლობა გადავუხადო ბატონ ანზორს, ვაჟ-კაცობისა და ბელთან შურიგებლობისათვის. „მხოლოდ გამარჯვება ბელთან შეგვარიგებს“ გალაქტიონის ეს სიტყვები გზამკვლევი ყოფილიყოს მისი შემოქმედებისთვის.

პროფესორი **დავით იაკობიძე**

P.S. უსირცხვილობაა შეცდომების გამართლების იდეა – ინდიკატორია. შეცდომები კი დანაშაულებათა არსია. დანაშაული შეცდომებსა და უცოდინრობაში ავლენს თავს. დანაშაულის გამართლება ამორალურია. კარგია, რომ არცერთი ეს კატეგორია არ ახასიათებს ანზორ ბაბუხაძიას.

მოსაზრებები

**ანზორ ბაბუხაძიას პუბლიკაციების
„შეცდომა თუ დანაშაული?!“ IV ნაწილზე**

უკანასკნელი მეოთხედი საუკუნის მანძილზე თვალყურს ვადევნებ ცნობილი ეკონომისტისა და სახელმწიფო მოხელის ბატონ ანზორ ბაბუხაძიას პუბლიცისტურ თუ ჟურნალისტურ ნაშრომებს, რომლებიც ქვეყნდებოდა და ქვეყნდება ქართულ პერიოდიკაში. განსაკუთრებით საინტერესოა მისი ჭკვიანური და დინჯი, მოფიქრებული მოსაზრებები ჩვენი ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პრობლემებზე.

შეუძლებელია არ დაეთანხმო ბატონ ანზორის მოსაზრებებს ქვეყნის ეკონომიკაში შექმნილი კატასტროფული მდგომარეობის

თაობაზე, რომელიც განპირობებულია იმით, რომ დღემდე ქვეყანაში შემუშავებული არ არის არც ეკონომიკური პოლიტიკა და არც ეკონომიკური პროგრამა. უფრო მეტიც, ქვეყნის მთავარი ფინანსური გეგმის, სახელმწიფო ბიუჯეტის შედგენას წინასწარ მოფიქრებული არც ეკონომიკური განვითარების გეგმა, არც ეკონომიკური პროგნოზები არ უდევს საფუძვლად. ამით კი განპირობებულია ის გარემოება, რომ მისი რეალისტურობა ნაკლებად მისაღებია. წელიწადში ბიუჯეტის შემოსავლების 20-25%-ით ზრდა სწორედ ამაზე მიაანიშნებს.

არ შეიძლება მხარი არ დაუჭირო ბატონ ანზორის მოსაზრებებს სოფლის მეურნეობის განვითარების, საექსპორტო პროდუქციის მოცულობის გადიდების, სახელმწიფო საგარეო ვალების კოლოსალური ზრდის, სახელმწიფო ქონების პრივატიზაციის თაობაზე.

მოსაწონია მისი მოსაზრებები საერთაშორისო სავალუტო ფონდისა და რეკონსტრუქციისა და განვითარების მსოფლიო ბანკის საქმიანობაზე ჩვენს ქვეყანაში.

იმის გამო, რომ ქვეყანაში დაცული არ არის ადგილობრივი პროდუქციის წარმოება, მოსახლეობას სანატრელი გაუხდა ქართული მიწის ბარაქა. ქვეყანაში მოწეული კარტოფილი, კიტრი, პამიდორი ბაზრიდან გაქრა და მას დაეპატრონა უცხოური, სხვადასხვა ქიმიკატებით გაჟღენთილი პროდუქტები, რაზედაც პასუხი უნდა აგონ ამ სფეროში დასაქმებულმა ხელმძღვანელებმა.

ასე, რომ, მთლიანად მხარდასაჭერია ანზორ ბაბუხადიას ეკონომიკურ, პუბლიცისტურ ნაშრომებში გამოთქმული პატრიოტული მოსაზრებები.

რევაზ კაკულია

**ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი**

„ვაჟკაცობაა სინამდვილეს პირისპირ შეხედოს კაცმა“

(„შეცდომა თუ დანაშაული“-ს IV ნაწილის გამო)

საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის შენ-
გომ პერიოდში ქვეყნის ინტელექტუალური პოტენციალისადმი ხე-
ლისუფლების მხრიდან უსამართლო და ნიჰილისტურმა დამოკიდე-
ბულებამ ბევრ უნიჭიერეს ადამიანს მომავლის რწმენა დაუკარგა
და ჩაახშო მათი ბრძოლისუნარიანობა – ათასობით უნიჭიერესი
და ცოდნით სავსე ადამიანი ჩრდილში აღმოჩნდა. ქვეყანაში უცო-
დინართა აღლუმი ბობოქრობს. თუმცა, მაინც არიან ადამიანები,
რომლებმაც არ დაყარეს ფარ-ხმალი და თავიანთი გონიერი ნაფიქ-
რალით ხანდახან შეახსენებენ თავს საზოგადოებას. ერთ-ერთი
ასეთი გამონაკლისია უზარმაზარი გამოცდილების და ცოდნის
მქონე, დაულალავი მებრძოლი, აკადემიური, გაწონასწორებული,
ოპონირების უნარის მქონე, ცნობილი ქართველი ეკონომისტი **ან-
ზორ ბაბუხაძე**, რომლის ნებისმიერ მეცნიერულ, თუ პუბლიცის-
ტურ ნაშრომს მკითხველი გვერდს ვერ აუვლის. აქტუალური,
პრიორიტეტული ეკონომიკური, სოციალური და პოლიტიკური
პრობლემებისადმი აქცენტირება, სიღრმისეული ანალიზის უნარი,
ფაქტების ობიექტური შეფასება, საქმიანი დასკვნებისა და რეკო-
მენდაციების შემუშავება და რაც მთავარია სამართლიანობის და
ობიექტურობის პრინციპების დაცვა ბატონ **ანზორ ბაბუხაძე**-

ას შემოქმედების მუდმივი თანამგზავრია. დიდი კონსტანტინეს სიტყვებით „ვაჟკაცობაა სინამდვილეს პირისპირ შეხედოს კაცმა“. ეს თვისება თქვენ ნამდვილად გაქვთ ბატონო ანზორ და დარწმუნებული ვარ მას არასოდეს დაკარგავთ.

გფარავდეთ ღმერთი!

იოზა მისხია,

ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი,
საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის
ვიცე პრეზიდენტი, ნიუ-იორკის მეცნიერებათა
აკადემიის ნამდვილი წევრი, საქართველოს
სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი მეცნიერების
და ტექნიკის დარგში.

საით მიდის საქართველო?!

„შეცდომა თუ დანაშაული?!“ – ამ კითხვაზე პასუხი ერთმნიშვნელოვანია: ნაკლებად შეცდომა და მეტწილად დანაშაული.

აქვე უნდა დაისვას არაორდინალური კითხვა: – ეკონომიკური სფეროს მაღალ პოსტებზე არასპეციალისტის დანიშვნა შეცდომაა თუ დანაშაული?

„ნუთუ ეკონომისტები არ იმსახურებენ, თუნდაც ურთულესი საკითხების გადაწყვეტაში მონაწილეობას, რომ არაფერი ვთქვათ ეკონომიკის სფეროში ფიზიკოსების, ბიოლოგების, ჟურნალისტების და ღმერთმა უწყის კიდევ რა სპეციალისტის ხელმძღვანელ პოსტებზე დანიშვის ტენდენციაზე“. – ნათქვამია გ. გუნიას (უცნობი ავტორის) ერთ ძალზე მცირე, მაგრამ ფრიად საინტერესო სტატიაში...

სავსებით ვეთანხმებით ბატონ ანზორის დასკვნას: „არ შევცდებით, თუ ვიტყვით, რომ დაშვებული შეცდომებისა და დანაშაუ-

ლებრივი ქმედების თავი და თავი სახელმწიფოში საკადრო პოლიტიკაში დაშვებული უხეში შეცდომებია“. ეს კი წმინდა წყლის ვოლუნტარიზმია.

მოსაწონია ავტორის პოზიცია ეროვნული ეკონომიკის დარგების განვითარებაში, პროტექციონისტული პოლიტიკის გატარების, სოფლის მეურნეობაში დოტაციების ფართოდ დანერგვის ეროვნული, მეცნიერულად დასაბუთებული ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავების საკითხებში.

ცხადია, ამ პრობლემების გადაწყვეტა მამაცთა ხვედრია და ბატონ ანზორ ბაბუხადიას სიმამაცეში, მხოლოდ ლაჩრებს შეუძლიათ ეჭვის შეტანა.

ჯემალ კაჭკორია

ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი.

ნათელი აზროვნების ნაყოფი

ნიჭი ისეთი ფენომენია, რომლის ხარისხი მხოლოდ მისი პროდუქტიულობით არ იზომება. ამიტომ სშირად სულ პატარა მოცულობის ნაწარმოების (ნაშრომის) ავტორი შეიძლება უფრო დიდხანს შერჩეს ისტორიას, ვიდრე მრავალტომეულისა, რომელმაც მოსალოდნელია ისტორიის მეხსიერებაში შესვლაც ვერ მოახერხოს.

ეს მოსაზრება მე მათქმევინა პატარა წიგნმა, რომლის ავტორია ცნობილი პუბლიცისტი, მეცნიერ-ეკონომისტი, მრავალმხრივი, მაგრამ ყოველთვის ეროვნულ ინტერესებს დაქვემდებარებული მისწრაფებების მქონე პიროვნება ანზორ ბაბუხადა.

მთლიანად ვეთანხმებით ბატონი ანზორის მტკიცე პოზიციას, რომლის არსი მდგომარეობს საბაზრო ურთიერთობების პირობებში ეკონომიკის თვითრეგულირებისა და სახელმწიფოებრივი რეგულირების მექანიზმების ოპტიმალურ შეხამებაში და სახელმწიფოს მარეგულირებელი ფუნქციების წინ წამოწევის აუცილებლობის

დასაბუთებაში, რის შედეგადაც შეიძლება მივალწიოთ ბაზარზე სასაქონლო პროდუქციის სიუხვეს და მოსახლეობის სოცალური დაცვის უზრუნველყოფას.

საყურადღებოა ის გარემოება, რომ ბატონი ანზორი იზიარებს ზოგიერთი ცნობილი თეორეტიკოს-ეკონომისტის მოსაზრებებს იმის შესახებ, რომ ქვეყნებს შორის ზედმეტი ბარიერების, დიფერენცირებული საბაჟო ტარიფებისა და აქციზების დაწესება გაუმართლებელია, რომ პროტექციონისტული პოლიტიკა მრეწველობის განვითარებისთვის შეიძლება საზიანო იყოს, მაგრამ კონკრეტულად საქართველოს სინამდვილეში, როცა ქვეყნის მრეწველობა და საერთოდ ეკონომიკა, უკიდურესად დაცემულია და განვითარებულ ქვეყნებთან კონკურენციის გაწევის მინიმალური შესაძლებლობაც კი არა აქვს, მას აუცილებლად მიაჩნია არაორდინალური გადაუდებელი ღონისძიებები შიდა ბაზრის დაცვისა და ექსპორტ-იმპორტის პოლიტიკის რეგულირების მიზნით. ამ მოსაზრებას ჩვენც მთლიანად ვიზიარებთ, მით უმეტეს, რომ მსოფლიო გამოცდილება სწორედ ასეთი მიდგომის სისწორეს ადასტურებს, თანაც არამარტო ჩამორჩენილი ქვეყნებისთვის, არამედ ზოგჯერ განვითარებული ეკონომიკის პირობებშიც კი. ამაზე აშშ-ს უახლოესი ისტორიაც მეტყველებს.

სავსებით ვეთანხმები ბატონი ანზორის ლაკონიურ, თამამ, გონებადამხვილურ და არსებითი ხასიათის დასკვნას, რომ საჭიროა: „ქონების განსახელმწიფოების საკითხის სახელმწიფოებრივი გადაწყვეტა“, ამ მარტივ წინადადებაში, ჩემი შეხედულებით, ღრმა აზრია, კერძოდ ის, რომ ქვეყანაში ნებისმიერი საკითხი, მათ შორის სახელმწიფო ქონების კერო საკუთრებაში გადაცემაც, მხოლოდ კერძო საკითხი კი არა, საზოგადოებრივი, სახელმწიფო საკითხია და ამიტომ სახელმწიფოებრივად უნდა წყდებოდეს.

მიმაჩნია, რომ ეს პატარა წიგნი ქართული ეკონომიკური ლიტერატურის კარგი შენაძენია.

პროფესორი ბურამ ყუყუნია

შესლომას და დანაშაულის

ამ ციკლის ნაშრომთა მეოთხე ნაწილის გამოშვებას რომ არ დააყოვნებდა ბატონი ანზორი, ეს 2008 წლის 20 ივნისს ვიწინასწარმეტყველე.

... ჩემი ხანგრძლივი ჟურნალისტური მოღვაწეობის პერიოდში ვის აღარ შევხვედრივარ – გამოჩენილ მეცნიერებს, ეკონომისტებს, ბიზნესმენებს, პრაქტიკოს მეწარმეებს, მაგრამ ისეთი მრავალმხრივი, უღრუბლო აზროვნების, ეროვნული ინტერესებისა და მისწრაფებების მქონე პიროვნებას, როგორიც ანზორ ბაბუხაძია გახლავთ, ძალიან იშვიათად.

და მაინც, რას ებრძოდა და ახლაც უკომპრომისოდ ებრძვის ბატონი ანზორი თავისი საგაზეთო პუბლიკაციებითა და კრიტიკული გამოსვლებით. ის თავიდანვე გრძნობდა, რა დამღუპველი შედეგები შეიძლება მოჰყოლოდა საქართველოში საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების რეკომენდაციების გაუაზრებელ რეალიზებას, არასწორ ეკონომიკურ სტარტეგიას, ფაბრიკა-ქარხნების გაჩერებას, გლეხობის მიერ სოფლების მასობრივად დატოვებას, ქვეყნის დოვლათის შემქმნელის მომხმარებლად გადაქცევას, სახელმწიფოს მიერ ეკონომიკის მარეგულირებელი ბერკეტების გამოუყენებლობას, საბაჟო გადასახადების მოუწესრიგებლობას, აგრეთვე მთელ რიგ სხვა მცდარ ნაბიჯებს და დანაშაულებებს, რომელთა ავტორი იყო საქართველოს ხელისუფლება და დღესაც არის. აქედან გამომდინარე, ამ წიგნისთვის უფრო მორგებული იქნებოდა ჩვენს მიერ შემოთავაზებული სათაური – „შეცდომაც და დანაშაულიც“, რამეთუ მისი შემოქმედნი ერთდროულად ორივეს იმსახურებენ.

ოთარ ხუციშვილი

„მხოლოდ პროფესიონალიზმი ბადაბვარჩენს“

წარმოდგენილ პუბლიკაციებში ბატონი ანზორ ბაბუხაღია მისთვის დამახასიათებელი პროფესიონალიზმითა და პირდაპირობით იხილავს ქვეყნის ეკონომიკის აქტუალურ პრობლემებს. მათზე მსჯელობას, როგორც წესი, იგი ასრულებს კონკრეტული და, ჩვენი აზრით, რეალური წინადადებებით, რასაც არცთუ ხშირად ვხვდებით ანალოგიურ ნაშრომებში. ამჯერად საჭიროდ ჩავთვალეთ გაგაცნოთ ჩვენი რამდენიმე პოზიცია განხილულ პრობლემებთან დაკავშირებით.

ბატონი ანზორ ბაბუხაღია სავსებით სამართლიანად არ არის კმაყოფილი განვითარებულ ქვეყნებთან და საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებთან ურთიერთობით. საერთაშორისო სავალუტო ფონდი კრედიტებს აძლევს მხოლოდ სახელმწიფოს, რომელსაც უფლება არა აქვს ეს კრედიტები გამოიყენოს კაპიტალური დაბანდებისათვის, ანუ უშუალოდ ეკონომიკის განვითარებისათვის. მათი ყველა სახის დახმარება კრედიტებზეა მიბმული. მაგალითად, ამერიკული დახმარება უნდა დაიხარჯოს მხოლოდ ამერიკული საქონლისა და მომსახურების შესაძენად და ა.შ.

სავსებით სწორია ბატონი ანზორი, რომ ერთხელ და სამუდამოდ ბოლო უნდა მოეღოს იმ მავნე პრაქტიკას, როდესაც ფონდი კარნახობს ქვეყნებსა და მთავრობებს, რა არის მათთვის კარგი და რა – ცუდი. ამდენად, სსფ ნამდვილად არ არის „საერთაშორისო დახმარების სალარო“, არამედ იგი წარმოადგენს გიგანტურ საერთაშორისო მანქანას, რომელიც სხვადასხვა ხერხით შეადგევს რა გავრცელებულ ქვეყნებში, აჩვენებს მათ მცირე ზომის კრედიტების

ადებას და ისეთნაირად „აუწყობს“ ეკონომიკას, რომ მათ ვერასოდეს ვერ შეძლონ დაკრედიტების გარეშე არსებობა. ამიტომ სსფპოლიტიკა განიხილება, როგორც ღარიბი ქვეყნებისადმი „იმპერი-ალისტური საფინანსო დისციპლინის“ თავსმოხვევა, როგორც ინდუსტრიული განვითარებული ქვეყნების ინტერესების რეალიზაცი-ის ინსტრუმენტი, რომელიც მესამე სამყაროს ქვეყნებში სიღარი-ბისა და მონობის „საერთაშორისო ფეოდალური დამოკიდებულე-ბის“ შენარჩუნებისთვისაა გამიზნული.

სავსებით ვეთანხმები ბატონ ანზორს, რომ საქართველოში მიმ-დინარე პრივატიზებას არასოდეს არ ჰქონია მეცნიერულად დასა-ბუთებული ეკონომიკური სტრატეგია და იგი დღესაც „აბა რა გავ-ყოდ“-ს პრინციპზეა აგებული. საჭირო იყო არა საერთო-სახელ-მწიფოებრივი საკუთრების ბოლომდე განადგურება, არამედ მისი მონოპოლიური მდგომარეობის შეცვლა, რათა შექმნილიყო კონკუ-რენტული ბრძოლის მრავალფეროვანი გარემო. შედეგად, ხელაღე-ბით (ყოველგვარი ეკონომიკური და პოლიტიკური დასაბუთების გარეშე) გაიყიდა ისეთი ობიექტები, რომლებიც განსაკუთრებულ როლს ასრულებენ სახელმწიფოს ეკონომიკური, სამხედრო და პო-ლიტიკური უსაფრთხოების თვალსაზრისით. ამკარად შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოში პრივატიზებას არსებითი ეკონომიკუ-რი შედეგი არ მოჰყოლია. უფრო მეტიც, პრივატიზების ფორმით გათვალისწინებულმა სახელმწიფო ქონების განსახელმწიფოებრი-ობამ პრაქტიკულად „პრიზვატიზაციის“ ფორმა მიიღო. დაგროვი-ლი ეროვნული დოვლათის უმოწყალოდ განიავებისა და უსამართ-ლოდ განაწილების შედეგად გაჩნდა ერთის მხრივ, მცირერიცხო-ვანი მდიდართა ნაწილი, ხოლო მეორეს მხრივ, ღარიბ-ღატაკთა უზარმაზარი არმია.

ამირან ჯიბუტი

**ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი**

ანზორ ბაბუნაძია

ბატონ ანზორ ბაბუნაძიას ღიდ პატივს ვცემ მისი ნაცხოვრები ცხოვრების გამო, მისი ოჯახის გამო, მისი ძმის გამო... ხსოვნისადმი პატივისცემის გამო... იმის გამო, რომ ჩოხა-ახალუხის მატარებელია... ჩვენს შორის მთავარი ურთიერთობის ხაზი მაინც ეკონომიკაზე გადის. ჩვენ საქართველოს ეკონომიკის განვითარების შესაძლო გზების ძიებაში თეორიულად სრული თანამოაზრობა არ გვაქვს, მაგრამ საქართველოს ეკონომიკის მდგომარეობის თანაგულშემატკივრები ნამდვილად ვართ. საქართველოს ეკონომიკა რომ ჩვენი ქვეყნის შესაძლებლობების შესაბამის მდგომარეობაში არაა – ამაზე არ ვკამათობთ. არც ისაა საკამათო, რომ არადამაკმაყოფილებელი მდგომარეობის უმთავრესი მიზეზი სუბიექტურია, ადამიანურია და, შესაბამისად – დაძლევადა. რა წილი უდევს სიღუხჭირეში ცუდ მმართველობას, ხალხის დაბალ ეკონომიკურ კულტურას, განათლებას... რამდენ ხანში და რა მექანიზმებით შეიძლება გარღვევა განვითარებაში? ამ უკანასკნელ კითხვაზე პასუხისას ჩვენ განსხვავებული აზრი გვაქვს. წინამდებარე პუბლიცისტური სტატიები პოზიციურია. ამავე დროს, როგორც პუბლიცისტური ჟანრი მოითხოვს – ემოციური. აქ თეზისები დეკლარირებულია და სამეცნიერო სტატიისგან განსხვავებით, არაა დასაბუთებული. ამიტომ პოზიციურ განხილვას მე ვერ შევუდგე-

ბი. ვიტყვი მხოლოდ იმას, რომ არავინ იცის, რა არის საბოლოო ჯამში სწორი, ამიტომ ყველამ უნდა ეძიოს გზა. ყველა ნააზრევი მიწოდებული საზოგადოებისადმი იწვევს აზროვნების სტიმულირებას და ზრდის სწორი გადაწყვეტილების მიღების ალბათობას. ამიტომაც მისასალმებელია ბატონი ანზორის ნაღვაწი. ერთს კი ვიტყვოდი ლიბერალიზმის კრიტიკოსთა საყურადღებოდ, რომ ნუ აღიქვამთ ამ თეორიასა და პრაქტიკას იმათი ნააზრევ-ნამოქმედარის სახით, ვინც საქართველოში ლიბერალიზმის სახელით სარეცხ საშუალებებზე მონოპოლიას აწესებს და სოციალურ დახმარებას ბიუჯეტიდან აღებული თანხით ნაყიდი ტომარა პურის ფქვილით წარმართავს. არ ვარ მომხრე ზოგადი შეფასებების. არ ვემხრობი ბატონ ანზორს იქ, სადაც თეორიული კრიტიკა ლანძღვაში გაექცა. იქნებ მართლაც არაფერ კავშირშია ეკონომიკური თეორია საქმის მდგომარეობასთან და ყველა საიდუმლო ძახილისა და კითხვის ნიშნების ერთად არსებობაშია?!

პროფესორი მიხეილ ჯიბუტი

ხუმლიკაჰიეგი, როგორღოც უნსულია „უნსლოგა თუ ღანაგაული?!“-ს ჰიკველ სემ ნიგნუი

სათქმელი დროულად უნდა ითქვას. – 1998 წ.

„პოლიტიკოსები იწყებენ ქურდობას, ქურდები –
პოლიტიკურ საქმიანობას“ – 2001 წ.

უპასუხოდ დარჩენილი კითხვები. – 2001 წ.

მწერალთა XX ყრილობაზე ვერნათქვამი სათქმელი. – 2002 წ.

პრეზიდენტს მისი გუნდის ბევრი წევრი ღალატობს. – 2000 წ.

გვანსოვლეს ბავშვები. – 2000 წ.

პასუხი ორ შეკითხვაზე. – 2001 წ.

ახლა მინც წაიკითხონ ჩემი მათღამი გავზავნილი წერილი. – 2001 წ.

ამბავი სხვადასხვა აქციისათვის თავშემონახული ხალხისა. – 2002 წ.

მოკლეს თბილისი, ჩვენი თბილისი, მთღად
გაბახეს დღღაქღღაქი. – 2002 წ.

საბაზრო ეკონომიკა „ბაზარს“ როღი ნიშნავს! – 1992 წ.

გაღაახღვევინეთ მიღღიონი და აშენოს რამღენიც უნდა. – 2001 წ.

არჩევნები, ო, ეს არჩევნები! – 1999 წ.

„საერთაშორისო სავალუტო ფონდი –
სიკეთე თუ ბოროტება“ – 2005 წ.

რეგულირება თუ დერეგულირება. – 2005 წ.

მხოლოდ პროფესიონალიზმი გადაგვარჩენს – 2002 წ.

აღსრულდა ნოე ჟორდანიას წინასწარმეტყველება,
კომუნიზმის ლიკვიდაცია კომუნისტების მეთაურობით
განხორციელდა – 2003 წ.

პოლიტიკოსები ისევ ქურდობენ – 2003 წ.

„სამჯერ წავიტეხეთ ფეხი, სამჯერ ვერ ავირჩიეთ
რიგიანი პარლამენტი“ – 2003 წ.

პრობლემა ნომერი პირველი – 2003 წ.

პრივატიზაცია – შეცდომა თუ დანაშაული?! – 2004 წ.

კვლავაც ვწეროთ და ჩვენვე ვიკითხოთ?! – 2004 წ.

თამამად ვეძებოთ ალტერნატიული ვარიანტები – 2004 წ.

ვერანაირი ახალი კანონი ვერ გვიშველის, თუ ეკონომიკის
განვითარების რადიკალური პროგრამა არ შექმნავდა – 2004 წ.

საჭიროა მარტივფორმულიანი კონკრეტული პროგრამა – 2004 წ.

გაუგებარი ბრძანება და გასაგები ქუჩის აქციები,
ასე ეკონომიკას ვერ ავაშენებთ – 2005 წ.

გაუგებარი ბრძანება და გასაგები ქუჩის აქციები, ასე
ეკონომიკას ვითომ ავაშენებთ? – 2005 წ.

შეგხედოთ სიმათლეს თვალეში – 2005 წ.

უახლოვდებით ჩვენს ზღვას, რომელიც, სამწუხაროდ,
ჯერ ასე შორია?! – 2005 წ.

ხსნის ერთადერთი გზა საყოველთაო შრომა – 2005 წ.

საკონტროლო-სალარო აპარატების ყველა ღონეზე
ღანერგვის აბსურდულ მოთხოვნებს მის
ღისკრედიტაციამდე მივყავართ – 2006 წ.

შეცდომები, რამაც ქვეყნის ეკონომიკა დაანგრია და
ღღესაც ანგრევს – 2007 წ.

„ოღონდ ქართულად ვიღაპარაკოთ“ – 2007 წ.

რას გვიქადის და ღაქცევას, განაღვურებას! – 2007 წ.

ცრუ ხელისუფალთა ცრუ საქმეები – 2008 წ.

პრეტენდენტებს - მხოლოდ თანაბარი პირობები – 2008 წ.

აურჩეველი რჩეული – 2008 წ.

პუბლიკაციები, რომლებიც „შეცდომა თუ დანაშაული?“-ს ყრებულებში არ არის შესული

პრივატიზაცია? ღიახ, მაგრამ...

გაზეთი „რესპუბლიკა“, 30 ივნისი, 1991 წელი

საბაზრო ეკონომიკას მომავალი თაობა გადავაცოლოთ

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 3 სექტემბერი, 1996 წელი

ღია წერილი საქართველოს პრეზიდენტს ბატონ ვლადერ შვეარდნაძეს

„სახალხო გაზეთი“, თებერვალი, 1999 წელი

ვიაზროვნოთ, მიუხედავად იმისა, რომ ეს ხელისუფლებას არ მოსწონს. „ქართველი ძლიერია უფსკრულის პირას მიყენებული“

„დილის გაზეთი“, 23 აგვისტო, 1999 წელი

გაყინული ექსპერიმენტი, ანუ მინისტრებმა პრეზიდენტის დავალება მიყურისძირეს

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 17 თებერვალი, 2000 წელი

ხელისუფლების დისკრედიტაციისათვის ზომ არ აკეთებენ (გაყინული ექსპერიმენტი)

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 23 მარტი, 2000 წელი

ექსპერიმენტი, რომელიც შემოსავლების გაორმაგებას გვპირდებოდა, სახელისუფლებო ქსელში „გაჭელეს“

გაზეთი „დრონი“, 18 ივლისი, 2000 წელი

დაე, ისმინოს ბრმაბაც და ყრუმაც!

გაზეთი „სარკმელი საქართველოსი“, იანვარი, 2001 წელი

ღია წერილი საქართველოს მწერალთა კავშირის თავმჯდომარეს, ბატონ თამაზ წიფვივაძეს

გაზეთი „ლიტერატურული საქართველო“, 9-15 თებერვალი, 2001 წელი

დაე, ისმინოს ბრმაშაც და ყრუმაც!

გაზეთი „სარკმელი საქართველოსი“, ივნისი, 2001 წელი

ფიქსირებული გადასახადები ტოტალური საგადასახადო კორუფციის შემცირებისა და მეწარმეობის გადარჩენის ერთადერთი შანსი

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 1 აგვისტო, 2001 წელი

ჩვენთან პროფესიონალიზმის დეფიციტი

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 26 ივლისი, 2002 წელი

ხმამალა სათქმელი

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 7 მარტი, 2003 წელი

ამ პროგრამით „ტადრამდე“ ვერ მივალთ

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 23 ოქტომბერი, 2003 წელი

ნუ იქნებით „სტაკების“ ტყვეობაში, ნუ გადაიხდით ქრთამს თქვენი შვილების უსწავლელობაში

ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, №2, 2004 წელი

ვინ რას მიიღებს პრივატიზაციიდან

ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, №3, 2004 წელი

რატომ ამჯობინებენ ღუმილს მეცნიერები

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 21 აგვისტო, 2004 წელი

გადასახადების ამკრეფთ შემოქმედებითი მიდგომა აღარ დასჭირდებათ

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 15 იანვარი, 2005 წელი

„მაგიური“ ბრძანება ანუ „საით მიდიხარ, საცოდაო საქართველო?!

ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, №5, მარტი, 2005 წელი

ფიქსირებული გადასახადი და სიღარიბის დაძლევა

გაზეთი „მცირე მეწარმე“, ივლისი, 2005 წელი

მეტი დაფიქრება გმართებთ, ბატონებო

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 27 სექტემბერი, 2005 წელი

ღროა თავი დაანებონ ხავსზე მობლაუჭებას

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 8 ნოემბერი, 2005 წელი

Сначала надо заживать рану, а потом уже думать о шраме

газета "Свободная Грузия", 17 ноября, 2005 г.

სოფლის შენებას რა უნდა

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 29 ნოემბერი, 2005 წელი

საზოგადოებრივი ტელევიზია საკუთარ საზოგადოებას დასცინის

გაზეთი „ლიტერატურული საქართველო“, 10 მარტი, 2006 წელი

„სახელი ხალხისა, სახრავი – სხვისა“ ანუ ვის ინტერესებს იცავს საზოგადოებრივი მაუწყებლობა?

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 17 მარტი, 2006 წელი

ბუმერანგი უკვე დაგვიბრუნდა, ქვეყანა სულს დაფავს

გაზეთი „ქრონიკა“, 30 ოქტომბერი 5 ნოემბერი, 2006 წელი

ესენი თავის ჯიბის მაყურებელი ხალხია

გაზეთი „ქრონიკა“, 6-12 ნოემბერი, 2006 წელი

ქართულ სახელმწიფოს მიზანმიმართულად ანადგურებენ

„საერთო გაზეთი“, მაისი, 2007 წელი

საქართველოს პარლამენტი უკანონობის დაკანონებას აპირებს

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 11 ნოემბერი, 2008 წელი

საქართველოში კანონის შეუსრულებლობის უზენაესობა მეფობს

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 26 ნოემბერი, 2008 წელი

ვის ხარჯზე მდიდრდებიან ჩინოვნიკები?

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 23 დეკემბერი, 2008 წელი

იტყვის ნოღაიდელი სიმართლეს?

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 3 თებერვალი, 2009 წელი

ნუ დავასხამთ წყალს სხვის წისქვილზე

გაზეთი „საერთო გაზეთი“, 25 თებერვალი, 2009 წელი

პოლიტიკოსები იწყებენ ქურდობას, ქურდები – პოლიტიკოსობას

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 11 მარტი, 2009 წელი

რასაც ეს მთავრობა აკეთებს, ეს არის ქვეყნის და ხალხის ღალატი

გაზეთი „საერთო გაზეთი“, 11 მარტი, 2009 წელი

ANZOR BABUKHADIA

**MISTAKE
OR
PUNISHMENT?!**
(PART IV)

TBILISI
2009

Foreword from Author

My profession, civil duty, job position and certain experience do not allow me to watch the ongoing procedures in Georgia from afar. Often when expressing my position in press, or at the meetings of the Government and in official files the situation used to become tight, but when I was beginning to feel that I was right I was less thinking about the fact who was offended or who liked it. Once at the Meeting of the Government I said to the President E. Shevardnadze: "The main reason of the current events existing in the country is criminal mistake in the personnel policy. Unfortunately, it was and still continues this way.

I added new publications to this book which following thorough consideration and processing thereof can be used in creating a Georgian Plan based upon national and state ideology. I also included references and comments of the well-known Georgian scientists - economists Davit Iakobashvili, Guram Kupunia, Jemal Pachkoria, Amiran Jibuti, Yasha Meskhia, Revaz Kakulia, Mikheil Jibuti and journalists Vakhtang Kharchilava and Otar Khutsishvili.

ILL INTENTIONS OF INTERNATIONAL FINANCIAL ORGANIZATIONS

I have repeatedly mentioned it before and still repeat that the critical condition in the economy of the country was conditioned because the state has failed to work out an economic program for the country management. Maybe it is hard to hear such accusation, I once again state that it happened and is still happening deliberately by support and recommendations of international organizations.

Their strategic aim is to diminish social and economic potential of the countries striving for independency, and therefore, to change a manufacturing country into a customer society notwithstanding its many-sided potential. If somebody considers our opinion inaccurate and partial, I plead such person to answer one question: Out of milliards of US dollars received from international economical, financial and other organizations under the aegis of “Financial Assistance”, how much was distributed for economic development (meaning the field of material productivity) and how many permanent workplaces were ensured?

A particular part of senior rank state officials was involved in implementation of recommendations worked out by international

financial organizations aiming at destruction of the country economics. Such people have been always interested in the deal from financial point of view acting according to the principle: “One hand washes the other”.

If the above-said had never happened, at current we would have had different outcomes. Though there is no use of talking about the past any more as it has already happened. But maybe it’s the time to give consideration to spiritual instructions from Christmas Epistle (2008) of our spiritual father, Ilia II - the Catholicos Patriarch of All Georgia.

PRIVATIZATION IN GEORGIAN

Privatization process in Georgia started from the 90s of the last century and continued with an increased speed notwithstanding that we lost the war in Abkhazia, accordingly lost the ancient lands, and the funds on personal accounts of the population were vanished. Inflation within the mentioned years reached several thousand percent. Therefore, there were no moral, economic or political environments to provide privatization.

At the initial stage of privatization the government didn’t give any consideration to our particular proposals that we drew up on the basis of the experience acquired in Baltic countries (Lithuania, Latvia, Estonia), Moscow and St. Petersburg. Consequently, the entire process was carried on in a distorting manner. Separate people artificially distributed property according to ties of relationship,

family status or official standing and the majority of the country population was deprived of the right of participation in the privatization process. As a result of the said machinations the value of each voucher given to every citizen was equivalent to 30 USD, instead of lawfully approved 12 000 USD. We hope that the future government (we have no faith in the current government) will arrive at appropriate conclusions and act with the principle: the country property shall be distributed equally to everybody!

THE COUNTRY SHALL BE GOVERNED BY THE GOVERNMENT

Georgia even today has no conception and program on social and economic development of the country based on national consciousness. Due to the reason our country is among the poorest countries of the world and in order to survive it is necessary to take extreme, urgent, stage-by-stage measures. Such measures shall be worked out by the country giving consideration to every essential nuance characteristic to different regions of Georgia and not to any other country. The government shall not interpret the programs worked out for different reasons by the specialists hired by separate people.

An entrepreneur needs protection from the state rackets, falsification and the production imported in dumping prices and etc. rather than having any privilege. In economical terms it is necessary to create an elementary investment environment. If the state will not be

able to meet the requirements then it is not considered a real state, and consequently, the state representatives shall not have any ambitious claim that we are “Europeans”.

We do believe that while the government is trying to reach a certain stage of the State system, it shall sign the documents of Memorandum of Understanding with each large enterprise. Otherwise, our country has no chance to survive! I do repeat that at current this proposition is much required! And when Georgia becomes a real state, i.e. when the state is ready to provide care for people and vice-versa, the state will probably implement a relevant policy with regard to entrepreneurship. But until the time the state shall not neglect the problems of entrepreneurs.

ANZOR BABUKHADIA passed a way from an average economist to a Senior State Adviser of the Government of Georgia. Simultaneously he carried out scientific, research and pedagogical activities.

Over a certain period he took a chair of the State Examination Commission at Tbilisi State University.

He graduated from National Economy Academy under the Council of Ministers of USSR.

He was granted a title of honor and an order of honor of the Honored Economist of Georgia.

He is a publisher of the Newspaper TANADGOMA and the Chairman of the Union for Protection of Business Interests of Georgia.

He is the author of such much-talked-of books and articles as “Mistake or Punishment?!” (Part I, 2003, Part II, 2005, Part III, 2008).

“Market Economy is not a fair ”, 1992

“Politicians start stealing and thieves begin to carry out political activity”, 2001;

“Many members of the President’s team betray him”, 2000

“We donated our future generation to the Market Economy”, 1996.

“Let’s use our brains no matter the Government likes it or not”, 1999;

“International currency reserves: good or evil?”, 2005

“The experiment promising to double incomes was choked in the Governmental network”, 2000,

“Professionalism deficit in our country”, 2002;

“Why scientists prefer to keep silent?”, 2004;

“We slipped up three times and three times failed to elect a worthy Parliament”, 2003.

“The mistakes which have pulled down and are still blighting the economy of the country”, 2007;

“The Georgian Parliament is going to legalize illegitimacy”, 2008;

“Non-Observance of Law reigns in Georgia”, 2008;

“At the expense of whom do officials make their fortune?”, 2008

რედაქტორისაგან -----	3
ავტორისაგან -----	5
ქვეყნის ბანაღბურების გზგმას მთელი ერი წინ უნდა აღუდგას!	
იქნებ ერის სულიერ მამას მანის მღვუზღლოთ ყური -----	7
საკუთრების ბარეზე ქასს სამშობლო არა აქვს -----	13
საქართველოს ექონოშიქის ბაღარჩენის ქართული გზგმა -----	20
ბამონმაურება -----	29
ეუზლიქასხიები, რომლებიც შესულია „შეხლომა თუ ღანაშაული?“-ს აირველ სამ წიგნში -----	46
ეუზლიქასხიები, რომლებიც „შეხლომა თუ ღანაშაული?“-ს ქრებულეზში არ არის შესული -----	49
MISTAKE OR PUNISHMENT?! (Part IV) -----	53

ანზორ ბაბუსაძია
„შეცდომა თუ დანაშაული“
IV ნაწილი
(ქართულ ენაზე)

რედაქტორი: ვახტანგ ხარჩილაძე

კომპიუტერული მომსახურება:
კახაბერ მახარაშვილი

შპს „გამომცემლობა მაქსიმუმი“
თბილისი, აღამაშენებლის გამზ. №164
ტელ.: 35 65 66

ანზორ ბაბუნაძე თბილისის სახელმწიფო უნი-
ვერსიტეტის ეკონომიკური ფაკულტეტის წარჩინებით
დამთავრების შემდეგ (1966 წ.), განვლო გზა ბიგიით
ეკონომისტიდან სადაბრეკოს მთავრების მთავარ სა-
ხელმწიფო მრჩეველად. წლების განმავლობაში მი-
წვეული იყო თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში
ეკონომიკური პრაქტიკის ფაკულტეტზე სახელმწიფო
საგამცდო კომისიის თავმჯდომარედ. დამთავრებული
აქვს სსრ კავშირის მინისტრთა სამსახურთან არსებული
სახალხო მეურნეობის აკადემია. არის სადაბრეკოს
დამსახურებული ეკონომისტი, გაზეთ „თანადგომა“-ს
გამომცემელი, ბიზნესის ინტერესების დაცვის კავშირის
თავმჯდომარე. დაჯილდოებულია „ღირსების ორდენით“.

ავტორია წიგნების: „მსაჯულ თანადგომა გადაგვა-
ტრენს“ (1998 წ.), „შეცდომა თუ დანაშაული?!“ (ნაწ. I
2003 წ., ნაწ. II 2005 წ., ნაწ. III 2008), „კვლავაც ვწე-
ბით და ჩვენვე ვიკითხეთ?!“ (2004 წ.), „პრემიუმია ნი-
მური პირფალი“ (2005 წ.), „ათხაზოთ, საცუივართ ჩვე-
ნი!“ (2006 წ.), „გზა ვარდისფერი“ (2007 წ.).

ანჯოშ პავსიალი

**უცდომე თუ
ღანეშეშული?!**

ნაწილი IV

საჭიროა მარტივფორმულიანი ქონჩრებიანი პროგრამა

ახლო წარსული და დღევანდლობა პროფესიონალის თვალთ

დღეისათვის ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ყველაზე აქტუალურ ორ პრობლემასთან დაკავშირებით აზრის გამოთქმა ვთხოვეთ საქართველოს დამსახურებულ ეკონომისტს, ბიზნესის სფეროთა ინტერესების დაცვის კავშირის თავმჯდომარეს ანზორ ბაბუხაძეს.

– ბატონო ანზორ, ყველა ერთხმად მიესალმება ქვეყნის ხელისუფლების ძალისხმევას და თავდადებას კონტრაბანდასთან ბრძოლის თვალსაზრისით, მაგრამ შედეგები ჯერჯერობით რომ არ ჩანს? უფრო მეტიც, ლარის კურსის განმტკიცების კვალობაზე, სახალხო მოხმარების თითქმის ყველა საქონელზე ფასები კატასტროფულად გაიზარდა. რა ხდება?

– კონტრაბანდასთან ბრძოლის პირველ ეტაპზე ეს ასეც იყო მოსალოდნელი. კიდევ ერთხელ ვამბობ, იმის გამო, რომ ქვეყანას არ გააჩნია ეკონომიკის განვითარების ეტაპობრივი პროგრამა, ზოგიერთ გადაუდებელ ღონისძიებას მოუშვადებელი შეეხვედით და შედეგებს კარგახანს მოვიძიეთ. ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, თქვენ მაინც იცით, რამდენი ხანია ვქადაგებ, რომ აუცილებელია ქვეყანას ჰქონდეს შიდა ბაზრის დაცვის პროგრამა, მაგრამ ამაოდ. სამწუხაროდ თუ საბედნიეროდ, ათეული წლებია, ქვეყნის მმართველობითი იერარქიის ყველა საფეხურზე (პარტიულის გარდა) მომიწია მოღვაწეობა. თვლა არა აქვს იმ სახელმწიფო მოხელეებს, რომლებიც ჩემს ამ მოთხოვნას ირონიით ხვდებოდნენ და ახლაც ხვდებიან. იმათგან უმრავლესობა ჯერაც შემორჩა აღმასრულებელ ხელისუფლებაში. მათი მტკიცება, რომ საბაზრო ეკონომიკა თავად დაარეგულირებს ყველა პრობლემას, არ გამართლდა. ვიბეორებ, დღევანდელი ეკონომიკური

პოლიტიკის პირობებში ქართველი კაცი სოფლად მიტოვებულ მამა-პაპისეულ კარ-მიდამოს, ზოგ შემთხვევაში კი ოჯახსაც, აღარ დაუბრუნდება. ქვეყნის შიდა ბაზრის დაუცველობის პირობებში ლოზუნგებით, დაპირებებით, თხოვნით ქართველი კაცი თავის მშობლიურ მიწაზე საბაზრო ეკონომიკისათვის დამახასიათებელ კონკურენტუნარიან (ერთეულ პროდუქციასზე შრომით დანახარჯებს ვგულისხმობ) პროდუქციას ვერ შექმნის. გამოსავალი ერთადერთია – პრობლემები ქვეყანამ საბაჟო გადასახადების მოწესრიგებით უნდა გადაწყვიტოს. ამ პრობლემაზე უფრო ღრმად და ვრცლად დღეს, ალბათ, ვერ ვისაუბრებ, მაგრამ მომავალ ოპონენტებს ჩემთან საპაექროდ ერთ შეკითხვას წინასწარ დაუესვამ: ქვეყნისათვის რა უფრო მომგებიანია, ერთი ტონა მარცვლეული უცხოეთში შეიძინოს 100 დოლარად თუ ადგილობრივი მეწარმიდან, ყველა პარამეტრით იგივე ხარისხის მარცვლეული – 120 დოლარად?

– ამ დღეებში დიდი ვნებათაღელვა გამოიწვია სახელმწიფო ქონების ტოტალური პრივატიზაციის პოლიტიკამ. ამასთან დაკავშირებით, თქვენი პოზიცია.

– ჯერ კიდევ დამოუკიდებელი საქართველოს მშენებლობის საწყის ეტაპზე, ამ საკითხის შესასწავლად ქვეყნის მაშინდელი ხელმძღვანელობის დავალებით, როგორც ჯგუფის ხელმძღვანელი, მივლინებული გახლდით ბალტიისპირეთის სამივე რესპუბლიკაში, მოსკოვსა და ახლანდელ პეტერბურგში. მათი გამოცდილების და ამ მიმართულებით შედეგინილი მიმდინარე და პერსპექტიული გეგმების შესწავლის და ანალიზის საფუძველზე მოვამზადე რეკომენდაციები და მოვახსენე ხელისუფლებას, რომელმაც ეს ცნობად მიიღო და ამით ყველაფერი დამთავრდა. არც ერთი ჩვენი რეკომენდაცია არ შესრულებულა, შედეგად კი მოსახლეობას ხელში თითო „მკვლრადშობილი“ ვაუჩერი შერჩა. ამით ზოგიერთმა „სახელმწიფო მოღვაწემ“ ამღვრეული წყლის პრინციპით „იმუშავა“ და ზომაზე მეტად იხეირა. ამას ახლა პირველად არ ვამბობ და ამიტომ ზოგიერთმა მაშინდელმა ხელმძღვანელმა და დაქირავებულმა ჟურნალისტმა საბაზრო ეკონომიკის მტრად გამოამაცხადეს. მე ვიყავი მტერი თუ ის ვაჟბატონები, ახლა ხომ მაინც გამოჩნდა? იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ მათი გარკვეული ნაწილი, ქვეყნის ახალი ხელისუფლების ძალისხმევით, ხალხისთვის წავლევჯილ ქონებას „მშვიდობაში ველარ მოიხმარს“.

რაც შეეხება დღევანდელ მდგომარეობას, ხმამაღლა მინდა განვაცხადო, რომ სახელმწიფომ თავის ქონებას ვერ მოუარა და ძველებური მიდ-

გომით ალბათ ვეღარც მომავალში მოუვლის. მდგომარეობიდან გამოსვლის ერთადერთი საშუალებაა სახელმწიფოს, ანუ ხალხის ქონებაზე მესაკუთრის ოპერატიული, სწორი და ობიექტური განპიროვნება, ანუ ქონების განსახელმწიფოების საკითხის სახელმწიფოებრივად გადაწყვეტა. ამ უკანასკნელში რასაც ვვულისხმობ, წესით, გამგებმა უნდა გაიგოს. ძალზე მოკლედ და ყველასათვის ადვილად გასაგებად თუ ვიტყვით, ასარჩევია ეგრეთ წოდებული ოქროს შუალედი იმის აუცილებელი გათვალისწინებით, რომ დღეისათვის საქართველოს მოსახლეობის უდიდესი ნაწილი ამ ქონების განკერძოებაში ვერანაირ მონაწილეობას ვერ მიიღებს.

—სამაგიეროდ უცხოელებზე გაყიდული ქონებიდან მიღებულ შემოსავალს მოიხმარს.

— კი ბატონო, საუკეთესო შემთხვევაში ეს ასე უნდა მოხდეს, მაგრამ მთავარი პრობლემა ის გახლავთ, რამდენად მიზანმიმართულად და ეფექტიანად გამოვიყენებთ ტოტალური პრივატიზაციიდან მიღებულ შემოსავლებს. თუ ეს შემოსავლები მოსახლეობის მხოლოდ გარკვეულ ნაწილს დაურიგდა პენსიებისა და ხელფასების დავალიანების დასაფარად ან თუნდაც მათი გაზრდისათვის, ეს ღრობითი ღონისძიება იქნება და გავრცელდება მხოლოდ მოსახლეობის ერთ ნაწილზე (მოსახლეობის დიდი ნაწილი საპენსიო ასაკის არ არის და არც სახელმწიფო ხელფასს ღებულობს), რაც ეკონომიკას უფრო მეტ კატასტროფამდე მიიყვანს.

აქედან გამომდინარე, პრივატიზაციის პროცესის დაწყებამდე ქვეყანამ უნდა შეიმუშაოს პრივატიზაციიდან მისაღები მოსალოდნელი თანხის შემდგომი გამოყენების კონკრეტული პროგრამა, რომლის ფორმულა უნდა იყოს მარტივი და ამოხნას ამოცანა — რომელი საწარმოები ავამუშაოთ მიღებული შემოსავლებით და როგორ გაუუნაწილოთ ამ საწარმოების ამუშავების შედეგად მიღებული მოგება ქვეყნის უკლებლივ ყველა მოსახლეს.

ერთი სიტყვით, თუ გვინდა, რომ მომავალში მაინც გვეშველოს, ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების პროგრამის შეფასების მთავარი კრიტერიუმი უნდა გახდეს ამ ამოცანის ოპერატიული და ობიექტური გადაწყვეტა. გვაქვს სახალხო ქონების პრივატიზაციის სხვა სქემა, რომელზეც, ღანტურესების შემთხვევაში, სხვა ღროს შეიძლება ვისაუბროთ.

ესაუბრა ოთარ ხუციშვილი

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“,

31 ივლისი, 2004 წ.

ტაუტეხანი ხმისნება და ტასაფები ქუჩის აქტები ასე ეკონომიკას ვერ ავაშენებთ

ზაფხულის მობრძანებისთანავე მთელ საქართველოში მორიგი აჟიო-ტაჟის ტალღა აგორდა, რაც, არც მეტი არც ნაკლები, ბაზრობებზე თამბაქოს ნაწარმის და ალკოჰოლური სასმელების ვაჭრობის აკრძალვას მოჰყვა. ამასთან დაკავშირებით ქვეყანაში იმატა აქციებმა და საპროტესტო გამოსვლებმა.

– აქვს კი ამას ობიექტური საფუძველი? – ვეკითხები საქართველოს ბიზნესის სფეროთა ინტერესების დაცვის კავშირის თავმჯდომარეს, ქვეყნის თავისუფალ მცირე მეწარმეთა ასოციაციის თანათავმჯდომარეს ანზორ ბაბუნაძიას.

– ამ კითხვით, – ამბობს ბატონი ანზორი, – უპირველესად მე დავინტერესდი და სიტუაციაში გასარკვევად საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს ვესტუმრე. ჩემი თვალით წავიკითხე ამ უწყების თავკაცის, აგრეთვე საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის და სოფლის მეურნეობის მინისტრების ერთობლივი ბრძანება, საიდანაც, გამოგიტყდებით, ბევრი ვერაფერი გავიგე. თვით ბრძანების სათაურიც კი, რომელიც ასეა ფორმულირებული: „მომხმარებელთა ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველსაყოფად საჭირო ღონისძიებების განხორციელების მიზნით ვაჭრობის მეთოდების დაშვების წესების შესახებ“, მრავლისმეტყველი სიტყვების რაზარუხია (მაპატიონ ასეთი გამოთქმა) და მეტი არაფერი. იქნებ ვინმემ განმიმარტოს, მაგალითად, რას ნიშნავს გამოთქმა: „ვაჭრობის მეთოდების დაშვების წესები“ და მაღლობას მოვახსენებ.

ახლა უშუალოდ საქმეზე. ვინმემ ტენდენციურობა რომ არ დაგვწამოს, მოდით და, ერთად ჩავიხედოთ ბრძანების № 1 პუნქტში. მასში ვკითხულობთ: „საქართველოს მთელს ტერიტორიაზე არ დაიშვას ალკოჰოლიანი (მათ შორის ლუდის, რომელშიც ალკოჰოლის შემცველობა აღემატება 1.15 გრადუსს) სასმელებით სავაჭრო გარიგებების განხორციელება (გარდა ჩამოსასხმელი ღვინისა) სასოფლო-სამეურნეო, სასურსათო და სამრეწველო პროდუქციის სავაჭრო კომპლექსებიდან, რომლებიც შედგება ამ მიზნისთვის გამოყოფილი მიწის ნაკვეთისა და მასზე განლაგებული სტაციონარული და არა სტაციონარული სავაჭრო ადგილებისგან, ცენტრალიზებული სამეურნეო მომსახურებითა და მართვით, რომელთა საქმიანობის ძირითად სახეს სავაჭრო ადგილების გაქირავება წარმოადგენს“.

ვერაფერი გაიგეთ? ვერც მე.

ზუსტად ანალოგიურია ბრძანების № 2 პუნქტიც, ოღონდ იმ განსხვავებით, რომ ის შეეხება ბაზრობებზე თამბაქოს პროდუქციით ვაჭრობის აკრძალვას. ბრძანების № 3 პუნქტში კი ჩაწერილია, რომ ბრძანების შესრულება უნდა გააკონტროლოს საქართველოს ფინანსთა სამინისტრომ. რატომ? აქვთ კი უფლება ზემოთ დასახელებულ სამინისტროებს, თავიანთი ერთობლივი ბრძანების შესრულების კონტროლი ფინანსთა სამინისტროს დაავალონ?

– ბატონო ანზორ, ამ ბრძანებამ თქვენნაირი გამოცდილი სპეციალისტი რომ ასე „დააბნია“, დარწმუნებული ვარ, მას სხვა როგორი „გამჭვირვალობით“ აღიქვამდა. ამის თაობაზე ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს რომ ეწვიეთ, რა გაარკვიეთ?

– ვერაფერი. სამინისტროს სპეციალისტებმა, იგივე ბრძანების პროექტის ავტორებმა, რომელთაც რამდენიმე შეკითხვა დავუსვი, მიპასუხეს, რომ საკითხებს დააზუსტებენ და შედეგს უახლოეს დღეებში შემატყობინებენ. ვიყავი ფინანსთა სამინისტროშიც, მაგრამ, როგორც მოსალოდნელი იყო, ვერც იქაურმა სპეციალისტებმა უპასუხეს ჩემს ძალზე მარტივ შეკითხვებს. მაშინ ვთხოვე – ოფიციალურად წერილს (კონკრეტული შეკითხვების თანხლებით) გამოგვიგზავნით და იქნებ მასზე მაინც ინებოთ განმარტება-მეთქი. ამაზე მთლად გადაირივნენ – ფინანსთა სამინისტრო რა ვალდებულია წერილობითი განმარტება გასცეს ნორმატიულ აქტებთან დაკავშირებულ რაიმე საკითხზეო, „თქვენთვის საინტერესო საკითხზე განმარტებისთვის სასამართლოს მიაკითხეთო“.

– თქვენი კომენტარი?

– ამ ფაქტს კომენტარი კი არა, რეაგირება სჭირდება. მე კი სასამართლოში, ალბათ, მაინც მომიწევს წასვლა, ოღონდ სულ სხვა მისიით. ეს მუქარა არ გახლავთ, ეს ჩემი სამსახურებრივი მოვალეობაა!

– მანამდე კი რას აპირებთ?

– მანამდე ალბათ უპრიანი იქნება თქვენი გაზეთის მეშვეობით რამდენიმე შეკითხვა დაეკუსვა ზემოთ ნახსენები ბრძანების ავტორებს:

– ვის ეხება, ან ვის არ ეხება ეს ბრძანება? თუ ეხება, რატომ ეხება, ან რატომ არ ეხება? სად შეიძლება ამ საქონლით ვაჭრობა და სად არ შეიძლება?

– ბრძანების მიზანი თუ მომხმარებელთა ჯანმრთელობაზე ზრუნვაა, მაშინ რა შუაშია ისეთი სიტყვებით მანიპულირება, როგორებიცაა: „სავაჭრო გარიგებების განხორციელება“, „სავაჭრო კომპლექსები“, „გამოყოფილი მიწის ნაკვეთი“, „სავაჭრო ადგილები“, „ცენტრალიზებული სამეურნეო მომსახურება და მართვა“, „სავაჭრო ადგილების გაქირავება და მართვა“ და სხვა. და თუ მიზანი მართლაც მოსახლეობის ჯანმრთელობაა, რატომ არ ვზრუნავთ, ბატონებო, ალკოჰოლური სასმელებითა და თამბაქოს ნაწარმით ვაჭრობის მთელ მსოფლიოში აპრობირებული წესების ელემენტარულ დონეზე დასაცავად მაინც? თუ რეალური მიზანი, დავეუშვათ, კონტრაბანდასთან ბრძოლაა, რაზეც ბრძანებაში სიტყვაც არ არის ნახსენები, მაშინ რას მიგვიბ-მოგვიბავთ, ნუთუ არ ვიცით, სად არის კონტრაბანდასთან ბრძოლის ველი? ეს თუ არ ვიცით, ის ხომ მაინც უნდა ვიცოდეთ, რომ აღნიშნული ბრძანება პირველ რიგში ასტიმულირებს ამ საქონლით დატარებითი და გარევაჭრობის ყოვლად მახინჯ, სამარცხვინო ფორმას, ან თუნდაც „მეთოდებს“, რაც უადგილოდ და უფუნქციოდ არის ნახსენები ბრძანების სათაურში.

– ამ დოკუმენტით განსაზღვრულია, რომ ბრძანება ამოქმედდეს 2005 წლის პირველი მარტიდან, ხოლო მისი პირველი პუნქტი – 2005 წლის აპრილიდან. რომელი აპრილიდან? ესეც განგებ ხომ არ არის ჩაწერილი, რომ შემმოწმებელი (მაკონტროლებელი) „შემოქმედებითად“ მიუდგეს ბრძანების შესრულებაზე კონტროლის დაწესებას?

– როგორ განხორციელებს ფინანსთა სამინისტრო კონტროლს იმ ბრძანების შესრულებაზე, რომელშიც ამდენი დაუზუსტებელი და გაურკვეველი მომენტია? როგორც შევიტყვეთ, ფინანსთა სამინისტროს ეს დავალება, თავისი 2005 წლის 28 თებერვლის № 114 ბრძანებით, ფი-

ნანსური პოლიციისა და საგადასახადო დეპარტამენტისთვის „გადაულოცავს“. ეს ხომ არ ქმნის საფუძველს, რომ ისინი ასევე „შემოქმედებთად“ მიუდგებიან დაკისრებული დავალების შესრულებას?

როგორც ჩემთან საუბარში ბატონმა ანზორ ბაბუხაძემ განაცხადა, სარწმუნო წყაროს ინფორმაციით, ამ ბრძანების შექმნის ისტორია ასეთია: ერთ მშვენიერ დღეს ვილაც დიდმა, ყოვლისმცოდნე ჩინოვნიკმა ბრძანა, ხვალიდან ბაზრობებზე სიგარეტით და ალკოჰოლური სასმელებით ვაჭრობა აღარ დაეინახო. რატომ ან რისთვის, შეკითხვა ვერავის დაუსვამს და ეს სუროგატიც (ბრძანება) სახელდახელოდ გამოცხვა. თანაც ისე, რომ ბრძანებაში სიტყვა ბაზრობა ან ბაზარი საერთოდ ნახსენებიც არ არის.

საინტერესოა, აღიარებს თუ არა ამ ვერსიას რომელიმე ზემოთ ნახსენები სამინისტრო, ან იმას მაინც, რომ მეწარმეთა ამ კატეგორიის მრავალათასიანი არმია აბუჩად აიგდეს? ნუთუ ძნელია იმის გაანალიზება, რომ ბიზნესთან ასეთი დამოკიდებულება ქვეყნის ეკონომიკის დანგრევის ტოლფასია? ისე არავინ გაგვიგოს, რომ ბატონი ანზორ ბაბუხაძია ან გაზეთის რედაქცია წინააღმდეგია ამ საკითხში სახელმწიფოებრივი წესრიგის დამყარებისა. პირიქით, აუცილებელია ზემოთ აღნიშნული საქონლით ვაჭრობაში გადაუდებელი ღონისძიებები განხორციელდეს, მაგრამ ეს უნდა მოხდეს კანონიერად (ან, მინიმუმ, წიგნიერად მაინც) შედგენილი კანონის ფარგლებში.

იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ პარლამენტის შესაბამისი სტრუქტურები, კერძოდ, დარგობრივი ეკონომიკის კომიტეტი ამ ფაქტს ურეაგირებოდ არ დატოვებენ.

ესაუბრა ოთარ ხუციშვილი
გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“,
10 მარტი, 2005 წ.

ტაუტეხანი ხმისა და ტასაფები ქუჩის ქსეები

ასე ეკონომიკას ვითომ ავაშენებთ?

ამ სათაურით ჩვენმა გაზეთმა ერთხელ უკვე გამოაქვეყნა წერილი (10 მარტი, 2005 წელი, რომელიც შეეხებოდა ქვეყანაში ხელოვნურად ატეხილ აუიოტაჟსა და აქციებს, რაც გამოიწვია თამბაქოს ნაწარმით და აღკოპოლური სასმელებით ვაჭრობის წესებთან დაკავშირებით სამი კომპეტენტური მინისტრის (საქართველოს ეკონომიკური განვითარების; საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის; საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და სურსათის) ერთობლივმა, თუმცა დიდად გაუაზრებელმა და გაუგებარმა ბრძანებამ.

და აი, ბატონი **ანზორ ბაბუხალია** კვლავ ჩვენი რედაქციის სტუმარია.

— დოკუმენტებიდან ირკვევა, — ვეუბნები ბატონ ანზორს, რომ თქვენს მიერ ამ პრობლემასთან დაკავშირებით საქართველოს პრეზიდენტის, პარლამენტის თავმჯდომარის, პრემიერ-მინისტრისადმი მიწერილ წერილზე (29.03.05წ.), რეაგირება მხოლოდ საქართველოს მთავრობის კანცელარიამ გააკეთა, თანაც ისე, რომ აღნიშნული წერილი არაფრისმთქმელი მიმართვით უბრალოდ გადაუშისამართა სამივე სამინისტროს. ხომ ვერ გვეტყვი, რატომ ხდება ასე? ნუთუ ვერც მთავრობამ აულო აღლო პრობლემის სერიოზულობას?

— რა ვითხრათ, ვერაფერი გავიგე. ასეთი რამ არც მინახავს და არც გამიგია. კარგი იქნება, თუ ამჯერად მაინც თქვენს გაზეთს გამოეხმაურებიან...

– თქვენ ამტკიცებთ, რომ დასახელებული სამინისტროების ეს გახმაურებული ბრძანება გაუგებარი და აბსურდულია. ნუთუ ამ სამ სამინისტროში არავინ აღმოჩნდა, ვისაც ბრძანება ბრძანებისათვის უნდა დაემსგავსებინა?

– ამ შემთხვევაში, რომ იტყვიან, მეთაური სამინისტროს ფუნქცია ეკონომიკური განვითარების სამინისტრომ იკისრა, ე. ი. ბრძანების პროექტი იქ მომზადდა. ამ სამინისტროში ვერ ვნახე პიროვნება, რომელიც ამ აბსურდული დოკუმენტის ირგვლივ ისაუბრებდა ან განმარტებას მოგვცემდა თუნდაც რამდენიმე ელემენტარულ შეკითხვაზე. რაც შეეხება სხვა სამინისტროების მონაწილეობას ამ „შედეგის“ შექმნაში, სრული პასუხისმგებლობით ვაცხადებ, რომ მათ ამ დოკუმენტის მომზადებაში არავითარი მონაწილეობა არ მიუღიათ. უფრო მეტიც, ამ ბრძანების არსებობის თაობაზე ჩემგან გაიგეს! თუ ვინმეს საწინააღმდეგო აზრი ჰქონდა ან აქვს ამასთან დაკავშირებით, ალბათ, ამდენი პუბლიკაციისა და ოფიციალური წერილების შემდეგ მაინც, რაღაც ფორმით გამოხატავდა თავის პოზიციას ან დამოკიდებულებას. არც ახლა გვიან. საკითხისადმი ამგვარი დამოკიდებულების შედეგია, ალბათ, ის, რაც ბოლო პერიოდში ხშირად ხდება საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროში. .

გულახდილად გეტყვით, ამ გაუგებრობაში ვერც იუსტიციის სამინისტროს პოზიცია გავიგე. იმის ნაცვლად, რომ მას თავისი პოზიცია დაეფიქსირებინა ბრძანების აკვარგინანობის თაობაზე, ე. ი. ჩაეტარებინა ექსპერტიზა, რაც მათ ისედაც ვვალებათ, ისინი გვიმტკიცებენ, რომ ამ სამინისტროებს უფლება აქვთ ერთობლივი „ნორმატიული აქტით დაადგინონ სურსათისა და თამბაქოს წარმოების, მანიპულირებისა და ვაჭრობის მეთოდების დაშვების წესები“...

ასეთი უფლებამოსილების არსებობა ჩემთვის არახალია, ეს მე ზოგიერთზე უკეთ ვიცი. კიდევ ერთხელ ვიმეორებ, მე ის არ მესმის, ვის დასჭირდა ან დღევანდელ დღეს რატომ განჩნდა კორუფციის აღსაწვევბელი ასეთი, შეგნებულად დაბურდული დოკუმენტის შექმნის იდეა!. ხმა-მალლა ნათქვამია? კი ბატონო, იქნებ ახლა მაინც ვინმე დაინტერესდეს და შესაბამისი დასკვნები გააკეთოს.

– ბატონო ანზორ, ამდენ წვალებას და დროის უქმად ხარჯვას ზომ არ აჯობებდა სარჩელი სასამართლოში შეგეტანათ?

– ამაზეც ვიფიქრე და რამდენიმე დღის წინათ ბრძანების თაობაზე

საქმის კურსში ჩაეყენე საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარესთან არსებული ექსპერტთა საბჭოს სრული შემადგენლობა, რომლის წევრი მეც გახლავართ. პარლამენტის იურიდიული კომიტეტის თავმჯდომარემ ლევან ბუჟაშვილმაც იგივე მიიჩნია, მაგრამ როცა პრაქტიკული დახმარებისთვის ნაცნობ ადვოკატს მივმართე და ბრძანებას გაეცნო, იცით, რა მითხრა? ასეთი გაუგებარი ბრძანების თაობაზე სასამართლო საქმეს წარმოებაში არ მიიღებსო. ჯერ ბრძანება უნდა დაიხვეწოსო და მხოლოდ ამის შემდეგ ექნება უფლება სასამართლოს, იმსჯელოს ამ ბრძანების საქართველოს კანონმდებლობასთან შესაბამისობის თაობაზეო.

ასეა ბატონებო, აბსურდულ ბრძანებას ვერც სასამართლო განიხილავს და ვერც ვინმე გონივრულ დასკვნას გამოიტანს. ერთადერთი, ვინც ამაზე პასუხს გასცემს, თავად ქვეყნის ეკონომიკა გახლავთ. მხოლოდ მან უწყის, რომ ბიზნესთან ასეთი დამოკიდებულება ქვეყნის ეკონომიკის დანგრევის ტოლფასია. ისე არავენ გაგვივოს, რომ ამ საკითხში სახელმწიფოებრივი წესრიგის დამყარების წინააღმდეგნი ვართ. პირიქით, აუცილებელია ზემოთ აღნიშნული საქონლით ვაჭრობაში გადაუდებელი ღონისძიებები განხორციელდეს, მაგრამ ეს უნდა მოხდეს კანონის ფარგლებში. უკანონობას კი რა შედეგი მოსდევს თუნდაც ამ სფეროში, კონკრეტულ მაგალითებზე დაყრდნობით, ახლო მომავალში დავუბრუნდებით.

ესაუბრა
ოთარ ხუციშვილი
გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“,
31 მაისი, 2005 წ.

შექცით სიძარტლეს თვალებში!

„შეცდომა და დანაშაული?!“ ასე დაურქმევია ანზორ ბაბუხაძის – ცნობილ პროფესიონალ ეკონომისტს – თავის ტანმცირე წიგნისათვის, რომელიც სამუშაო მაგიდაზე დამხვდა წარწერით: „ღიღი სიამოვნებით გავეცნობი თქვენს მოსაზრებას ამ უპრეტენზიო ნაშრომთან დაკავშირებით“. წიგნი ბოლომდე ჩავიკითხე და მასში გამხელილმა სატკივარმა გული იმდენად დამიძიძია, რომ გადავწყვიტე, ჩემი მოსაზრება მარტო ავტორისთვის კი არა, მკითხველი საზოგადოებისთვისაც გამეზიარებინა.

რა სატკივარზეა ლაპარაკი?

როგორც ავტორი წიგნის შესავალშივე გვამცნობს, ოფიციალური მონაცემებით, 2004 წელს, 1990 წელთან შედარებით, ქვეყნის სამრეწველო სწარმოების მიერ გამოშვებულია 4,1-ჯერ ნაკლები პროდუქცია. ამ პერიოდში სამრეწველო პროდუქციის მოცულობის წილი ქვეყნის მთლიან შიდა პროდუქტში 11,4 პროცენტით, ხოლო მრეწველობაში დასაქმებულთა რაოდენობა თითქმის 6-ჯერ შემცირდა.

დაფიქრებულა ვინმე, რამ მიიყვანა ქვეყანა ასეთ კატასტროფამდე? კი, როგორ არა, მაგრამ მარტო დაფიქრება რას გვიშველის, თუ ამის ანალიზი არავინ გააკეთა და დასკვნებიც არავინ გამოიტანა? ეს, რა თქმა უნდა, არ ეხება თავად ანზორ ბაბუხაძის, რომელმაც მშვენივრად იცის, ქვეყანას რა სატკივარი სჭირს და რა წამლით უნდა გამოძვობინდეს. მისი თქმით, ქვეყნის დაქცევის მთავარი მიზეზი ის გახლავთ, რომ მას „ღღემდე არ გააჩნია ეკონომიკის განვითარების კონცეფცია, ანუ არ ვიცით, რა გვინდა, საით მივდივართ, რა პერსპექტივა გვაქვს და ასე შემდეგ“.

ბატონი ანზორი კი ამბობს ამას, მაგრამ მომსმენი რომ არავინ ჰყავს? – არც მთავრობიდან და არც საერთაშორისო სავალუტო ფონდიდან, რომელსაც ჩვენს ხელისუფლებასთან ერთად საქართველოს ეკონომიკის აღმშენებლად მოაქვს თავი. ამას ჰკერზე არ ვამბობ. იმ პერიოდში, როცა ანზორ ბაბუხაძია საქართველოს მთავრობაში მთავარ სახელმწიფო მრჩეველად მუშაობდა, ხშირად ჰქონდა შეხვედრები სავალუტო ფონდის

პასუხისმგებელ მუშაკებთან, მაგრამ თუკი ვერაფერს გააგებინებ და შეასმენ, რად გინდა რა?

ასეთი შეხვედრების დროს, წერს ბატონი ანზორი, ის მხარე ყველა საკითხს სუფთად საბაზრო პრინციპებით უდგებოდა და ჩვენი წესჩვეულებების, ქართველი კაცის ბუნებისა და თავისებურებების შესახებ არაფრის მოსმენა არ სურდა. უფრო მეტიც, მიმტკიცებდა, რომ თუ გლენისთვის საზამთრო ან მხვესუმზირა უფრო მეტი მოგების მომტანი იქნებოდა, ვენახი უნდა აეჩეხა და მომგებიანი კულტურა მოეყვანა. როგორ გინდა გააგებინო უცხო კაცს, თუ რას ნიშნავს ქართველი გლენისთვის „შვილივით ნაზარდი ვაზის“ აჩეხვა.

აკი ვერც გააგებინა და ამიტომაც ვართ აშენებულ-დამშვენებული!

მართო ვაზზე არ არის საუბარი. იმავე ფონდის სპეციალისტების აზრით, თურმე საქართველოში საერთოდ არ უნდა აწარმოონ საქონელი, თუ ასეთივე საქონელი სხვა ქვეყანაში უფრო იაფი ჯდება, არ უნდა იმუშაოს მეტროპოლიტენმა, თუ ის არარენტაბელურია და სახელმწიფოს მოგებას არ აძლევს. ერთი სიტყვით, ქვეყნის ფაბრიკა-ქარხნები რომ გაძარცვული და ჯართად გაზიდულია, ეს ბუნებრივი და კანონზომიერი პროცესია.

ზემოთქმულის კანონზომიერებაზე რა მოგახსენოთ, მაგრამ სავსებით ლოგიკურია ის დასკვნა, რაც წიგნის ავტორს საქართველოს „მოამაგე“ უცხოელების ქმედებიდან გამოაქვს: „ამ საერთაშორისო ორგანიზაციების სტრატეგიული მიზანია დამოუკიდებლობის გზაზე მდგომი ქვეყნების სოციალურ-ეკონომიკური პოტენციალის შესუსტება, რის შედეგადაც ესა თუ ის ქვეყანა მისი მრავალმხრივი რეალური პოტენციალის მიუხედავად, მწარმოებელი ქვეყნიდან მომხმარებელ საზოგადოებად უნდა გადააქციონ“.

აკი უკვე გადაგვაქციეს! ამაში, უცხოელებთან ერთად, არანაკლები წვლილი მიუძღვის „მშობლიურ“ ხელისუფლებას, რომელიც წლების მანძილზე იმ უცხოელთა კარნახით „მოღვაწეობდა“ და არც დღეს გაურბის მათთან „მჭიდრო თანამშრომლობას“.

ვინც ამ მოსაზრებას არ ეთანხმება, წიგნის ავტორთან ერთად, მეც მოვითხოვ, პასუხი გასცეს ერთ შეკითხვას: საერთაშორისო ეკონომიკური, ფინანსური და სხვა ორგანიზაციებიდან დახმარების ეგიდით მიღებული ორ მილიარდზე მეტი აშშ დოლარიდან რამდენი მოხმარდა ქვეყნის ეკონომიკის აღმავლობას და სტაბილური სამუშაო ადგილების შექმნას?

არ გაქვთ პასუხი? გასაგებია: „შეგნებულ, წინასწარგამიზნულ დანაშაულებრივ ქმედებად უნდა ვაღიაროთ იმ ხელისუფალთა „მოღვაწეობა“, რომლებიც გვიმტკიცებენ, რომ კრედიტებითა და გრანტებით მიღებული შემოსავლები, ჩვენი ქვეყნის ფეხზე დადგომისა და წელში გამართვის მიზნით იყო და არის გამოყენებული“.

ღიას, ასეთი ქმედება, დაგვეთანხმებით, მართლაც დანაშაულის ტოლფასია, თუმცა წიგნის ავტორს ამის გვერდით არანაკლებმნიშვნელოვანი სხვა პრობლემებიც აწუხებს. აქედან გამოვყოფდი საბაზრო ეკონომიკის მართვის პრობლემას, რაზეც ჩვენს მეცნიერებს, ჩინოვნიკებსა თუ სპეციალისტებს არაერთგვაროვანი აზრი აქვთ. თავად ანზორ ბაბუხაიას პოზიცია ასეთია:

„საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ყოველგვარი შეზღუდვა და აკრძალვა უნდა მოისპოს, თუმცა საბაზრო ეკონომიკა არ ნიშნავს „ბაზარს“ ამ სიტყვის პირდაპირი გაგებით. სახელმწიფოს შესაბამისმა სტრუქტურებმა უნდა მართონ ქვეყანაში მიმდინარე ძირითადი პროცესები“. მას მიაჩნია, რომ სწორედ ქვეყნის არასწორი ეკონომიკური სტრატეგიის გამო დაიცალა ქართული სოფელი, გაჩანაგდა ეროვნული მეურნეობა. ეს განაპირობა შიდა ბაზრის დაუცველობამ, რის გამოც ჩვენს ქვეყანაში წარმოებული პროდუქცია არარენტაბელური, ანუ ზარალიანი გახდა.

– ყოველივე ეს ხომ ჩვენს თვალწინ ხდება, განა ვინმეს არ სჯერა? – ვეკითხები ბატონ ანზორს.

– კი, არის საპირისპირო აზრიც, რომლის ერთ-ერთი აქტიური წარმომადგენელია ცნობილი მეცნიერ-ეკონომისტი, თეორეტიკოსი, მრავალი უცხოური აკადემიის წევრი, პროფესორი ვლადიმერ პაპავა. ჩემი უღრმესი პატივისცემის მიუხედავად, მას ვერავითარ შემთხვევაში ვერ დავეთანხმები, რომ ქვეყნის ინდუსტრიული განვითარებისთვის დამღუპველი იქნებოდა პროტექციონისტული პოლიტიკის გატარება; ჩვენი მთავარი მიზნის მიღწევის საშუალება მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის წევრობაა; სამამულო ბაზრის დაცვის მხარდამჭერები პოსტსაქმოსნები არიან; ხელისუფლებაში მოსული მრეწველობის წარმომადგენლები თავიანთი ლობისტობით ღუპავენ იმ დარგს, რომლის ინტერესების დაცვასაც ფიქრობენ და ცდილობენ; დასაქმების ამგვარ ზრდას არც ერთ შემთხვევაში არ უნდა შევეუწყოთ ხელი და სხვა.

პირდაპირ საკვირველია, ამბობს ბატონი ანზორი, დღევანდელ პირობებში, როცა ქვეყნის მრეწველობა განადგურებულია და მოსახლეობა

დაუსაქმებელი, ვინმე თუ გმირობას გამოიჩინეს და რომელიმე დარგის აღორძინებას შეეცდება, სახელმწიფო მას მხარში რატომ არ უნდა ამოუდგეს? ან გლეხი თუ ფერმერი დამოუკიდებლად ხორბალს რომ მოიყვანს და მის რეალიზაციას ვეღარ შეძლებს, სახელმწიფო მაყურებლის როლში რატომ უნდა გვევლინებოდეს? **მეწარმეს უეჭველად სჭირდება დაცვა რეკეტისგან, ფაღსიფიკაციისგან, უცხოური დემპინგური პროდუქციისგან, სხვა უამრავი სატკივარისგან, რისთვისაც უპირველესად სახელმწიფომ უნდა იზრუნოს.**

ყველაზე დიდი უბედურება აი, რა არის: როცა ამ საკითხებს ვაყენებ, ყველას – სახელმწიფო მოხელეს, მეცნიერს, მკითხველს – პირზე თითქოს ბოქლომი დაუდვია და არავის პასუხის გაცემა არ სურს. არადა, ყველა მათგანს დიდი სიამოვნებით მოვუსმენდი, იგივე ბატონ ვლადიმერ პაპავას, რომელიც თუ დამისაბუთებს, რომ ვცდები, ვაღიარებ ჩემ შეცდომას და გავჩუქდები. მაგრამ ყველა რომ პირგაკერილია?

მწარედ მენიშნა. მასსოვს ერთი გაუგებარი თუ სულაც სულელური ბრძანების გამო, რომელიც თამბაქოს ნაწარმითა და ალკოჰოლური სასმელებით ვაჭრობის წესებთან დაუკავშირებით გამოიცა (10 მარტი 2005 წელი), ბატონ ანზორ ბაბუხადიას რა თავგადასავლები გადახდა, რაც აღწერილია არაერთ საგაზეთო პუბლიკაციაში, მაგრამ ვერც პასუხი ვინმესგან მიიღო და ვერც სამართალს ეწია.

ეს რომ გამონაკლისი იყოს, კიდევ რა გვიჭირდა. ეკონომიკა რომ დაგვექცა, ერთი უბედურებაა, მაგრამ მეორე უფრო დიდი უბედურება ის არის, რომ მომხდარის გაანალიზების სურვილი არც ხელისუფლებას აქვს და არც საზოგადოებას, რომელიც ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებისადმი სრულიად ინდიფერენტული გახდა.

ასე არ ივარგებს, ძმებო. თუ სიმართლეს თვალი არ გავუსწორეთ და სათქმელი დროულად არ ვთქვით, ვერც ჩვენს გამჟალტყავებულ ეკონომიკას ამოვიყვანთ ორმოდან და ვერც ოდესმე ნორმალურ ცხოვრებას ვეწვეით.

ოთარ ხუციშვილი

**გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“,
26 ივნისი, 2005 წ.**

ჟურნალის ხვეწს ზეწს, მომცემს, სამხუბარმცა, ჟუმ ასე შომოია?!

აფხაზეთის ტრაგედია ყველა ნორმალური ქართველისა და აფხაზისთვის მოუშუშებელი ტკივილი რომ არის, ამასი კიდეე ერთხელ დავრწმუნდი ამ დღეებში თბილისის სამეფო უბნის თეატრში – „ზღვა, რომელიც შორია“ სპექტაკლის მსვლელობისას, რაც მწერალ გურამ ოდიშარისა, რეჟისორ თემურ ჩხეიძისა და მსახიობ დიმა ჯაიანის ერთობლივმა, ნიჭიერად განხორციელებულმა ნამუშევარმა განაპირობა. პროფესიონალი თეატრმცოდნეები, პოლიტოლოგები, ფსიქოლოგები და, რაც მთავარია, დეენილთა, გნებავთ, იბულებით გადაადგილებულთა, მრავალათასიანი არმიის წარმომადგენლები თავიანთ წონად სიტყვას აღნიშნულ შემოქმედებით შედეგერთან დაკავშირებით, ალბათ, ჩემზე უკეთ იტყვიან.

მიუხედავად იმისა, რომ პირადად მე, ჩამოთვლილ სპეციალობათაგან არც ერთს არ მივეუთვნები, თავს უფლებას ვაძლევ, პირველად აძენი წლების შემდეგ, წერილობით ჩამოვყალიბო ჩემი, ერთი რიგითი მოქალაქის, პოზიცია ამ მოუშუშებელი ჭრილობის შეხორცების გზების თაობაზე, რომლის სურვილიც და ვალდებულებაც მაშინ გამომძაფრდა, როცა ზემოთ ნახსენები სპექტაკლის დამთავრების შემდეგ დიდი თუ პატარა, ქართველი თუ აფხაზი თავს ვერ იკავებდა და დვარად წამოსულ ცრემლებს შეძლებისდაგვარად ერთმანეთს ვარიდებდით, ანუ დაახლოებით ისე, როგორც ამას არცთუ იშვიათად ვშვრებოლით იმ „ავადსახსენებელ“ წლებში ერთმანეთის ჭირსა თუ ლხინში.

მოგეხსენებათ, სერიოზული ჭრილობა ნაიარევის სახით ადამიანის სხეულზე თავის კვალს ყოველთვის ტოვებს, ამ შემთხვევაში პირველი რიგის ამოცანა ჭრილობის დროული შეხორცებაა, რომლის შემდეგ, ანუ გამოჯანმრთელების კვლობაზე, შეიძლება იზრუნო ნაიარევის კვალის გაქრობაზე, რაც, როგორც წესი, ხანგრძლივი პროცესია და სხვა-

დასხვა მიზეზის გამო ხშირად ადამიანი ამისთვის ვერ იცლის და სა-
მუდამო სასუფეველში თან მიჰყვება სიცოცხლეში დასმული დალი. ანა-
ლოგიურად, აფხაზეთის პრობლემასთან მიმართებაშიც აუცილებელია
როგორმე მოიძებნოს ქართველებისა და აფხაზებისთვის მიყენებული
ჭრილობების მოშუშების გზები, ხოლო ნაიარევის საბოლოო გაქრობა-
ზე ჩვენი თაობა თუ ვერ მოასწრებს რეალურ ქმედებას, მაშინ მას ჩვენ-
ზე უკეთ ის თაობა მოახერხებს, რომელსაც ფიზიკურად არანაირი მო-
ნაწილეობა არ მიუღია ამ ყოვლად გაუმართლებელ ტრაგედიაში.

ძნელია ვინმემ, თუნდაც დაახლოებით ჩამოთვალოს ან აღწეროს ყვე-
ლა ის ღონისძიება, რაც ამდენი წლის განმავლობაში, სამწუხაროდ,
უშედეგოდ ხორციელდებოდა და ხორციელდება კონფლიქტის მოგვარე-
ბის მიზნით. შედეგად ჯერჯერობით ორივე მხარი სანუკვარი ოცნების
განხორციელების რეალურ გზას კი არ მივუახლოვდით, არამედ თან-
დათან უფრო დავცილდით! დროა ვაღიაროთ, რომ ამ მიმართებით დღემ-
დე განხორციელებულმა ყველა ღონისძიებამ კრახი განიცადა. ხმამაღლა
ნათქვამია? კი, ბატონო, გეთანხმებით, მაგრამ რეალობა ეს არის, და
რაც გნებავთ, ის ბრძანეთ.

დასაწყისში მოგახსენეთ და ერთხელ კიდევ გავიმეორებ, რომ პირა-
დად მე, არავითარი ამბიცია ან პრეტენზია არ გამაჩნია, რომ ამ პრობ-
ლემის მოგვარების ჩემ მიერ შემოთავაზებული გზა ოპტიმალური ან ერ-
თადერთი იყოს, მაგრამ, რომ იტყვიან, გავრისკავ და ჩემს სათქმელს
ვიტყვი. თუძცა, დარწმუნებული ვარ, დიდ ხლაფორთში შევრგვე თავი.
რა ძალა მადგა? ის ძალა მადგა, რომელსაც მოქალაქეობრივი ვალი და
იმ ცრემლების ნიაღვარის ძალა ჰქვია, ზემოთ რომ მოგახსენეთ და, რაც
მთავარია, კიდევ ის, რომ ასე ვფიქრობ, ასე მწამს, ასე მჯერა.

მაშ ასე, კონფლიქტის გადაწყვეტის ერთადერთ გზად რუსეთთან ურ-
თიერთობის მოგვარებაა და არა აშშ-ის ან ნებისმიერი ევროკავშირები-
სა თუ ეგრეთ წოდებული მეგობარი ქვეყნების იმედად ყოფნა. აქსიომაა,
რომ რუსეთის ინტერესების საზიანოდ და საქართველოს ინტერესების
სასარგებლოდ არც ერთი ქვეყანა არ გადადგამს სერიოზულ ნაბიჯს.

არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ რუსეთი სისხლხორცეულად არის და-
ინტერესებული აფხაზეთის ტერიტორიით და ამიტომ მასთან, სამწუხარ-
ოდ, ისე მოგვიწევს საუბარი, როგორც ამ ტერიტორიის პერსპექტი-
ულ მფლობელთან. უფრო ზუსტად, ჩვენ მათ უნდა დაუდოთ ჩვენი კა-
ნონიერი რამდენიმე აუცილებელი მოთხოვნა და ამის პარალელურად

მოთმინებით მოვისმინოთ და მაქსიმალურად გავითვალისწინოთ მათი სანაცვლო მოთხოვნები. ამ პირობებში საქართველოს აუცილებელი მოთხოვნები, როგორც მინიმუმი, უნდა იყოს: იძულებით გადაადგილებულ პირთა უპირობო დაბრუნება თავიანთ საცხოვრებელ ადგილებში; აფხაზეთის მიულ ტერიტორიაზე აფხაზურ და რუსულ ენებთან ერთად, ქართული ენის სახელმწიფო ენად გამოცხადება; საქართველოს შემადგენლობაში აფხაზეთისათვის ავტონომიური რესპუბლიკის სტატუსის ყველა მოქმედი და აღიარებული საერთაშორისო ნორმის ცნობა და დაცვანება. ქართული მხარის ამ სამი ძირითადი მოთხოვნის გათვალისწინების პარალელურად რუსეთის მხარე აფხაზეთის ეკონომიკური დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად მრავალ მოთხოვნას ჩამოაყალიბებს, რომელთა განხილვა და გადაწყვეტა რაც შეიძლება ოპერატიულად უნდა განხორციელდეს. წინააღმდეგ შემთხვევაში ქართველებიც და აფხაზებიც კიდევ ერთხელ წააგებენ, რისი გამოსწორებაც, რაც დრო გავა, მით უფრო შეუძლებელი გახდება.

ამ პირობებში ძალზე მნიშვნელოვანი იქნება, რომ რუსეთთან მოლაპარაკების ქართული მხარის პერსონალური შემადგენლობა განისაზღვროს საქართველოს კულტურის, ხელოვნების, სპორტის, მეცნიერების, საერთაშორისო სამართლისა და სხვა აღიარებული ავტორიტეტული პიროვნებებისაგან. მე თუ მკითხავთ, ცოცხლები რომ იყვნენ, ამ ჯგუფს სათავეში ჩაუყენებდი სახალხო დიპლომატიის ისეთ კორიფეებს, როგორებიც იყვნენ ზურაბ ანჯაფარიძე, ირაკლი აბაშიძე ან კოტე მახარაძე. დიახ, სწორედ, ასეთი აღიარებული ავტორიტეტებია საჭირო დღეს ამ საქმისათვის.

საბედნიეროდ, საქართველოს კიდევ ჰყავს სათანადო დონის ავტორიტეტები, რომელთა რეკომენდაციით დაკომპლექტებული მუშა ჯგუფების პერსონალურ შემადგენლობაში ეჭვს ვერავინ შეიტანს. მთავარია ამ ჯგუფების შემადგენლობა მაქსიმალურად იყოს დაცული მოქმედი პოლიტიკოსებისგან. რა თქმა უნდა, ამ შემადგენლობასთან მეც გამაჩნია ჩემი პირადი მოსაზრება, მაგრამ ამ შემთხვევაში მათი დასახელებისაგან შეგნებულად ვიკავებ თავს მხოლოდ იმ მიზეზით, რომ ამ ურთულესი პრობლემის გადაწყვეტას ჩემზე უფრო მეტი კომპეტენცია ესაჭიროება.

ჩვენი წინადადების მიღების შემთხვევაში, აღნიშნული მუშა ჯგუფის პერსონალური შემადგენლობა უნდა დაამტკიცოს საქართველოს პარლამენტმა, რომელიც აღჭურვილი იქნება მაქსიმალური უფლებამოსილებით

და ყველა მნიშვნელოვან საკითხს შესათანხმებლად წარუდგენს საქართველოს პარლამენტს. ბუნებრივია, ცალკეულ პიროვნებებს პოლიტიკურ პარტიებს და სხვა სპეციალისტებს წარმოდგენილ წინადადებებთან დაკავშირებით გაუჩნდებათ საპირისპირო მოსაზრებები, რომელთა განხილვა, სასურველია, მოხდეს განსაკუთრებული ხმაურისა და აჟიოტაჟის გარეშე იმ მთავარი ამოსავალი პრინციპის გათვალისწინებით, რომ ლტოლვილები რაც შეიძლება მოკლე დროში უპირობოდ დაუბრუნდნენ თავიანთ სახლ-კარს და ამის შემდეგ თანდათანობით, ცივილიზებული წესებით გადავწყვიტოთ ამ პროცესთან დაკავშირებული ყველა პრობლემა, ანუ ვიმოქმედოთ სწორი პრინციპის დაცვით, რათა მომავალში ჩვენი და აფხაზების ჭირი და ლხინი ისევ საერთო იყოს.

წინააღმდეგ შემთხვევაში რეალობად იქცევა ამ დღეებში აფხაზეთის ტერიტორიაზე სამშვიდობო ძალებთან დაკავშირებით საქართველოს პარლამენტის დროული გადაწყვეტილების თაობაზე რუსეთის დუმის გავლენიანი პერსონების გაცოფებული განცხადებები, რომლებიც პრაქტიკულად ომის გამოცხადების ტოლფასია. შედეგად, თავის დროზე სამტრედიის რკინიგზის ბლოკადისა არ იყოს, ჩვენ მეტად დაზარალებებით თუ რუსეთი, ამის თაობაზე კითხვაც აღარ უნდა დაისვას.

ანზორ ბაბუხაძე

**გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“,
21 ოქტომბერი, 2005 წ.**

ხსნის ერთდროითი გზა საყოველთაო შიშობა

– „მუშა მიწვივ მუშაკობდეს, მეომარი გულოვნობდესო“ – გვიჩვენდა რუსთაველი.

„ჩვენს გარეთ ჩვენი ხსნა სიზმარია: ჩვენს ქვეყანას მხოლოდ ჩვენვე შეგვიძლია დაუბრუნოთ მისი ძველი ისტორიული იერ-სახე“ – ამბობდა ილია.

„ყველა თავის საქმეს უნდა დაუბრუნდეს: გლეხი – მიწას, მუშა-მანქანა – დანადგარებს, ხელოვანი – ხელოვნებას, მეცნიერი – მეცნიერებას... პოლიტიკოსებმა იმაზე უნდა იზრუნონ, რომ ჩვენი მოსახლეობის ყველა ფენას მუშაობის ნორმალური პირობები ჰქონდეს“. – მიუბრუნდა ჩვენი ბრძენი თანამედროვე, სულგანათებული ნიკო ჭავჭავაძე ზშირად.

ფაქტობრივად ყველა მთავრობა გამოვიცვალე და აღმასრულებელი ხელისუფლების სხვადასხვა ეშელონში ჩემს საკმაოდ ხანგრძლივ მოღვაწეობას, თამამი აზრებისა და მკვეთრი გამონათქვამების გამო, ბევრი სირთულე და კურიოზი ახლდა.

განსაკუთრებულ პრობლემებს მიქმნიდნენ ვაირეფორმატორები და მათ მიერ დაქირავებული ჟურნალისტები. ერთ-ერთმა მათგანმა საბაზრო ეკონომიკის მტრადაც კი გამომაცხადა. ჩემმა რეაქციამ არ დააყოვნა და ვაიოპონენტს იმავე გაზეთის მეშვეობით, რომელშიც მისი სტატია დაიბეჭდა, სათანადო პასუხი ვაახლე. აი, ამ წერილის შემცირებული ვერსია:

– „თქვენი სტატიის გამოქვეყნების მიზანი ვერ ავხსენი, მით უმეტეს, რომ, როგორც პირადად, ისე ოფიციალურად თითქმის ყოველდღე გზვლებით და არ წამოგვდენიათ რაიმე განსხვავებული მოსაზრება ჩემს მიერ აღრე გამოქვეყნებულ და არაერთხელ თქვენი თანდასწრებით თითქმის ყველა დონის შეხვედრებზე გამოთქმული პოზიციების გამო. ერთადერთი გამართლება თქვენს ამ ქმედებას ის შეიძლება მოეძებნოს, რომ ამ ხნის განმავლობაში თქვენ თანამედროვე ეკონომიკის საკითხებში ცოდნას იმაღლებდით და ემზადებოდით ჩემთან საპაექროდ. მაგრამ ვაგლახ,

რომ ასე არ არის. ამიტომ ჩემს თავს უფლებას ვერ მივცემ, თქვენთან გაემართო კამათი იმ საკითხებზე, რომლებშიც თქვენ საბაზრო ეკონომიკის აპოლოგეტად წარმოგიდგენიათ თავი.

რატომ?

იმიტომ, რომ დათა თუთაშხიასი არ იყოს, საკმაო პროფესიული უპირატესობა მაქვს და გაუმართლებლად მიმაჩნია ამ საკითხზე თქვენთან საგაზეთო პაექრობა. მაგრამ თუ მართლა გადაწყვეტთ საბაზრო ეკონომიკის საკითხებზე ჩემთან კამათს, დავსხდეთ პირისპირ თქვენ და თქვენი თანამოაზრენი და ცივილიზებული წესით ვუმტკიცოთ ერთმანეთს ჩვენი მოსაზრებები“.

ახლა კი თავს უფლებას ვაძლევ გაგაცნოთ დამოუკიდებელი ქვეყნის ეკონომიკის მშენებლობის პირველ წლებში ოფიციალურ დოკუმენტებში ჩემს მიერ დაფიქსირებული რამდენიმე თეზისი, რის გამოც, როგორც ზემოთ მოგახსენეთ, ცალკეული ჩინოსანი ოპონენტიცაგან სერიოზული პრობლემები მექმნებოდა. აი, რამდენიმე მათგანიც:

„საბაზრო ეკონომიკა კატასტროფისგან გადარჩენის ერთადერთი საშუალებაა, ოღონდ, მანამდე ტანჯვის გზებს ვერ ავცდებით...“

„სამინისტროები ამჟამინდელი განმკარგულებელი ორგანოებიდან უნდა გადაიქცნენ მათ დაქვემდებარებაში შემავალი ორგანიზაციების (ობიექტების) პარტნიორებად და კოორდინატორებად.“

„საბაზრო ეკონომიკის პირობებში, ყოველგვარი შეზღუდვა და აკრძალვა უნდა მოისპოს, მაგრამ ვიმეორებ, რომ საბაზრო ეკონომიკა არ ნიშნავს ბაზარს ამ სიტყვის პირდაპირი გაგებით. სახელმწიფოს შესაბამისმა სტრუქტურებმა უნდა მართონ ქვეყანაში მიმდინარე ძირითადი პროცესები.“

„თუ გვინდა თავი დავაღწიოთ ქვეყნის ეკონომიკაში შექმნილ კატასტროფულ მდგომარეობას, აუცილებელია, გარდამავალ პერიოდში სახელმწიფომ თავის ხელში აიღოს ქვეყნის ტერიტორიაზე არსებული რესურსების მართვა.“

„თუ სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო ქვეყნის მოსახლეობის სასიცოცხლო მნიშვნელობის მოთხოვნილებების ელემენტარულ დონეზე დაკმაყოფილება მაინც, მაშინ ის არ იქნება სახელმწიფო და არც მისი, რომელიც გნებავთ, სტრუქტურა აღარ იქნება საჭირო. ამ საკითხში ვერც იმ პოზიციას გავიზიარებ, რომ ყველა ქალაქმა, რაიონმა ან რე-

გიონმა თავისი რესურსები დამოუკიდებლად წარმართოს თავისი მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად.“

„ქვეყნის შესაბამისი სტრუქტურების მუშაობის შეფასების ძირითად კრიტერიუმად უნდა იქცეს შიდა ბაზარზე სასაქონლო პროდუქციის სიუზვის შექმნის მიმართულებით მიღწეული შედეგები.“

„მოსახლეობის სოციალური დაცვის პასუხისმგებლობა სახელმწიფოს ეკისრება, ხოლო სახელმწიფოსი-თითოეულ ჩვენგანს.“

ეკონომიკურ მეცნიერებაში, განსახილველ პრობლემებთან დაკავშირებით რადიკალურად განსხვავებულ აზრებსა და პოზიციებს ვხვდებით, რაც საკითხის აქტუალობას კიდევ უფრო ზრდის და, აქედან გამომდინარე, საკუთარი პოზიციის დაფიქსირების აუცილებლობა დააყენა დღის წესრიგში.

ვიდრე პრობლემის რეალურ განხილვას შევედგებით, ადრე გამოქვეყნებული თეზისების მეშვეობით, გავეცნოთ ერთმანეთისგან რადიკალურად განსხვავებულ ორ პოზიციას.

ერთის, ანუ ამ შემთხვევაში პირველის ავტორი გახლავართ მე, ანზორ ბაბუხაძეა, რიგითი პრაქტიკოსი ეკონომისტი, ხოლო მეორესი-ცნობილი მეცნიერ-ეკონომისტი, თეორეტიკოსი, მრავალი უცხოური აკადემიის წევრი, პროფესორი ვლადიმერ პაპავა.

მაშ ასე, მიმაჩნდა და მიმაჩნია, რომ: „ქვეყნის არასწორი ეკონომიკური სტრატეგიის გამო დაიცალა ქართული სოფელი, გაჩანაგდა ეროვნული მეურნეობა, რაც, ეკონომისტთა ენაზე, განაპირობა შიდა ბაზრის დაუცველობამ, რის გამოც ჩვენს ქვეყანაში წარმოებული პროდუქცია არარენტაბელური, ანუ ზარალიანი გახდა“ (გაზეთი „ლიტერატურული საქართველო“, ნომბერი, 2002 წელი.)

„როცა შიდა ბაზრის დაუცველობაზე ვლაპარაკობ, ვგულისხმობ, რომ შექმნილი კატასტროფული მდგომარეობის გამო, ქართველი გლეხი მასობრივად ტოვებს სოფელს და ლუკმა-პურს ისედაც გადატაკებულ ქალაქში დაეძებს. ეს იმას ნიშნავს, რომ ქვეყნის დოვლათის შემქმნელი მომხმარებლად ვაქციეთ. ანალოგიური მდგომარეობაა ქალაქში. კვალიფიციური ქართველი მუშა და ინჟინერ-ტექნიკური პერსონალი ფაბრიკებისა და ქარხნების მიღმა დარჩა. ეს იმის შედეგია, რომ რეალურ ფასად შექმნილი მისი პროდუქცია ბაზრიდან განდევნა დემპინგურმა, ანუ ჩვენი დაჩოქებისათვის ხელოვნურად ჩამოყალიბებულმა ფასებმა. მსოფლიოს ნებისმიერ სახელმწიფოში ეს პროცესი ეკონომიკური ბერკეტე-

ბით რეგულირდება, ჩვენთან კი პირიქით ხდება-ამ ბერკეტების არასწორად გამოყენებამ, ჩვენი ქვეყნის წარმოება მოშალა და დაანგრია.

საბედნიეროდ ამ მდგომარეობიდან გამოსავალი ჯერ კიდევ არსებობს. ჩვენი ქვეყნის ტრადიციული და პრიორიტეტული დარგები კვლავ აღორძინდება, თუ პარლამენტი, ჩვენს მიერ შემუშავებული მოთხოვნების გათვალისწინებით განსაზღვრავს და დაამტკიცებს ქვეყნის ექსპორტ-იმპორტის ახალ პოლიტიკას“ (გაზეთი „რეზონანსი“, იანვარი, 1999 წელი).

„ერთხელ კიდევ ვამბობ: იმის გამო, რომ ქვეყანას არ გააჩნია ეკონომიკის განვითარების ეტაპობრივი პროგრამა, ზოგიერთ გადაუღებელ ღონისძიებას მოუშადადებელი შევხვდით და შედეგებს კარგახანს მოვიმკით. ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, რამდენი ხანია ვქადაგებ, რომ აუცილებელია ქვეყნის შიდა ბაზრის დაცვის პროგრამა, მაგრამ ამაოდ. დღევანდელი ეკონომიკური პოლიტიკის პირობებში ქართველი კაცი სოფლად მიტოვებულ მამა-პაპისეულ კარ-მიდამოს, ზოგ შემთხვევაში კი ოჯახსაც აღარ დაუბრუნდება! ქვეყნის შიდა ბაზრის დაუცველობის პირობებში ლოზუნგებით, დაპირებებით, თხოვნით, ქართველი კაცი თავის მშობლიურ მიწაზე, საბაზრო ეკონომიკისათვის დამახასიათებელ კონკურენტუნარიან (ერთეულ პროდუქციაზე შრომის დანახარჯებს ვგულისხმობ) პროდუქციას ვერ შექმნის. გამოსავალი ერთადერთია – პრობლემები ქვეყანამ საბაჟო გადასახადების მოწესრიგებით უნდა გადაწყვიტოს“ (გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, ივლისი, 2004 წელი).

პროფესორ ვ. პაპავას მიაჩნდა და მიაჩნია (ვლ. პაპავა, „პოსტკომუნისტური ეკონომიკა და საქართველოს ეკონომიკა“, თბილისი, 2002წ) რომ – სახელმწიფოს მხრიდან დიფერენცირებული საბაჟო ტარიფების სისტემაზე დამყარებული პროტექციონისტური პოლიტიკის გატარება ქვეყნის ინდუსტრიული განვითარებისათვის დამლუპველი იქნებოდა“.

„ამ მიზნის (იგულისხმება ქვეყნის ეკონომიკის აღმავლობა) მიღწევის საუკეთესო საშუალება მსოფლიოს სავაჭრო ორგანიზაციის წევრობაა, რომლის უმთავრესი ფუნქცია სწორედ ამგვარი ბარიერების მოშლაა“.

„დიფერენცირებული საბაჟო ტარიფებისა და აქციზების დაწესებით სამამულო ბაზრის დაცვის მხარდამჭერი, პოსტსაქმოსანთა უმრავლესობა და მას ხელისუფლების სხვადასხვა ეშელონში საკმაოდ ძლიერი ლობი ჰყავს, ამ ვერსიას, სამწუხაროდ, ქართველ მეცნიერ-ეკონომისტთა დიდი ნაწილიც იზიარებს“.

„საქართველოს შიდა ბაზრის „დამცველთა“ შორის პერიოდულად ისეთი უკიდურესი მოსაზრებებიც კი გაისმის, რომ რამდენიმე წლით საერთოდ ჩაკეცილი საზღვრები... ჩაკეტილი საზღვრების პირობებში ქვეყნის შიგნით საბაზრო სისტემის ჩამოყალიბების შეხელდულებებს გარკვეული პირობითობით შეიძლება „საბაზრო სტალინიზმის“ კვალიფიკაცია მიეცეთ“.

„პოსტკომუნისტური კაპიტალიზმის ქვეყნების მრეწველობისათვის პროტექციონისტულ პოლიტიკას დიდი ზიანის მოტანა შეუძლია, რომლის გამოსწორებაც ძალზედ ძნელი იქნება“.

„მართალია, ამ შემთხვევაში დასაქმება გაიზრდება, მაგრამ... დასაქმების ამგვარი ზრდა ქვეყნის ჩამორჩენილობის ყველაზე მკაფიო გამოხატულებაა და მას არც ერთ შემთხვევაში არ შეიძლება ხელი შეეწყოს“.

ამ შემთხვევაში ჩვენს ამოცანას და მიზანს, რა თქმა უნდა, არ წარმოადგენს ზემოაღნიშნულ ნააზრევთა სრული ანალიზი, მაგრამ გაუმართლებელი იქნება გვერდი ავუაროთ და სათანადო აქცენტები მაინც არ დაუვსვათ ჩვენთვის მიუღებელ ზოგიერთ დებულებას: აქედან გამომდინარე, რა თქმა უნდა, ვერ დავეთანხმდებით მას, რომ:

– ქვეყნის ინდუსტრიული განვითარებისათვის დამლუპველი იქნებოდა პროტექციონისტური პოლიტიკის გატარება; ჩვენი მთავარი მიზნის მიღწევის საშუალება მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის წევრობაა; სამართლო ბაზრის დაცვის მხარდამჭერები პოსტსაქმოსნები არიან; საგარეო ვაჭრობის პროტექციონისტულ რეჟიმს სხვადასხვა დარგების პერსპექტული განვითარებისათვის მხოლოდ ზიანი მოაქვს; ხელისუფლებაში მოსული მრეწველობის წარმომადგენლები თავიანთი ლობისტობით ღუპავენ იმ დარგს, რომლის ინტერესების დაცვასაც ფიქრობენ და ცდილობენ; დასაქმების ამგვარ ზრდას არც ერთ შემთხვევაში არ შეიძლება ხელი შეეწყოს და სხვა.

ზემოთ აღნიშნული პოზიციების გასამაგრებლად ბატონი ვლ. პაპავას დიდი ილიას ერთი ბრძნული გამონათქვამი მოჰყავს, რომელიც ასე უღერს: „ქვეყნისათვის, ყველასათვის, ერთნაირად ღია ბაზარი უმჯობესია, იმიტომ რომ ყოველის კაცისთვის ისა სჯობია, საშუალება ჰქონდეს, საჭირო საქონელი იქ და იმისგან იყიდოს, საცა და ვისაც უფრო კარგი საქონელი აქვს და უფრო იაფი – ჩემ-შენაობის გაურჩევლად“.

ამ გამონათქვამით კიდევ ერთხელ დასტურდება დიდი ილიას გენიალობა და ზოგადსაკაცობრიო პრობლემების უზადო განჭვრეტის უნარი.

მაგრამ, რა თქმა უნდა, იგი ვერ წარმოიდგენდა, რომ, სამწუხაროდ, მისი სამშობლო, 21-ე საუკუნის დასაწყისში, ეროვნულ ცნობიერებაზე დამყარებული ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების კონცეფციისა და პროგრამის უქონლობის გამო, მსოფლიოს უღარიბეს ქვეყნებს შორის აღმოჩნდებოდა და მისი გადარჩენისათვის აუცილებელი იქნებოდა ექსტრემალური, გადაუდებელი, ეტაპობრივი ღონისძიებები, რომლებიც საქართველომ უნდა შეიმუშაოს ქვეყნის ყველა რეგიონისათვის დამახასიათებელი მთავარი ნიუანსების გათვალისწინებით და არა რომელიმე ქვეყნისათვის, ვიღაც-ვიღაც დაქირავებული სპეციალისტების მიერ სხვადასხვა მიზნით დამუშავებულ პროგრამათა გადმომღერებით.

აქედან გამომდინარე, ვერ დავეთანხმებით ზოგიერთ თეორეტიკოსს, რომ ნებისმიერი ბარიერი, რომელსაც სახელმწიფო შიდა ბაზრის დაცვისათვის აღმართავს, წარმოებული პროდუქციის ხარისხის ამაღლებას და ახალი ტექნოლოგიების რეალიზაციაზე საერთაშორისო კონკურენტის სასიკეთო ზეგავლენას ზღუდავს.

ღღის მდგომარეობით, საქართველოში მრეწველობის უმნიშვნელოვანესი დარგები განადგურებულია. მისი აღორძინების ალბათობა, ხელისუფლების დაპირებათა მიუხედავად, ნულის ტოლია. აქედან გამომდინარე, მოსახლეობის დასაქმება ნომერ პირველ თავსატეხ პრობლემად უნდა გაუხედეს ქვეყანას. ასეთ პირობებში ვსვამ კითხვას – თუ რომელიმე მეწარმე სახალხო მეურნეობის რომელიმე დარგში გემირობის ტოლფას ქმედებას ჩაიდენს, რომელიმე დარგის აღორძინებას შეეცდება და სათანადო შედეგებსაც მიაღწევს, სახელმწიფოს მხრიდან რაიმე მხარდაჭერა არ უნდა მიიღოს?

მხარდაჭერაში არც შეღავათიან კრედიტებს, არც საგადასახადო შეღავათებს, არც ქონების პრივატიზაციაში გამონაკლისებს და არც სხვა დათმობებს არ ვგულისხმობ. ყველა ამ პრობლემას მეწარმე თავად მიხედავს, ხალხსაც დაასაქმებს და ქვეყნის ბიუჯეტსაც ასარგებლებს. სახელმწიფოსაგან მას მხოლოდ დაცვა სჭირდება. დაცვა სახელმწიფო და სხვა რეკეტიდან, დაცვა ფალსიფიკაციისაგან, პოლიტიკური სტაბილურობის შენარჩუნება, დაცვა უცხოეთიდან დემპინგური ფასებით შემოტანილი პროდუქციისაგან და სხვა. ეკონომისტების ენაზე თუ ვიტყვით, აუცილებელია ელემენტარული საინვესტიციო გარემოს შექმნა.

ჩვენს ქვეყანას, სამწუხაროდ, თითზე ჩამოსათვლელ დარგებში შეუძლია აწარმოოს მსოფლიო ბაზრის კონკურენტული პროდუქცია და,

აქედან გამომდინარე, სახელმწიფო სწორედ ამ დარგებისადმი დამოკიდებულებას უნდა აქცევდეს განსაკუთრებულ ყურადღებას.

საბედნიეროდ, ასეთი პროდუქციის გამოშვების პრეცედენტები ქვეყანაში არსებობს და ის კიდევ უფრო გაიზრდება, თუ სახელმწიფო თავის ფუნქციას შეასრულებს, თუნდაც ზემოთ აღნიშნული პოზიციების ჭრილში. საილუსტრაციოდ მოვიტან რამდენიმე კონკრეტულ მაგალითს.

ცნობილმა ქართველმა მეწარმემ მართლაც რომ გმირობა ჩაიდინა და პირადი ინვესტიციების ხარჯზე მოახდინა ერთი ძალიან მნიშვნელოვანი, თუმცა სიმძლავრით შედარებით მცირე ჰიდროელექტროსადგურის პრივატიზაცია და რეაბილიტაცია. პროდუქცია გამოუშვა, თუმცა მისი რეალიზაცია სხვადასხვა ბარიერის გამო პრაქტიკულად შეუძლებელი გახდა, ანუ გამოუმუშავებელი ელექტროენერჯის რეალიზაცია ვერ მოახერხა.

დღეს რომ კაცი საქართველოში სახელმწიფოსაგან ყოველგვარი თანადგომის გარეშე, ანუ სრულიად დამოუკიდებლად ხორბალს მოიყვანს და მის რეალიზაციას ვეღარ შეძლებს, სად არის მასშინ სახელმწიფო?

შეიძლება ვინმემ იკითხოს, კი მაგრამ სახელმწიფო აქ რა შუაშიაო?

მათ საყურადღებოდ ვიმეორებ ჩემს მიერ ადრე გამოქვეყნებულ და საკმაოდ განმარტებულ ოთხ შეკითხვას, რომელთა ირგვლივაც მზად ვარ, ნებისმიერი ცივილური ფორმით, ჩემს ოპონენტებთან გაემართო სათანადო პოლემიკა. აი, ეს შეკითხვებიც:

1. ქვეყანაში ახლად გახსნილ 10 საწარმოს, სადაც მუშაობს 100 კაცი, ქვეყნის ბიუჯეტში თვეში შეაქვს ერთი მილიონი ლარი. მეორე შემთხვევაში, იგივე ერთი მილიონი ლარი ბიუჯეტში თვეში შეაქვს 100, ანუ ათჯერ მეტ ახალ გახსნილ საწარმოს, სადაც დასაქმებულია 1000, ანუ ათჯერ მეტი მუშახელი. ყველა სხვა თანაბარ პირობებში სახელმწიფოსათვის მეორე ვარიანტი უფრო მომგებიანი რომ არის, ეს შეიძლება სადავო გახდეს?

2. რა უფრო მომგებიანია ქვეყნისათვის, ერთი ტონა მარცვლეული უცხოეთში შეიძინოს 100 აშშ დოლარად, თუ ადგილობრივი მეწარმის მიერ წარმოებული, ყველა პარამეტრით იგივე ხარისხის მარცვლეული – 120 აშშ დოლარად?

3. ქართველი გლეხი ვენახს რომ აჩეხავს და მის სანაცვლოდ სხვა უფრო „მომგებიან“ საქმეს ეწევა, ამაზე სახელმწიფომ მომავალი თაობების წინაშე პასუხი არ უნდა აგოს?!

4. საქართველოში, რის ვაი-ვაგლახით, მსოფლიო სტანდარტების დონეზე წარმოებულ მტკნარ, მინერალურ, ხილეულ წყლებს და უაღკოპოლო სასმელებს; რძის, მაკარონისა და თამბაქოს ნაწარმს; ფრინველის ხორცსა და კვერცხს; საკონსერვო პროდუქციას; ლუდს, ღვინოს და სხვა ალკოჰოლურ სასმელებს, თუნდაც საქართველოს ბაზარზეც რომ არ შეექმნათ თავიანთი საქონლის რეალიზაციის პრობლემები ამ საკითხზე სახელმწიფომ არ უნდა იფიქროს?

ჩვენი ღრმა რწმენით, სახელმწიფომ მარტო კი არ უნდა იფიქროს, არამედ სახელმწიფოებრიობის გარკვეული დონის მიღწევამდე თითოეული ამ დარგისა და საწარმოს ჭრილში მათთან ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმებიც კი უნდა გააფორმოს. წინააღმდეგ შემთხვევაში ჩვენი ქვეყანა ვერ გადარჩება! ვიმეორებ, ამ ეტაპზე ეს ასეა საჭირო! ხოლო, როცა საქართველო ნამდვილ სახელმწიფოს დაემსგავსება, ამ სიტყვის პირდაპირი და სრული მნიშვნელობით, ანუ როცა სახელმწიფო იზრუნებს ხალხზე, ხოლო ხალხი – სახელმწიფოზე, მაშინ დავიჭიროთ ხელში, ბატონებო, ცნობილი თეორეტიკოსი ეკონომისტების ლოზუნგები და მატარებლის იმ ვაგონში ჩავსხდეთ, რომლის ბილეთის აღების საშუალებასაც ჩვენი ჯიბე გავწვდება. გვახსოვდეს, რომ უბილეთოდ, საერთაშორისო მატარებლით ვერ ვიმგზავრებთ. მანამდე კი სახელმწიფომ ხელი არ უნდა დაიბანოს მეწარმეთა პრობლემებისაგან.

სამწუხაროდ, ჩვენი „თეორეტიკოსები“ საქართველოს კოლაფსიდან გამოყვანის ერთ-ერთ მთავარ ფაქტორად საერთაშორისო ბაზართან ქვეყნის შიდა ბაზრის სრულ ინტეგრაციას მიიჩნევენ. პრაქტიკულად კი ძნელია მსოფლიო რუკაზე მოიძებნოს ქვეყანა (ისინი აბსოლუტურ უმცირესობაში არიან), რომელიც სხვადასხვა ფორმით და მასშტაბით არ ახორციელებდეს თავისი ქვეყნისათვის მისაღები საგარეო ვაჭრობის პროტექციონისტულ რეჟიმს. აღნიშნულის საილუსტრაციოდ, ერთ კონკრეტულ მაგალითს მოვიყვან და თავად განსაჯეთ მათი ეკონომიკური პოლიტიკის ავკარგიანობა.

ნებისმიერი ცივილური ქვეყნის სოფლის მეურნეობის პრიორიტეტული დარგები, როგორც წესი, სარგებლობენ პროტექციონისტული პოლიტიკის სიკეთით. უფრო მეტიც, ღოტაციის გარეშე არ არსებობს არც ერთი განვითარებული ქვეყნის სოფლის მეურნეობა. მაგალითად, ევროკავშირში შემავალი 15 ქვეყნის მოსახლეობის საერთო რაოდენობიდან, სასოფლო-სამეურნეო სფეროში დასაქმებული მოსახლეობის მხოლოდ

ხუთი პროცენტი მოიხმარს ევროკავშირის ბიუჯეტის ნახევარზე მეტს. ამ ხარჯებს ემატება აღნიშნული ქვეყნების კუთვნილი ბიუჯეტიდან სასოფლო-სამეურნეო წარმოების სუბსიდირებაზე გამოყოფილი თანხებიც. ე.ი. თეზა იმის თაობაზე, რომ საბაზრო ეკონომიკა თავად დაარეგულირებს ყველა პრობლემას, არც ამ შემთხვევაში მართლდება.

როცა საუბარია სახელმწიფოს მხრიდან უმნიშვნელოვანესი პროცესების მართვის ანუ რეგულირების აუცილებლობაზე, თვითდინებაზე ყველაზე აქტუალური პრობლემის მიშვება ანუ დერეგულირება დანაშაულის ტოლფასია.

პირიქით:

1. ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების გადაწყვეტაში სახელმწიფოს როლი, როგორც მარეგულირებელი რგოლისა, თანდათან უნდა გაიზარდოს მანამ, ვიდრე იგი რეალურად არ უზრუნველყოფს ერთ სულ მოსახლეზე საარსებო მინიმუმისა და შემოსავლის დონის გათანაბრებას. მხოლოდ ამის შემდეგ აქვს უფლება სახელმწიფოს იფიქროს დერეგულირების პროცესების დონის თანდათანობით ამალგებაზე.

2. საქართველოს სასიცოცხლოდ სჭირდება ეროვნულ კონცეფციაზე დაფუძნებული, ანუ ეროვნული ტრადიციების დაცვისა და შენარჩუნების მოთხოვნათა გათვალისწინებით დამუშავებული ეკონომიკის განვითარების პროგრამა, რომლის ბალავარს უნდა წარმოადგენდეს ქვეყნის ცალკეული რეგიონის ბუნებრივ, საწარმოო და სხვა თავისებურებათა მაქსიმალური გათვალისწინება. რაც მთავარია, იგი არავითარ შემთხვევაში არ უნდა იყოს სხვა რომელიმე ქვეყნის ანალოგიურ პროგრამას მიმსგავსებული დოკუმენტი, რაც სამწუხაროდ, ჩვენს სინამდვილეში არც თუ იშვიათად ხდებოდა და ხდება.

3. ჩვენი და არა მარტო ჩვენი პოზიცია, რომელსაც სამამულო ბაზრის დაცვა ეწოდება, დამყარებულია დიფერენცირებული საბაჟო ტარიფებისა და აქციზების დაწესებაზე და არა რაიმე საქონლის ექსპორტი-იმპორტის აკრძალვაზე, რასაც ჩვენი პოზიციების მოწინააღმდეგენი, როცა დაჭირდებათ ჩვენს საწინააღმდეგო არგუმენტად ასახელებენ. აქედან გამომდინარე, ვიდრე აღნიშნულ პრობლემასთან დაკავშირებით ცოტა ღრმად ვიმსჯელებთ, კიდევ ერთხელ ხაზგასმით გვინდა განვაცხადოთ, რომ ჩვენ კატეგორიული წინააღმდეგნი ვართ სახელმწიფო პრობლემების აკრძალვის პრინციპებით რეგულირების ყოველგვარი გამოვლინებისა. პრობლემები უნდა დარეგულირდეს მხოლოდ და მხოლოდ ეკონომიკური

პრინციპებითა და კანონზომიერებებით, რადგან სხვაგვარი მიდგომით, როგორც წესი, ამ პრობლემებისადმი დამოკიდებულებას საბოლოო ჯამში ნეგატიური მოვლენების წინაპირობების წარმოქმნასთან მივყავართ.

შიდა ბაზრის დაცვის ჩვენული პოზიციის კატეგორიული წინააღმდეგი იყვნენ და არიან საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციები და მათ შორის საერთაშორისო სავალუტო ფონდი და მსოფლიო ბანკი.

4. მატერიალური წარმოების ამა თუ იმ დარგისადმი რეგულირებადი საბაჟო ტარიფების დადგენის მოწინააღმდეგენი თავიანთ პოზიციებს იმით ასაბუთებენ, რომ ამ დარგებში შეიქმნება სასათბურე პირობები და იგი გამოიწვევს ჯაჭვურ რეაქციას, ანუ გაჩნდება იმის „საფრთხე“, რომ სხვა დარგების საწარმოებმაც დააღწიონ თავი კოლაფსურ მდგომარეობას. რა თქმა უნდა, ამ პოზიციასაც აქვს არსებობის უფლება, მაგრამ სამწუხაროდ და რეალურად მრეწველობის მთელ რიგ დარგებში როგორი პრივილეგიების სისტემაც არ უნდა შემოვიღოთ, მათი რეანიმაცია შეუძლებელი იქნება. აქედან გამომდინარე, უსაფუძვლოდ მიგვაჩნია შიში იმის თაობაზე, რომ „ქვეყნის ინდუსტრიული განვითარებისათვის დამლუპველი იქნებოდა პროტექციონისტული პოლიტიკა“. პირიქით, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ამ ეტაპზე ქვეყნის დღევანდელი მდგომარეობიდან გამოყვანისათვის, თუნდაც ტრადიციულ და პრიორიტეტულ დარგებში, აუცილებელია გონივრულად და მეურნის პოზიციების გათვალისწინებით განსაზღვრული მოქნილი, ეტაპობრივი და დიფერენცირებული საბაჟო ტარიფებისა და აქციზების დაწესება და ამოქმედება.

ანზორ ბაბუხაძია,
გაზეთი „სარკმელი საქართველოსი“,
ავგისტო, 2005 წ.

საკონტროლო-სალოაო აპარატების ყველა დონეზე დანერგვის აბსურდულ მოთხოვნას მის დისკრიმინაციამდე მიყვავანით

ფიქსირებული გადასახადის იდეა, რომელიც დღევანდელ ქართულ პოლიტიკაში ბრძოლის იარაღად გადაიქცა, მართებული დანერგვა-ამოქმედების შემთხვევაში, შემოსავლების გაზრდის თვალსაზრისით, ისეთ ეფექტს იძლევა, როდესაც მეწარმეც კმაყოფილია და სახელმწიფოც უკმაყოფილო კი მხოლოდ უფუნქციოდ დარჩენილი მაკონტროლებელთა არმია რჩება!..

ამ დასკვნამდე ჩვენი დღევანდელი რესპონდენტი ჯერ კიდევ 15 წლის წინ მივიდა, როდესაც მის მიერ ჩატარებულმა ექსპერიმენტმა, რომელიც სავაჭრო და მომსახურების ობიექტებში ფიქსირებული გადასახადის შემოღებას ითვალისწინებდა, შემოსავლები ორჯერ გაზარდა. თუმცა ექსპერიმენტმა, სახელისუფლებო ბარიერის გამო, არსებობა შეწყვიტა. ამდენად, დღეს ასე გააქტიურებული ფიქსირებული გადასახადის იდეა როგორც იტყვიან, არ ახალია, ძველია და მისი ავტორობა ცნობილ ეკონომისტს, ბიზნესის სფეროთა ინტერესების დაცვის კავშირის თავმჯდომარეს, ბ-ნ ანზორ ბაბუხაძიას ეკუთვნის.

– როგორც ცნობილია, დღეს საკონტროლო-სალოაო აპარატების ალტერნატივად ფიქსირებული გადასახადის იდეა სახელდება. თუმცა, ეს იდეა მხოლოდ ახლა არ დამდგარა დღის წესრიგში. თქვენ ჯერ კიდევ თხუთმეტი წლის წინ ატარებდით კონკრეტულ ღონისძიებებს ფიქსირებული გადასახადების მეშვეობით ვაჭრობისა და მომსახურების ობიექტებიდან შემოსავლების შეძლებისდაგვარად უმტკივნეულოდ გაზრდის მიზნით. რა ბედი ეწია ამ ინიციატივას? რატომ არ გაიზიარა ის მაშინდელმა ხელისუფლებამ?

– ფიქსირებული გადასახადის შემოდების თაობაზე ჩემი პოზიცია ჯერ კიდევ 1990 წელს ჩამოვყალიბე, როდესაც ქალაქის მერიამი ვაჭრობისა და მომსახურების სამსახურის უფროსად ვმუშაობდი. ამ მეთოდის დანერგვა ბევრ პრობლემას ხსნის. განსაკუთრებით ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს ისეთ ობიექტებში, სადაც აღრიცხვა საკონტროლო-საღარი აპარატების საშუალებით, პრაქტიკულად, შეუძლებელია და გარკვეულ უხერხულობებთანაცაა დაკავშირებული. ფიქსირებული გადასახადის შემოდების ერთ-ერთი უმთავრესი დადებითი ფაქტორია ის, რომ ვაჭრობისა და მომსახურების დარგის მუშაკები დაცულნი არიან მაკონტროლებელთა მარწუხებისაგან და ზედმეტი ჩარევისაგან.

ამ იდეის ხორცშესხმის საშუალება, გარკვეულწილად მთავრობაში ჩემი გადასვლის შემდეგ მომეცა, როდესაც ვაჭრობისა და მომსახურების საკითხებში მთავარი სახელმწიფო მრჩეველის პოსტი მეკავა. საკითხი მთავრობის სხდომაზე გავიტანე. კერძოდ, საუბარი იყო ათამდე ობიექტში ექსპერიმენტის სახით ამ მეთოდის განხორციელებაზე, რომელიც შემოსავლებსაც გაზრდიდა და ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს წარმომადგენელთა ინტერესებსაც დაიცავდა. ერთწლიანმა დაკვირვებამ ჩემს მიერ შემუშავებული მეთოდის ეფექტურობაში დაგვარწმუნა. ქუთაისის მაშინდელმა მერმა ამ ექსპერიმენტის ქალაქის მასშტაბით განვრცობის შესახებ თხოვნით მოგვმართა. შესაბამისი დადგენილების მომზადების საფუძველზე მთელი ქუთაისის ვაჭრობისა და მომსახურების ობიექტები ამ მექანიზმს დაექვემდებარა.

– ...თუმცა, რესპუბლიკის მასშტაბით ფიქსირებული გადასახადის იდეის განხორციელება ვერ მოხერხდა. რა იყო ძირითადი ხელშემშლელი ფაქტორი?

– საქმე ის გახლავთ, რომ ეს ექსპერიმენტი საგადასახადოს თანამშრომლებსა და სხვა შემომოწმებლებს ვაჭრობაში მომუშავე პერსონალთან შეხების წერტილებს უზღუდავდა. მათ მხოლოდ იმის გაკონტროლების უფლება რჩებოდათ, წინასწარ განსაზღვრული თანხა დადგენილ დროს შედის თუ არა ბიუჯეტში. ამდენად, რესპუბლიკის მასშტაბით ამ ექსპერიმენტის დანერგვა საგადასახადოს თანამშრომელთა ფუნქციების შესუსტებას და შეკვეცას გამოიწვევდა. მათთვის ეს ხელსაყრელი არ იყო. ამიტომ, საქმე იქამდე მივიდა, რომ ამ საკითხთან დაკავშირებით მთავრობის მიერ მიღებული ორივე დადგენილება გააუქმეს. სუფთა მექანიზმზე მუშაობა, რომელიც სასარგებლო იყო როგორც ბიუჯეტისთვის

ვის, ასევე მეწარმისათვის, ხელს არავის აძლევდა. მივხვდი, რომ ჩემი თანამდებობა ამ იდეის ხორცშესხმის საშუალებას არ მაძლევდა. დატოვე პოსტი და სხვა გზებით შევეცადე დაწყებული საქმის ბოლომდე მიყვანას. ბიზნესის სფეროთა ინტერესების დაცვის კავშირი შექქმენი, რათა ამ საკითხის გააქტიურებისთვის ახალი ძალისხმევა მიმეცა, მაგრამ ხელისუფლებამ კვლავაც ჯოუტად არ მოისურვა ამ მეთოდის განხორციელება. უფრო მეტიც, იმასაც კი ვერ მივაღწიე, რომ ჩემთვის მოესმინათ და იმით მაინც დაინტერესებულყვნენ, კონკრეტულად რას ვთავაზობდი. ხვდებოდნენ, რომ ჩემი წინადადებები ეწინააღმდეგებოდა ქვეყნის საერთო პოლიტიკას და მათ პირად ინტერესებს.

– დღეს ფიქსირებული გადასახადის შემოღების მოთხოვნას უკვე ბევრი აყენებს. რამდენად სწორად აქვთ მათ გაცნობიერებული ფიქსირებული გადასახადის არსი? როგორც ცნობილია, მისი არასწორად განსაზღვრისა და, მითუმეტეს, მაზინჯი ფორმით დანერგვის შემთხვევაში, ვერ მივიღებთ იმ ეფექტს, რაც მოითმანს შემოსავლების ზრდას მაკონტროლებელთა ჩარევისა და მეწარმეთა ინტერესების დაცვის პირობებში.

– სამწუხაროდ, არავინ საუბრობს იმაზე, თუ რა მექანიზმს ითვალისწინებს ფიქსირებული გადასახადის იდეა. არც ერთ პოლიტიკურ პარტიას, რომელიც ფიქსირებული გადასახადის დაწესების მოთხოვნით გამოდის, არ აქვს ჩამოყალიბებული, თუ როგორ წარმოუდგენია ფიქსირებული გადასახადის დანერგვა. ისინი მხოლოდ სიტყვებით სპეკულირებენ და საქმეზე წარმოდგენა არა აქვთ. ხელისუფლება რომც დაეთანხმოს ფიქსირებული გადასახადის შემოღებას, ვერც ერთი მათგანი ვერ ჩამოყალიბებს კონკრეტულ სქემას. ჰაერზე ლაპარაკს კი ჰაერში ჩამოკიდებულ შედეგებადღე მიყვავართ.

– რაც შეეხება საკონტროლო-სალარო აპარატებს, როგორც ცნობილია, საგადასახადო კოდექსში შეტანილი ცვლილებების თანახმად, გაფართოვდა იმ პირთა თუ ობიექტთა არეალი, რომლებიც ვალდებული არიან, გამოიყენონ საკონტროლო-სალარო აპარატი. თქვენის აზრით, ვინ უნდა იყოს თავისუფალი სალარო-აპარატის გამოყენების ვალდებულები-საგან?

– სამწუხაროდ, ეს თემა სპეკულირების ობიექტად გადაიქცა, ვინაიდან, ბევრმა არ იცის, თუ სად შეიძლება და სად არ შეიძლება ამ აპარატის გამოყენება. სტაციონალურ ობიექტებში, თუნდაც ეს ბაზრობაზე

იყოს, საკასო აპარატის გამოყენება შესაძლებელია და საჭიროც არის, მაგრამ ღია დახლზე ამ აპარატის მოხმარების არანაირი პირობა არ არის.

– საინტერესოა, რატომ გაამწვავა ხელისუფლებამ ეს საკითხი – წმინდა ეკონომიკური თვალსაზრისით, რისკენ არის ეს ყველაფერი მიმართული და რა სარგებლობის მოტანა შეუძლია ამ ნაბიჯს ბიუჯეტისთვის და, საერთოდ, ქვეყნისათვის? ამავდროულად, რამდენად არის ეს ღონისძიება ასეთი ფორმით ხელშემშლელი მეწარმისთვის, რომელიც დაინტერესებულია მოგების მიღებით...

– ისე არ გამიგოთ, თითქოს საღარო აპარატის გამოყენებას ვეწინააღმდეგებოდე, პირიქით. მისი მოხმარება აუცილებელია ნებისმიერი ცივილური ფორმით ვაჭრობისა და გადასახადების აღრიცხვისათვის. ჩვენ მხოლოდ იმის თქმა გვინდა, რომ, სადაც მისი გამოყენება პრაქტიკულად შეუძლებელია, იქ მისი დანერგვის მოთხოვნა უკვე დანაშაულებრივ სახეს იღებს და ხალხის დაშინებისა და მათთვის ზედმეტი პრობლემების შექმნისკენაა მიმართული. საჭიროა დიფერენცირებული მიდგომა, რისი არ არსებობაც, პირველ რიგში, პროფესიონალიზმის დეფიციტითაა განპირობებული. ისინი არც არიან დაინტერესებული, რომ ეს საქმე პროფესიონალებს მიანდონ. ერთი სიტყვით, ქვეყანაში ამის პოლიტიკური ნება არ არსებობს, არც ადრე არსებობდა.

ჩავენდოთ რეალობას თვალეში და ვთქვათ, რომ საკონტროლო-საღარო აპარატების დანერგვას წინააღმდეგობას უწევს იმ მიზეზით, რომ მცირე მეწარმემ არ იცის აღრიცხვიანობის მოწესრიგების შემთხვევაში, სახელმწიფო მათი დაბეგვრის რა მექანიზმს „მოიფიქრებს“. ამიტომ, ამ თემაზე ხელოვნურად აგორებული აჟიოტაჟი ჩაცხრება, თუ პარალელურად მთავრობა გამოაცხადებს, რომ ბრუნვის მოცულობის აღრიცხვიანობის მოწესრიგების კვალობაზე, მათი დაბეგვრა განხორციელდება ბრუნვის მოცულობიდან გარკვეული პროცენტის დადგენის შედეგად. თუ დაბეგვრის ეს ღონე რეალური და მისაღები იქნა მეწარმეთათვის, მაშინ პრობლემა მოგვარდება და ორივე მხარე, ანუ, სახელმწიფოც და მეწარმეც მოგებული დარჩება. კიდევ ერთხელ ვიმეორებ: ამ მექანიზმის დახვეწა უნდა მოხდეს პროფესიონალებთან კონსულტაციის შედეგად და არა „ვიდაც-ვიდაცების“ მიერ მოწყობილ მიტინგებზე!

– მეწარმეთა ფენა დღეს დაშინებულია იმ ღონისძიებების გამო, რასაც ხელისუფლება ქვეყანაში ახორციელებს. თუ ხელისუფლება არ წა-

ვა დათმობაზე და სავალდებულოს გახდის ყველა ღონეზე სალარო-აპარატის გამოყენებას, სადამდე მიგვიყვანს ასეთი „კატეგორიული“ მიდგომა?

– ამით ხელისუფლება სალარო აპარატის დანიშნულებას და ავტორიტეტს დისკრედიტაციას გაუწევს და ნულის ღონეზე დაიყვანს. ყველაფერი იქითკენ უნდა იყოს მიმართული, რომ ამ აპარატის მნიშვნელობა ყველამ გააცნობიეროს და იმ შეგნებამდე მივიდეს, რომ ნავაჭრი აღრიცხოს. ხოლო იქ, სადაც აღრიცხვა ვერ ხერხდება, ფიქსირებული გადასახადი უნდა დაწესდეს. განა შეიძლება სალარო აპარატი ლიფტში დაიდგას? აქ სხვა მექანიზმი უნდა მოიძებნოს, რათა საკონტროლო-სალარო აპარატის დისკრედიტაციამდე არ მივიდეთ.

– რა პრინციპით უნდა მოხდეს ფიქსირებული გადასახადის განსაზღვრა? ფართის, საქმიანობის მიხედვით თუ კიდევ სხვა ნიუანსების გათვალისწინება საჭირო?

– ჩვენ უამრავი ვერსია გავაანალიზეთ და მივედით იმ დასკვნამდე, რომ ერთიანი ფიქსირებული გადასახადის დაწესება გაუმართლებელია. სხვადასხვა სავაჭრო კერა თუ ადგილი სხვადასხვაგვარად მომუშაობს, რაც მიუღებელს ხდის ერთიანი გადახდის დაწესებას, თუმცა განსხვავებული გადასახადის დანერგვაც არ ჩავთვალეთ მიზანშეწონილად. ამიტომ შევიძუშავეთ მექანიზმი, რაც გულისხმობს ისეთი სახის დაბეგრას, რომელიც მიღწეული ღონიდან გამომდინარეობს. მისი ოდენობა სახელმწიფოს მიერ უნდა იყოს განსაზღვრული და არა საგადასახადო ინსპექტორის მიერ. ამავდროულად, ფიქსირებულ გადასახადზე გადასვლა ნებაყოფლობით ხასიათს უნდა ატარებდეს. მოვაჭრე ან გადადის ფიქსირებული გადასახადის სისტემაზე, ან იმ წესს ემორჩილება, რომელიც ამ მიმართულებით ქვეყანაშია დანერგილი. ამავდროულად, ეს მექანიზმი არ საჭიროებს საგადასახადო კოდექსში ცვლილებების შეტანას და ძალზე მარტივ პრინციპებს ეყრდნობა. ფიქსირებულ გადასახადზე გადასვლა ხდება საგადასახადო სამსახურებისა და ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების წარმომადგენლებთან ხელშეკრულების გაფორმების საფუძველზე. ხელშეკრულების თანახმად, გადასახადის გადამხდელები გადაიხდიან ბოლო თვეებში მათ მიერ გადახდილ გადასახადთან შედარებით რამდენადმე მეტ ფიქსირებულ გადასახადს იმ პირობით, რომ ზედმეტი შემოწმებლებისგან გათავისუფლდებიან. საქმე იმაშია, რომ ისინი სხვადასხვა არხებით ოფიციალურად განსაზღვრულ თანხაზე მეტს მაინც იხ-

დიან. ამით კი მიეცემათ საშუალება, რომ ბიუჯეტსაც მეტი ფული გადაუხადონ და თვითონაც წელში გამართულნი იყვნენ.

– გასაგებია, მაგრამ როგორ განისაზღვრება რეალური ნავაჭრის ოდენობა, რასაც, ფაქტობრივად საკონტროლო-საღარიბ აპარატი აწესრიგებს? ისევ იმ პრობლემამდე ხომ არ მივალთ, რომ რეალური ნავაჭრის დამალვა მოხდება, რაც უარყოფითად აისახება ნაღდი ფულით ანგარიშსწორების სისტემის მოწესრიგებაზე?

– ხარვეზები გამოირიცხული არ არის, მაგრამ სანაცვლოდ შემოსავალს ვაორმაგებთ. ნებისმიერი საგადასახადო აფიქსირებს, რამდენი შეიტანა ამა თუ იმ ობიექტმა წლის განმავლობაში. ვისაც ზუსტად შეაქვს გადასახადი, შეიძლება ის არც წამოვიდეს იმ გაორმაგებაზე, რასაც ფიქსირებული გადასახადი ითვალისწინებს... მას შეუძლია ქვეყანაში ძირითადად არსებული მეთოდით განაგრძოს საგადასახადოსთან ანგარიშსწორება, ეს წესი უფრო ისეთი სახის სავაჭრო და მომსახურების ობიექტებისკენაა მიმართული, სადაც ვერ ხერხდება საღარიბ-აპარატების გამართული მუშაობა, და ბრუნვის ზუსტი აღრიცხვა. გეკითხებით: რატომ უნდა იყოს დამოკიდებული მეწარმე საგადასახადო ინსპექტორის ხასიათსა და გუნება-განწყობაზე? რაც ყველაზე არსებითია, განახევრდება საგადასახადო ინსპექტორთა ოდენობა, გაორმაგდება შემოსავალი, – ესაა ფიქსირებული გადასახადის ძირითადი არსი და პრინციპი.

და ბოლოს: თუ ხელისუფლება არ გაჯიუტდა და გააგრძელებს გამოთქმას, „ვიდრე ჩვენ ამ თანამდებობებზე ვართ, ამ საკითხს არ განვიხილავთ“ და სანაცვლოდ შემოგვთავაზებს პრობლემის გადაწყვეტის სხვა ალტერნატიულ ვარიანტს – მაშინ, ჩვენი კავშირი მზად არის მონაწილეობა მიიღოს მათი წინადადებების განხილვა-დახვეწაში და შემდეგ მედიატორის როლიც კი იკისროს დაინტერესებულ მხარეთა შორის.

ესაუბრა ნონა ბურნაძე
ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“,
№5, მარტი, 2006 წ.

შესდომები, რამას ქვეყნის ეკონომიკა დაანგრიან და დღესაც ანგრივს

ყველა თავის საქმის უნდა დაუბრუნდეს:

გლეხი — მიწას, მუშა — მანქანა-დანადგარებს,
ხელოვანი — ხელოვნებას, მესხიერი — მესხიერებას

წერილის ქვესათაურად გამოტანილი ეს სიტყვები აწ განსვენებულ აკადემიკოს ნიკო ჭავჭავაძეს ეკუთვნის. რამ მიიყვანა სახელოვანი მეცნიერი ამ აზრის აუცილებლობამდე? ეჭვი არ არის, იმ უკუღმართმა პოლიტიკამ, რომლითაც საქართველოში ეკონომიკა იმართება, უფრო სწორად, ინგრევს. ამ ნგრევის ლოგიკური შედეგია ის გაუსაძლისი სიდუხჭირე და სილატაკე, რომელიც ქვეყანას ბანგივით დასწოლია და ადამიანებს მოხრჩობით ემუქრება. მართალია, ხელისუფალნი ცდილობენ დაგვარწმუნონ, რომ წარმატებული რეფორმების წყალობით საქართველოს ეკონომიკა ყოველწლიურად სულ მცირე 10 პროცენტით მაინც იზრდება, რასაც კვერს უკრავენ მაღალრეიტინგული საზღვარგარეთული საფინანსო ორგანიზაციების თავაკები, მაგრამ რას მოგვიტანს ასეთი ზღაპრები, როცა შიშის თვალებით შემოგვცქერის საბედისწერო რეალობა? ჩვენდა სამწუხაროდ, ხელისუფალთა პერმანენტულ ცვლას, რასაც თან სდევს ხოლმე მსხვილ-მსხვილი დაპირებები, ეკონომიკური განვითარების კურსის პოზიტიური ცვლა არ მოჰყოლია. ეს ქვეყანას გაურკვეველი მომავლის საშიშროების წინაშე აყენებს.

ასეთ დროს, ბუნებრივია, იბადება კითხვა: რა გქნათ, როგორ მოვიქცეთ, რა მიმართულება ავირჩიოთ ისეთი, რომ კიდევ ერთ წყალქვეშა აისბერგს აღარ შევეტაკოთ? ეს რომ არ მოხდეს, რა თქმა უნდა, უპირველესად, უნდა გავაანალიზოთ ის მწარე შეცდომები (თანაც ღიად), რომლებიც საბაზრო ეკონომიკის უცნობ გზაზე სიარულისას დავეშვიით,

სიმართლის თქმისა არ შეგვეშინდეს, ვაჟკაცურად ვაღიაროთ დანაშაული და მხოლოდ ამის შემდეგვლა განვსაზღვროთ სამომავლო ამოცანები, რამეთუ უამისოდ სწორი კურსით სვლა შეუძლებელია.

მაგრამ ვინ უნდა დაეხმაროს საზოგადოებას (თვით სახელმწიფოსაც) დაშვებული შეცდომების გაცნობიერებასა და სამომავლო სწორი კურსის განსაზღვრაში? რა თქმა უნდა, მეცნიერი და პრაქტიკოსი ეკონომისტები, პოლიტოლოგები, ბიზნესმენები, მეწარმეები და სხვები, რომლებმაც ქვეყანაში საბაზრო ეკონომიკის დამკვიდრების პერიოდში მდიდარი თეორიული და ცხოვრებისეული გამოცდილება დააგროვეს. სწორედ ერთ-ერთი ასეთი პიროვნება გახლავთ საქართველოს დამსახურებული ეკონომისტი ანზორ ბაბუნაძე, რომლებმაც განვლო გზა რიგითი ეკონომისტიდან მთავრობის მთავარ სახელმწიფო მრჩევლამდე, პარალელურად ეწეოდა სამეცნიერო-კვლევით და პედაგოგიურ საქმიანობასაც. იგი ამჟამადაც ნაყოფიერად იღვწის ჩვენი ღუბჯირი ყოფის უკეთესობისკენ შემოსაბრუნებლად, არის გაზეთ „თანადგომის“ გამომცემელი, საქართველოს ბიზნესის სფეროთა ინტერესების დაცვის კავშირის თავმჯდომარე. ამიტომაც გადავწყვიტე, რუბრიკა მასთან საუბრით გამეხსნა.

დიდი სიამოვნებით შევხვდები სასაუბროდ სხვებსაც, ვინც ამ თემაზე საკუთარი აზრის გამოთქმას მოისურვებს.

– ბატონო ანზორ, ჩვენი ეკონომიკის კოლაფსში ჩავარდნის ძირითად მიზეზად რა მიგაჩნიათ?

– ის, რომ საკუთარი გზით არ მივდივართ. არ შეიძლება დამოუკიდებელი ქვეყანა გერქვას და საკუთარ ეკონომიკას კი სხვისი ჭკუით მართავდე. თუ სადამდე მიგვიყვანა სხვათა „დამრიგებლობით“ სიარულმა, ამაზე მეც რომ არაფერი ვთქვა, თავად სტატისტიკური მონაცემები ლაპარაკობენ. ბოლო ორი წლის შედეგებს რომ თავი გავანებოთ (აქ ბევრი რამ შეგნებულად არეულ-დარეულია), 2004 წელს სამრეწველო საწარმოებმა, 1990 წელთან შედარებით, 4,1-ჯერ ნაკლები პროდუქცია აწარმოეს. ამავე პერიოდში სამრეწველო პროდუქციის მოცულობის წილი ქვეყნის მთლიან შიდა პროდუქტში 11,4 პროცენტით შემცირდა, ხოლო ამ დარგში დასაქმებულთა რაოდენობა – თითქმის ექვსჯერ. ეს, არც მეტი არც ნაკლები, კატასტროფის ტოლფასია.

– და ყოველივე ამას იმით ხსნით, რომ ეკონომიკის განვითარების ჩვენეული ხედვა არ გაგვაჩნია?

– ღიახ, ერთი წინადადებით ჩემი პოზიცია ზუსტად ასე გამოიხატება. რაც არ უნდა გაგვიკვირდეს, სამწუხაროდ, საქართველოს დღემდე არ გააჩნია ეკონომიკის განვითარების კონცეფცია, ანუ არ ვიცით რა გვინდა, საით მივდივართ, რა პერსპექტივა გვაქვს და ასე შემდეგ.

– მერე, ჩემო ბატონო, გეთქვამთ, ეს აღრევე, როცა მთავრობის მთავარი სახელმწიფო მრჩეველი იყავით და იქნებ იმ უბედურებას, რაშიც ამჟამად ვიმყოფებით, გადავრჩებოდით.

– ვინ გითხრათ, რომ არა ვთქვი? ამის თაობაზე ჩემი პოზიცია ერთხელ კი არა, ბარე ათჯერაც გავიმეორე, მაგრამ ვინ მოვისმინა?

– იქნებ დააკონკრეტოთ?

– კი ბატონო, ავიღოთ, მაგალითად, საერთაშორისო სავალუტო ფონდი, რომლის „რეკომენდაციებით“ ჩვენი ეკონომიკა დღესაც იმართება. მასთან ურთიერთობისას ჩემი პოზიცია პირველად სურსათის სამთავრობო კომისიის, ხოლო შემდეგ მთავრობის სხდომაზე დავაფიქსირე. პრინციპულად დაუწყენე მოთხოვნა მაშინდელ მინისტრთა კაბინეტის ხელმძღვანელობას, რომ დაინტერესებული მხარეები, მეწარმეების ჩათვლით, სასწრაფოდ დავმსხდარიყავით საერთაშორისო სავალუტო ფონდის წარმომადგენლებთან ერთად და სადავო საკითხებზე გვემსჯელა. დასხდომით კი დავსხედით, მაგრამ შედეგად რა მივიღეთ? არაფერი, უბრალოდ, კედელს ცერცვი შევავარეთ!

– რატომ, ხომ ვერ აგვიხსნით?

– იმიტომ, რომ ის მხარე საკითხს სუფთად საბაზრო პრინციპებით უდგებოდა და ჩვენი ქვეყნის ტრადიციებისა და თავისებურებების შესახებ არაფრის მოსმენა არ სურდა. უფრო მეტიც, გვიმტკიცებდა, რომ თუ გლეხისთვის საზამთრო ან მზესუმზირა უფრო მეტი მოგების მომტანი იქნებოდა, ვენახი უნდა აეჩეხა და მის ნაცვლად სხვა მომგებიანი კულტურები მოეყვანა. მოდი და ასეთ „პარტნიორს“ აუხსენი ქართველი გლეხკაცისთვის „შვილივით ნაზარდი“ ვაზის მნიშვნელობა.

– იმასაც ხომ არ გვირჩევენ, რომ საერთოდ არაფერი მოგვეყვანა?

– ფაქტობრივად, ასე გამოდიოდა, რადგან გვეუბნებოდნენ – ქვეყანამ არ უნდა აწარმოოს ისეთი საქონელი, რომელიც სხვა ქვეყანაში უფრო

იაფი ჯდებაო. აქედან გამომდინარე, ჩვენი საწარმოების გაჩერებას და გაჩანაგებას ეკონომიკურ კანონზომიერებად მიიჩნევდნენ. ისიც კი გვითხრეს, რადგან თბილისის მეტროპოლიტენი არარენტაბელურია, უნდა გაჩერდესო. მაშინ დავრწმუნდი, რომ ასეთ ორგანიზაციასთან დავას აზრი არ ჰქონდა და კამათი დროზე ადრე შევწყვიტეთ.

ადრეც არაერთგზის დამიწერია პრესაში და ახლაც ვიტყვი, რომ „ჩვენი უცხოელი მეგობრების“ მთავარი მიზანი იმ თვითმყოფადი, პატარა ერების განადგურებაა, რომელთაც გამორჩეული კულტურა და წესჩვეულებანი აქვთ. ისინი მიზანმიმართულად იღვწიან მოსახლეობის შესამცირებლად, არნახული ტემპებით ზრდიან უმუშევრობას. მათ ამ ერების „გადარჩენის“ ერთადერთ გზად უფასო სასაღილოების მომრავლება ესახებათ...

– კიდევ რას უწუნებთ ხელისუფლებას?

– იმას, რომ სახელმწიფო არ იცავს საკუთარი ქვეყნის ბაზარს, იგი დედინაცვალივით ექცევა ადგილობრივ მეწარმეებს, უცხოელები კი გაპარპაშებული ჰყავს. ამით სახელმწიფო ანგრევს ქვეყნის წარმოებას და შესაბამისად ეკონომიკასაც. ერთხელ და სამუდამოდ უნდა გავიგოთ, ბატონებო, რომ საბაზრო ეკონომიკა არ ნიშნავს „ბაზარს“ ამ სიტყვის პირდაპირი გაგებით. მიმანია, რომ სახელმწიფოს შესაბამისმა სტრუქტურებმა უნდა მართონ ქვეყანაში, კერძოდ, მის ბაზარში მიმდინარე პროცესები.

– მერე ვინმე ეწინააღმდეგება ამ სტრატეგიას?

– თანაც ერთი და ორი კი არა, ბევრი. იმის გამო, რომ ბაზრის დაუცველობას ვეწინააღმდეგები და მისადმი სახელმწიფოს პროტექციონისტულ პოლიტიკას ვემზრობი, ზოგმა თეორეტიკოსმა ეკონომისტმა და ჟურნალისტმა საბაზრო ეკონომიკის მტრადაც კი გამოამაცხადა. მათი აზრით, „პოსტკომუნისტური ქვეყნების მრეწველობისათვის პროტექციონისტურ პოლიტიკას დიდი ზიანის მოტანა შეუძლია, რომლის გამოსწორებაც ძალზე ძნელი იქნება“.

ისინი რომ ცდებიან, ამის დასტური ჩვენი რეალური ყოფაა: ქართველმა გლეხმა მასობრივად მიატოვა სოფელი და ლუკმაპურის სასოვნელად ისედაც გაღატაკებულ ქალაქს მიაშურა, რაც იმის მაუწყებელია, რომ ქვეყნის დოვლათის შემქმნელი მომხმარებლად ვაქციეთ. ანალოგი-

ური სურათია ქალაქში – კვალიფიციური მუშა და ინჟინერ-ტექნიკური პერსონალი ფაბრიკებისა და ქარხნების მიღმა დარჩა, რაც იმის შედეგია, რომ რეალურ ფასად შექმნილი მათი პროდუქცია ბაზრიდან განდევნა დემპინგურმა, ანუ ჩვენს დასაჩოქებლად ხელოვნურად ჩამოყალიბებულმა ფასებმა. მსოფლიოს ნებისმიერ სახელმწიფოში ეს პროცესები ეკონომიკური ბერკეტებით რეგულირდება. ჩვენთან კი პირიქით ხდება – ამ ბერკეტების გამოუყენებლობამ ქვეყნის წარმოება მოშალა და დაანგრია. მართო ერთ მაგალითს მოვიტან: დღეს რომ კაცი სრულიად დამოუკიდებლად ხორბალს ან ყურძენს მოიყვანს და მის რეალიზაციას ვეღარ შეძლებს, სად არის მაშინ სახელმწიფო?

– თქვენი აზრით, შეიძლება თუ არა ქვეყნის ეკონომიკის კოლაფსიდან გამოყვანა?

– რა თქმა უნდა, შეიძლება, თუ კარგ მთქმელს კარგი გამგონე ეყოლება. ამას იმიტომ ვამბობ, რომ ჩემი მოსაზრებანი (ბროშურად აკინძული, გაკუვზავენე ქვეყნის პირველ პირებსაც და პარლამენტისა და მთავრობის შესაბამის სამსახურებს, მაგრამ დღემდე პასუხი ვერავისგან მივიღე. ამას სხვა ვერაფერს დავარქმევ, თუ არა მათი მხრიდან სიბრძავესა და სიყრუეს.

არადა აუცილებელია ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების გადაწყვეტაში სახელმწიფოს როლი, როგორც მარეგულირებლისა, თანდათან გაიზარდოს მანამ, ვიდრე იგი რეალურად არ უზრუნველყოფს ერთ სულ მოსახლეზე საარსებო მინიმუმისა და შემოსავლის ღონის გათანაბრებას. მხოლოდ ამის შემდეგ აქვს უფლება სახელმწიფოს, იფიქროს რეგულირების პროცესების ღონის თანდათანობით შემცირებაზე.

დღეს საქართველოს სასიცოცხლოდ სჭირდება ეროვნულ კონცეფციასზე დაფუძნებული, ანუ ეროვნული ტრადიციების დაცვისა და შენარჩუნების მოთხოვნათა გათვალისწინებით დამუშავებული ეკონომიკის განვითარების პროგრამა, რომელიც დაეფუძნება ქვეყნის ცალკეული რეგიონების ბუნებრივ, საწარმოო და სხვა თავისებურებებს.

ამ ეტაპზე ქვეყნის ეკონომიკის კოლაფსიდან გამოყვანისათვის, თუნდაც ტრადიციულ და პრიორიტეტულ დარგებში, აუცილებელია მეურნის პოზიციების გათვალისწინებით განსაზღვრული მოქნილი, ეტაპობრივი და დიფერენცირებული საბაჟო ტარიფებისა და აქციზების დაწე-

სება და ამოქმედება. ამას რომ ვამბობთ, სულაც არ ნიშნავს, რომ სამაშულო ბაზრის დაცვა უნდა ემყარებოდეს რაიმე საქონლის ექსპორტი-იმპორტის აკრძალვებს. მე პირადად კატეგორიულად ვეწინააღმდეგები სახელმწიფო პრობლემების აკრძალვის პრინციპებით რეგულირების ყოველგვარ გამოვლინებას. პრობლემები უნდა დარეგულირდეს მხოლოდ და მხოლოდ ეკონომიკური პრინციპებითა და კანონზომიერებებით.

ჩვენ ვისაუბრეთ ხელისუფლების მხრიდან იმ მიუტევებელ ქმედებაზეც, რომელსაც ბოლო პერიოდში ის მიმართავს კერძო მესაკუთრეთა, საერთოდ, მეწარმეთა დასაშინებლად და დასათრგუნად. საკუთრების ხელყოფისა თუ მისი სახელმწიფოსათვის „ნებაყოფილობით ჩუქების“ ფაქტები ძირს უთხრის ქვეყნის ისედაც დაუძღურებულ ეკონომიკას და მას საბოლოოდ ასამარებს.

ბოლოს და ბოლოს დავიდალეთ ხელისუფლების მიერ დაშვებული გაუგონარი შეცდომებითა და ქმედებებით, რამაც სავალალო ყოფამდე მიგვიყვანა. ალბათ, მართალი იყო თეოდორ დოსტოევსკი, როცა ამბობდა: „ადამიანები იღლებიან არა იმით, რომ ბევრს მუშაობენ, არამედ იმით, რომ არ იციან, როგორ იმუშაონ“.

ესაუბრა
ოთარ ხუციშვილი
გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“,
7 მარტი, 2007 წ.

„ოღონღ ქართულად ვილაპარაკოთ“

შენ, ჩვენი სუნთქვის დიდი ალამო,
შენ, ჭირთა ჩვენთა ტკბილო მალამო,
შენ, კირო ჩვენთა ქვათა და კირთა,
შენ ერთი შემრჩი სამარის პირთან.

ირაკლი აბაშიძე

„სჯობს გვიან, ვიდრე არასდროს“ პრინციპიდან გამომდინარე, გადავწყვიტე ზოგიერთი მოსაზრება გაგიზიაროთ ერთ ძალზე საჭირო და აუცილებელ წიგნთან დაკავშირებით, რომელსაც „ეკონომიკის ენციკლოპედიური ლექსიკონი“ ჰქვია (თბილისი, 2005). ამ უპრეცედენტო გამოცემის (10 000-მდე ტერმინი, 822 გვერდი) დადებით მხარეებზე და ნალოვანებებზე მსჯელობა სრული მოცულობით, საგაზეთო სტატიაში არ გამოგვივა. მათ შესახებ უფრო საინტერესო და შედეგიანი საუბარი გვექნება ამ პრობლემატიკით დაინტერესებულ სპეციალისტებთან. აქედან გამომდინარე, ფართო საზოგადოების სამსჯავროზე გამოგვაქვს მხოლოდ რამდენიმე შენიშვნა და მოსაზრება, რომელთა გათვალისწინება ჩვენი აზრით უფრო მომგებიანს გახდის წიგნის შემდგომ გამოცემას.

ვიდრე უშუალოდ საქმეზე გადავალ, თავს უფლებას ვაძლევ, გაგაცნოთ ამონარიდი ჩემი ერთ-ერთი სტატიიდან „საყოველთაოდ, ზმამალა სათქმელი“ (გაზეთი „ლიტერატურული საქართველო“, ივლისი, 2001წ.):

„კაკაბეთის ზარების“ შემოკვრის დრო დადგა სრულიად საქართველოში სახელმწიფო ენის – უნიკალური და განუმეორებელი ჩვენი დედაენის მეორეხარისხოვან ენად გადაქცევის საშიშროების გამო. დღეს, თუ ვინმეს თავის წარმოჩინება უნდა განსწავლულობით, საუბარში უცხო სიტყვების ორომტრიალით იწონებს თავს. სხვა დარგებში რა ხდება, არ ვიცი, მაგრამ ქართული ეკონომიკური ტერმინოლოგია კატას-

ტროფულად ჩამორჩა მოთხოვნებს: თუ ქვეყანამ ამა თუ იმ მეცნიერებაში თავისი ეროვნული ტერმინოლოგია მაქსიმალურად არ დაამკვიდრა, მაშინ ამ ქვეყნის ენაზე სამეცნიერო ნაშრომების შექმნა თანდათან დაკარგავს აქტუალობას. არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ქართული მეცნიერების მამებმა, თბილისის უნივერსიტეტის დაარსების პირველი დღეებიდანვე მეცნიერების ყველა დარგში ქართული ტერმინოლოგიის შემოღებას და დამკვიდრებას მიანიჭეს სწორედ უპირველესი მნიშვნელობა. პირადად გახლავართ მოწმე იმ დისკუტებისა, რომლებზეც ქართული ეკონომიკური აზრის აღიარებული ლიდერები წლების განმავლობაში როგორი პრინციპულობით ბჭობდნენ და დაობდნენ თითოეული ეკონომიკური ტერმინის დამკვიდრების აკარგიანობასა და მნიშვნელობაზე. თუ ეს მექანიზმები სასწრაფოდ არ ამუშავდა, მაშინ ქართული სამეცნიერო ენა დაკარგავს ფუნქციას და ის მხოლოდ სასაუბრო, საყველპურო ენა გახდება. ამას შედეგად ის მოჰყვება, რომ მშობლიურ ენაზე ლექსიც აღარ დაიწერება, ბავშვებისათვის მშობლიურ ენაზე საშუალო განათლების მიღება აზრს დაკარგავს და ის დაგვემართება, რაც უკვე დაემართა ჩვენზე ათჯერ და ასჯერ უფრო დიდ ქვეყნებს. ამ ქვეყნებში, ჯერ კიდევ შემორჩენილი თითო-ორილა მშობლიურენოვან სკოლებში ბავშვების შეყვანა არაპრესტიჟულად და ჩამორჩენილობის დონის განმსაზღვრელ კრიტერიუმად ითვლება.

თუ საგანგებო ღონისძიებები არ გატარდა, ჩვენი წინაპრების მრავალსაუკუნოვანი თავგანწირვა და დღევანდლამდე მოტანილი „ჩვენი ენა ქართული“ ისტორიის კუთვნილება გახდება“.

პრობლემისადმი ამ განწყობას და დამოკიდებულებას დღესაც ვინარჩუნებ და ამიტომ განსახილველი წიგნის ფონზე გავბედავ და გამოვთქვამ რამდენიმე მოსაზრებას, რომლებიც გაამართლებენ სტატიის სათაურს.

1. ლექსიკოგრაფიაში ღრმად ჩახედულის არავითარი პრეტენზია არ გამაჩნია (თუმცა, თუნდაც ოჯახური მდგომარეობის გამო, გაცილებით მეტი მომეთხოვება), მაგრამ წიგნში მოტანილი ძალზე ბევრი ტერმინი (თითქმის ყველა გვერდზე), ქართულად ასე რომ არ უნდა იწერებოდეს, ამას მტკიცება ან განმარტება არ სჭირდება. აი, ზოგიერთი მათგანიც:

- „ავიზო გზავნილების შემოსავლის შესახებ“;
- „ანგარიში ბანკისა ბლოკირებული“;
- „ანგარიში ბანკში ბალანსგარე“;
- „ანგარიში ბროკერის ფინანსურ და ოპერატიულ საქმიანობაზე ერთიანი“;
- „აპარატი სახელმწიფო“;
- „აღრიცხვა ვაჭრობაში საქონლის რეალიზაციისაგან ამონაგებისა“;
- „ბაზარი ტარიფებისა ერთიანი“;
- „ბაზარი არასრულყოფილი არასრულყოფილი კონკურენციისა“;
- „ბაზარი სასესხო კაპიტალისა პარალელური“;
- „ბაზარი შემდგომი ფასიანი ქალაქებისა“;
- „ბალანსი საგადასახდლო მიმდინარე ოპერაციებზე“;
- „ბირჟა საერთაშორისო ფინანსურ-ფიუნქრსული ლონდონისა“;
- „გადამხდლები გადასახადებისა მემკვიდრეობასა და ჩუქებაზე“;
- „გამოკვლევა შერჩევითი მოსახლეობის შემოსავლებისა“;
- „განაკვეთი ცენტრალური ბანკის განაღდებისა“;
- „გარემო ბაზრისა დინამიკური“;
- „გეგმა ფასიანი ქალაქების პორტფელის მუდმივი ღირებულებისა“;
- „ორგანიზაცია შრომისა მეცნიერული“;
- „ორგანიზაცია არაკომერციული ოჯახური მეურნეობის მომსახურე“;
- „საზღაური შრომისა დამატებითი“ და ა.შ. და ა.შ.

სიტყვათა ასეთ წყობას არავითარი გამართლება რომ არა აქვს, ეს ერთია, ხოლო მეორე და მთავარი ის არის, რომ ასეთ ლაბირინთებში საჭირო ეკონომიკური ტერმინის განმარტებას, რა თქმა უნდა, ვერ მიაგნებ. სანიშუშო მაგალითად გამოდგება საყოველთაოდ ცნობილი და მიღებული გამოთქმა (ტერმინი) „შრომის მეცნიერული ორგანიზაცია“. სამწუხაროდ, ამ ტერმინის განმარტება წიგნში მოცემული არ არის. სამაგიეროდ განმარტებულია ცალკეულ სიტყვათა ისეთი კრებული, როგორიცაა: „ორგანიზაცია შრომისა მეცნიერული“, ან კიდევ ქართულად გამოთქმული რომელი ტერმინის განმარტებად გამოდგება სიტყვათა ნაკრები: „გეგმა ფასიანი ქალაქების პორტფელის მუდმივი ღირებულებისა“ და სხვა და სხვა.

თუმცა, აღსანიშნავია, რომ ცალკეულ, იშვიათ შემთხვევებში, ესა თუ ის ტერმინი ან საყოველთაოდ აღიარებული ორგანიზაციის დასახელება, წიგნში სწორადაა მითითებული. მაგალითად, „ამერიკის საფონდო ბირჟასთან არსებული ანგარიშსწორების პალატა“. კიდევ კარგი, რომ ასეთი გამონაკლისებიც არსებობს, თორემ სხვა შემთხვევაში ამ ორგანიზაციის დასახელება, ალბათ, ასეთი სახით იქნებოდა წარმოდგენილი: „პალატა ანგარიშსწორებისა საფონდო ბირჟასთან არსებული ამერიკაში“.

2. წიგნის მისასაღამებელ სიახლეს წარმოადგენს ის, რომ მასში „პირველად შეტანილია ქართველ სწავლულ ეკონომისტთა – ეკონომიკის მეცნიერების დოქტორების ძირითადი ბიოგრაფიული ცნობები“. ასეთ პირობებში არავითარი გამართლება არა აქვს და დანაშაულის ტოლფასი ქმედებაცაა იმ პიროვნების ბიოგრაფიული ცნობების შეტანა ეკონომიკის ენციკლოპედიურ ლექსიკონში, რომელიც ზემოთ აღნიშნულ პარამეტრს არ აკმაყოფილებს. მით უმეტეს, როცა ესა თუ ის პიროვნება ამავე წიგნში გამოქვეყნებული ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორთა სიაშიც არ არის შეყვანილი.

3. მეტი ყურადღება მოეთხოვებოდათ ეკონომიკის ენციკლოპედიური ლექსიკონის მესვეურებს, რათა მასში არ გაპარულიყო ზოგიერთი ტექნიკური ხასიათის ხარვეზი. მაგალითად გამოდგება ცხრილი „ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორები საქართველოში“ (გვ. 807-808).

4. არ მინდა სადავო გახდეს ქვემოთ მოტანილი პოზიცია, რადგან იგი გამოთქმულია მხოლოდ სურვილის დონეზე. კერძოდ, ქართველ სწავლულ ეკონომისტთა – ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორების ბიოგრაფიული ცნობები წიგნში კარგი იქნება, თუ დალაგდება არა გვარის პირველი ასოების ალფაბეტური თანმიმდევრობის პრინციპით, არამედ სახელის ასოების ალფაბეტური თანმიმდევრობის პრინციპით. სხვისი არ ვიცი, მაგრამ ქართულად გამოსათქმელად და მოწიწების გამოსახატავად უფრო მისაღებია მაგალითად პაატა გუგუშვილი – ვიდრე გუგუშვილი პაატა, ფილაპე გოგიჩაიშვილი – ვიდრე გოგიჩაიშვილი ფილაპე, ირაკლი მიქელაძე – ვიდრე მიქელაძე ირაკლი და ა.შ. ანუ ისე, როგორც ეს მიღებულია თითქმის მთელ მსოფლიოში და როგორც ეს მოცემულია ამავე წიგნის (გვ. 206) ჩამონათვალში: „ნობელის პრემიის ლაურეატე-

ბი ეკონომიკაში“. ან თუ შენარჩუნებული იქნება გვარების პირველი ასობის თანმიმდევრობის პრინციპით წიგნის აწყობა, მაშინ მათი ბიოგრაფიული მონაცემები მაინც დაიწყოს ჯერ სახელის, ხოლო შემდეგ გვარის მითითებით, ანუ ისე, როგორც ეს საყოველთაოდაა მიღებული.

5. როგორც ზემოთ დაგპირდით, სტატის სათაურიდან გამომდინარე, გაგებდავ და ვიტყვი, რომ ქართული ენის გადარჩენის პრობლემა, სხვებთან ერთად თავის თავზე უნდა აიღოს ქართულმა რადიომ და ტელეარხებმა. როგორ? აი, ასეთი თამიმდევრობით:

– დაუყოვნებლივ უნდა აღდგეს და შეიქმნას ისეთი პროგრამები, როგორებიც იყო მაგალითად ლევან ღვინჯილიას პოპულარული პროგრამა ან I არხის გადაცემებს შორის ხშირი მოკლე-მოკლე ჩართვები, რომლებიც ლაკონურად განმარტავდნენ ამა თუ იმ სიტყვის ან გამოთქმის სწორ და არასწორ ფორმებს.

– სამწუხაროდ დღეს ქვეყანაში ყველაზე პოპულარული პიროვნებები არიან მინისტრები, პარლამენტარები და სხვა სახელმწიფო ჩინოვნიკები. ამიტომ რადიო-ტელევიზიებმა კვირის განმავლობაში უნდა მოაგროვონ მათი საჯარო გამოსვლებიდან მახინჯი ფრაგმენტები და კვირის რომელიმე წინასწარ დათქმულ დღეს და დროს მოსახლეობას წარუდგინონ მათი „შედეგების“ კოლაჟი სათანადო კომენტარებით. ასეთ გადაცემებში განსაკუთრებული ადგილი უნდა დაეთმოს აგრეთვე ქართულ ენაში მახვილის სწორად დასმის პრობლემასაც. მოგეხსენებათ, ზოგიერთ უცხო ენაში მახვილი კეთდება სიტყვის ბოლო ხმოვანზე, ხოლო ქართულში – სიტყვის პირველ ხმოვანზე. დარწმუნებული ვარ, ზოგიერთს ჰგონია, რომ მახვილის უცხო ენის პრინციპით დასმა მათ განსწავლულობაზე მიუთითებს. მე კი პირიქით ვფიქრობ. მაგალითად, ქალბატონ სალომე ზურაბიშვილს უცხო ენების ცოდნაში ბევრი ვერ გაეჯიბრება, მაგრამ მან ინტენსიური მუშაობის შედეგად იმდენად დახვეწა ქართული საუბარი, რომ ანალოგიურ შეცდომებს პრაქტიკულად აღარ უშვებს.

სამწუხაროდ, განსაკუთრებით ეს პრობლემა პირველ რიგში მოსაგვარებელი აქვს უმრავლესი ტელეარხის დილის პროგრამების წამყვანებს. მე რომ მკითხონ, ამ პრობლემის მოგვარებას და ჟურნალისტიკის-

თვის სათანადო გაკვეთილების ჩატარებას ტელეარხ „იმედის“ საინფორმაციო სამსახურის ხელმძღვანელობას დავავალებდი.

– თავს უფლებას ვაძლევ, ვურჩიო ტელე-რადიოჟურნალისტებს, რომ ჩვეულებრივი მსმენელისათვის აღსაქმელად უფრო ადვილია ნორმლური ტონალობითა და სიჩქარით მიწოდებული ინფორმაცია, ვიდრე „გაქცეული“ და მოვალეობის მოსახდელი რაღაც სიტყვების კორიანტელი.

– სრული სამეურნეო ანგარიშის პრინციპით უნდა შეიქმნას ქართული ენის დაცვის პოლიცია (ეს ტერმინი, რა თქმა უნდა, პირობითია), რომელსაც უფლება ექნება უმაღლესი დონის ფულადი საჯარიმო სანქციები გამოიყენოს მათი მისამართით, ვინც აბუჩად იგდებს მშობლიურ ენას და სარეკლამო დაფებს და რეკლამის სხვა ფორმებს გაუგებარს ხდის ქართველი კაცისთვის. აღნიშნულის თაობაზე ველოსიპედის გამოგონება საჭირო არ არის. არსებობს შესაბამისი კანონი და ვაიბულოთ, ვისაც ეს ეხება, დაიცვას კანონის მოთხოვნები.

ანზორ ბაბუსაძია

**გაზეთი „ლიტერატურული საქართველო“,
28 სექტემბერი, 2007 წ.**

ჩას გვიქადის და დაქცევას, განადგურებას!

ანუ რით არის ცუდი საქართველოსა და თურქეთს შორის დადებული ხელშეკრულება თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ

გაზეთ „საქართველოს რესპუბლიკის“ 4 დეკემბრის ნომერში წავიკითხე მასალა რუბრიკით – რას გვიქადის სიახლე? მასში ლაპარაკია საქართველოსა და თურქეთს შორის თავისუფალი ვაჭრობის შემოღების შესახებ.

პირდაპირ ვიტყვი – რას გვიქადის და, დაქცევას, განადგურებას!

რატომ? იმიტომ, რომ მისი შემოღების მოსალოდნელი შედეგები იქნება ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკის დაქცევა და განადგურება, რაც განპირობებული იქნება ქართული სოფლის მიტოვებით, საქართველოში ნებისმიერი სახის პროდუქციის წარმოების არარენტაბელურობით, უმუშევრობის კატასტროფული ტემპის შენარჩუნებით და, საბოლოო ანგარიშით, გარდუვალი დემოგრაფიული კატასტროფით.

ძალიან მკვახედ და ხმამაღლა არის ნათქვამი?

ვისაც ამ მოსაზრების საწინააღმდეგო პოზიცია აქვს, მზად ვარ, მასთან გავმართო დებატები ერთადერთი თხოვნითა და პირობით: მომავალ ოპონენტს ვურჩევ, წინასწარ ჩამოაყალიბოს საკუთარი პოზიცია შემდეგ კითხვებზე:

– დამოუკიდებლობის მაძიებელ ქვეყანას უნდა ჰქონდეს თუ არა ეროვნულ კონცეფციაზე დაფუძნებული, ანუ ეროვნული ტრადიციების დაცვისა და შენარჩუნების მოთხოვნათა გათვალისწინებით დამუშავებული ეკონომიკის განვითარების ეტაპობრივი პროგრამა, რომელიც ქვეყნის ცალკეული რეგიონების, საწარმოო და სხვა თავისებურებებზე იქნება დაფუძნებული?

– აქვს თუ არა სახელმწიფოს უფლება, რომ ეკონომიკური განვითარების პროგრამის არარსებობის პირობებში ქვეყნის ამა თუ იმ სერი-

ოზულ პრობლემასთან დაკავშირებით მიიღოს გაუჯანსაღებელი, კოლუნტარისტული გადაწყვეტილებები?

– შეიძლება თუ არა, გერქვას დამოუკიდებელი სახელმწიფო, ქვეყნის ეკონომიკას კი სხვისი ჭკუითა და გონებით მართავდე? უნდა გავითვალისწინოთ თუ არა საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციების რეკომენდაციები იმის თაობაზე, რომ ხელოვნურად შექმნილი პირობების გამო, დაბალი რენტაბელობის მიზეზით, საქართველოში ავჩენოთ ტრადიციული სასოფლო-სამეურნეო კულტურები, მათ შორის, ვაზიც? ან დავხუროთ თბილისის სატრანსპორტო არტერია – მეტროპოლიტენი?

– სახელმწიფოს შესაბამისმა სტრუქტურებმა (განსაკუთრებით გარდამავალ ეტაპზე) უნდა მართონ თუ არა ქვეყანაში მიმდინარე ისეთი ძირითადი პროცესები, როგორებიცაა: შიდა ბაზრის დაცვა, ცალკეულ სტრატეგიულ დარგებში პროტექციონისტული პოლიტიკის გატარება, საქონლის ზოგიერთ სახეობებზე დიფერენცირებული საბაჟო ტარიფების შემოღება და ა.შ.?

– შეეგუოთ თუ არა იმას, რომ ქართველი გლეხი მასობრივად ტოვებს სოფელს და ლუკმაპურის საშოვნელად ისედაც გადატაკებულ ქალაქს მიაშურებს, რისთვისაც ქვეყნის დოვლათის შემქმნელი ხელგაწვდილ მომხმარებლად ვაქციეთ? ან კიდევ – დავხუჭოთ თვალები იმაზე, რომ კვალიფიციური მუშა და ინჟინერ-ტექნიკური პერსონალი ფაბრიკებისა და ქარხნების მიღმა დარჩა ძირითადად იმ მიზეზით, რომ მათ მიერ შექმნილი პროდუქცია ბაზრიდან განიღვენა დემპინგური, ანუ ჩვენს დასახოქებლად ხელოვნურად ჩამოყალიბებული დაბალი ფასების გამო?

– მეთანხმებით თუ არა, რომ როცა ქვეყანაში არ იმართება ძირითადი ეკონომიკური პროცესები და იგი თვითდინებაზეა მიშვებული, როცა ქვეყანა უარს ამბობს ცალკეულ სტრატეგიულ დარგებში პროტექციონისტული პოლიტიკის გატარებასა და შიდა ბაზრის დაცვაზე, რის შედეგადაც ყალიბდება ურთულესი სოციალურ-დემოგრაფიული სიტუაცია, ასეთი ქვეყნის მთავარი მტერი მისი ხელისუფლებაა?

ანზორ ბაგუხალია,
გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“,
5 დეკემბერი, 2007 წელი

სრუ ხელისუფლება

სრუ საქონი

განადგურებული მენარეობა და დაცარიელებული სოფლები

შეიძლება ზოგს ჰგონია, რომ მე, როგორც ჟურნალისტს, ცალკეულ ხელისუფალთა და მსხვილ-მსხვილ ჩინოვნიკთა ცრუ დაპირებებსა თუ ცრუ საქმეებზე წერა მეხალისება. თუ ვინმე ასე ფიქრობს, ნამდვილად ცდება. იმას რა სჯობს, ხელისუფლება გონივრულად ირჯებოდეს, ეკონომიკა დღითი დღე ღონიერდებოდეს, სოფელი ზვაგ-ბარაქით ივსებოდეს, სამომხმარებლო ბაზარი – მშობლიურ მიწაზე მოწეული ცვარნამწყარი, ხარისხიანი და კონკურენტუნარიანი პროდუქტებით, მაგრამ ჩვენში ყველაფერი რომ უკუღმა ტრიალებს? ამიტომ, რა გასაკვირია, კაცს გუნება-განწყობაც წავიხდეს და კალამიც გაგიმწარდეს.

ხომ არ ვაჭარბებ? არა მგონია. მართო მე რომ ვგრძნობდე და ვხედავდე ხელისუფალთა უნიათობას და ხელთუყარობას, მათთვისაც უკეთესი იქნებოდა, მაგრამ როცა მთელი ქვეყანა აუყირავდა, ქუჩაში გამოვიდა და მათი მოღალატური მმართველობისგან გათავისუფლება მოითხოვა? მათ ადგილზე ზოგს შერცხვებოდა, ნამუსი შეაწუნებდა და მოტყუებული ხალხისგან გაცლას ამჯობინებდა, მაგრამ ამათ, როგორც ასეთ შემთხვევაში იტყვიან, შუბლის ძარღვი გაწყვეტილი აღმოაჩნდათ. არადა პირველად ხომ არ გაწბილდნენ, უკვე მერამდენედ გააცურეს ხალხი ცრუ დაპირებებით? ჯერ კიდევ შევარდნადის მმართველობის პერიოდში ჰპირდებოდა ხელისუფლება ხალხს მილიონი სამუშაო ადგილის გახსნას, ადამიანთა დასაქმებას, მათი მატერიალური და სოციალური კე-

თილდღეობის ზრდას, თუმცა მხოლოდ ჰპირდებოდა. იმ ტყუილების ფონზე ქვეყანას „მხსნელად მოვევლინენ“ ვარდების რევოლუციით მოსული „ნაციონალები“, რომლებმაც უმაღლესი დაპირებათა და სიცრუეთა ცათამბჯენები აღმართეს. ოთხ წელიწადში ეს ხუხულებიც დაინგრა და მასთან ერთად ის ილუზიებიც, რომლებსაც ხალხი ხელისუფლებაში „ვარსკვლავებიჭუნების“ მოსვლას უკავშირებდა.

ყველა იმ ჩავლილ თუ ღდავანდელ ხელისუფალთა ნაღვაწი ორიოდ წინადადებაში აკუმულირება: ჩვენმა მატყუარა, ბაქიბუქა და მეოცნებე მთავრობებმა მთელი ამ წლების მანძილზე არათუ ეკონომიკა ვერ ააყვავეს (რასაც ნიადაგ გვპირდებოდნენ), მისი აღმავლობის კონკრეტული პროგრამაც კი ვერ შექმნეს. ქალაქებზე დარჩა ხალხის დასაქმების, მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების, მოსახლეობის სიღარიბიდან ამოყვანის ოცნება. ამის მიუხედავად, მათ არ აწუხებთ ნამუსი, გვიმტკიცონ, რომ ბოლო წლებში საქართველოს ეკონომიკა 10-12 პროცენტით იზრდება და, თქვენ წარმოიდგინეთ, შესაბამისად იზრდება თურმე ბიზნესს განვითარების ხელშემწყობი პირობებიც, რომლის მაჩვენებლით ჩვენ შევძელით მსოფლიოში ერთ-ერთი ბოლო ადგილიდან პირველ ოცეულშიც კი მოვხვედრილიყავით (!).

თუ ეს სიმართლეა, მაშ რაგორ ხდება, რომ ეკონომიკის აღმავლობას ვერც მეწარმე გრძნობს და ვერც გლეხი, ვერც მოსახლეობა და ვერც სამომხარებლო ბაზარი, სადაც ინფლაცია ზეობს და ფასებს ისეთი ცეცხლი უკიდია, გაჭირვებულ კაცს საარსებო პური და მწვანილიც ვეღარ უყვია? რატომ ხდება რომ ისეთი მდიდარი შესაძლებლობების მქონე ქვეყანაში, როგორიც საქართველოა, სადაც ხილისა და ბოსტნეულის მუდამ სხვაგვარ მოსავალს იწვედნენ, დღეს ყველაფერი „გვალვას გადაუწვავს“ და კარტოფილი, ხახვი, ნიორი, ლობიო, კიტრი, ჰამილორი და კიდევ რა აღარ, საზღვარგარეთის ქვეყნებიდან შემოგვაქვს?

ამის თაობაზე ხელისუფლებაში ნუთუ არავინ დაფიქრებულა? ქვეყანაში შექმნილი სავალალო მდგომარეობის მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, არავინ. თუმცა, ამას წინათ ტელეეთერში ვნახე როგორღაც შეცბუნე-

ბული, ხელახლა გაპრეზიდენტებული მიხეილ სააკაშვილი, რომელიც კულდაწარასავით გამობოძულ სოფლის მეურნეობის მინისტრს – პეტრე ცისკარიშვილს რომელიღაც სუპერმარკეტში ცოტა არ იყოს, უხერხულ კითხვებს აძლევდა:

–საქართველოში კიტრი და პამიდორი, ხახვი და ნიორი ხომ მოგყავს?

–ამ მაღაზიაში ჩვენი, ქართული პროდუქცია რატომ არ იყიდება?

–ვითომ ჩვენი კარტოფილი და ლობიო უფრო უგემურია, ვიდრე უცხოური?

იღვა შემწვარი გოჭვივით შებრაწული ჩვენი მინისტრი მესამეკლასე-ლივით თავჩალუნული, საქციელწამხდარი და ქვეყნის ქარიზმა და მეოცნებე თავკაცის კითხვებს ან ვერ პასუხობდა, ან სიმართლის თქმას შეგნებულად გაურბოდა.

სიმართლე კი, რაც არ უნდა ძნელი მოსასმენი იყოს, თუ ქვეყნისთვის სიკეთე გვინდა, პრეზიდენტს პირუთვნელად უნდა ვუთხრათ: „ნაციონალების“ უცვლელი ლიდერო და ქვეყნის თავკაცო, ყოფილ პრემიერ-მინისტრ ნოღაიდელთან და „ეკონომიკის მამად“ შერაცხულ ბენდუქიძესთან ერთად, თქვენი წვლილიც დიდად ღირებულია იმ „გაუდაბნობაში“, რამაც უკანასკნელ წლებში ქართულ მეწარმეობასა და სოფლის მეურნეობას ტორნადოსავით გადაუარა. გადაუარა და ერთიანად გაანადგურა როგორც მცირე და საშუალო მეწარმეობა, რომელიც უნდა კვებავდეს ქვეყნის ეკონომიკას, ისე ფერმერებისა და გლეხობის შემოსავლები. მწარე რეალობას სად გავექცევით, სოფლები ნელ-ნელა ცარიელდება, ბევრი ქალაქში ჩამოდის და ვაჭრუკანობით ირჩენს თავს, უფრო მეტი კი საზღვარგარეთის ქვეყნებში ეძებს სარჩო-საბადებელს. საქმე იქამდე მივიდა, რომ კახელმა გლეხმა შვილივით ნაზარდი ვენახის ასაჩენად წაღდი აღმართა...

–იქნებ საქმეში ჩახეილი კაცის ენაზე აგვისხნათ, რა ხდება ამ ჩვენს „ცა-ფირუზ, ხმელეთ-ზურმუხტ“ ქვეყანაში? –ვთხოვე ჩვენი გაზეთის მკითხველისთვის კარგად ცნობილ სპეციალისტსა და პროფესიონალს, საქართველოს დამსახურებულ ეკონომისტს ანზორ ბაბუხაძიას.

—საქართველოს ხელისუფლების (ძველისაც და ახლისაც) ყველაზე დიდი უბედურება — თქვა მან, — ის არის, რომ თავად არ იცის როგორ მართოს ქვეყნის ეკონომიკა და არც სხვის რჩევას უგდებს ყურს. ამაში მაშინაც დავრწმუნდი, როცა კანცელარიაში მთავარ სახელმწიფო მრჩევლად ვმუშაობდი და ახლაც, როცა ოფიციალურად ჭკუას აღარავინ მეკითხება, მაგრამ ჩემსას არ ვიშლი და პრესის მეშვეობით ხელისუფლებას არაერთ და ორ საქმიან მოსაზრებას ვაწვდი.

ამ თვენახევრის წინათაც, როცა საქართველოს ხელისუფლებამ გააფორმა ხელშეკრულება თურქეთთან თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ, სადაც ლაპარაკია მეზობელი ქვეყნიდან იმპორტირებულ პროდუქციაზე თავისუფალი საბაჟო გადასახადის დაწესების თაობაზე, ჩემი აზრი არ დამიმაღლავს და რაც არ უნდა მიუღებელი იყოს ის მთავრობისთვის, მორიდებლად განვაცხადე, რომ ასეთი „თავისუფალი ვაჭრობა“ დამღუპველი და დამატკევეარი იქნება საქართველოსთვის.

რატომ?

განა ამას კითხვა უნდა? მიბრძანდით აგრარულ ბაზრებში, მაღაზიებსა და სუპერმარკეტებში და საკუთარი თვალით ნახეთ, თურქულმა (და არა მარტო თურქულმა) როგორ განდევნა ქართული პროდუქცია დახლებიდან. რატომ? იმიტომ ხომ არა, რომ იქაური კარტოფილი და ხაზვი, ლობიო თუ პამიდორი უფრო გემრიელი და ხარისხიანია, ვიდრე ჩვენებური? ეს ჩვენზე უკეთესად თავად თურქებს მოეხსენებათ, რომლებიც საქართველოში პესტიციდებით გაჯერებული პროდუქტების შემოზიდვით გულს რომ იმხრობენ, უკანაგზობაზე ტრაილერებს ჩვენებური ეკოლოგიურად სუფთა და სურნელოვანი პროდუქციით პირთამდე ავსებენ და თურქეთის ელიტარულ მაღაზიებში არიგებენ.

კარგია, რომ ბოლოს და ბოლოს, როგორც იქნა, პრეზიდენტი დაინტერესდა (ამდენი საპროტესტო აქციების შემდეგ განა დრო არ არის?) ამ ერთუცნობიანი ამოცანის ამოხსნით და იკითხა: რატომ არ არის ქართულ მაღაზიებში და ბაზრებში ქართული პროდუქცია? იმიტომ, ბატონო პრეზიდენტო, რომ საქართველოს მთავრობა დღემდე ვერ

მიხვდა ან არ უნდოდა მიმხვდარიყო, რომ საკუთარ ბაზარს დაცვა უნდა, ხოლო მეწარმეს და გლეხს – სამუშაო პირობების შექმნა; რით უნდა დაეიცვათ ბაზარი უცხოური პროდუქციის მოძალებისაგან, ან მეწარმე და გლეხი არაკონკურენტული გარემოსგან? რა თქმა უნდა, უპირველესად საკანონმდებლო ბაზის შექმნით და პროტექციონისტული პოლიტიკის გატარებით, ურომლისოდაც ქვეყანაში ვერც ეკონომიკას ავალორძინებთ და ვერც კონკურენტუნარიან პროდუქციას ვაწარმოებთ.

როგორც ჩანს, ეს ჯერ კიდევ არ გაუთვითცნობიერებია ახლად შექმნილი მთავრობის მეთაურს ბატონ ლადო გურგენიძესაც, რომელმაც ამას წინათ ერთ-ერთ სატელევიზიო თოქშოუში მონაწილეობისას, სალომე ზურაბიშვილის მორიდებულ შენიშვნას – მთავრობამ როგორმე საკუთარი ბაზრის დაცვაზე უნდა იზრუნოსო, ისეთი რეაქციით უპასუხა (სახის გამომეტყველებაზე შეეცყო), ძალაუნებურად იფიქრებდით, რომ ასეთი რჩევა სისულელედ მოეჩვენა.

ამიტომ კიდევ ერთხელ დაბეჯითებით მინდა გავიმეორო: თუ კანონმდებლობით არ იქნება დაცული შიდა სამომხმარებლო ბაზარი, მეწარმეობა და გლეხური მეურნეობა, ასეთ შემთხვევაში უცხო ქვეყანასთან „თავისუფალი ვაჭრობა“, მით უფრო ნულოვანი საბაჟო გადასახადის დაწესება, საქართველოსთვის დამატკევეარი და დამღუპველი აღმოჩნდება. ეს გამოიწვევს ქართული სოფლების მთლიანად დაცარიელებას, ქვეყნის ნებისმიერი პროდუქციის წარმოების არარენტაბელობას, უმუშევრობის ტემპის კიდევ უფრო ზრდას და საბოლოო ანგარიშით – გარდაუვალ დემოგრაფიულ კატასტროფას.

მიმაჩნია, რომ ამ ეტაპზე სახელმწიფოს შესაბამისმა სტრუქტურებმა უნდა მართონ ქვეყანაში მიმდინარე ისეთი ძირითადი პროცესები, როგორებიცაა – შიდა ბაზრის დაცვა, ცალკეულ სტრატეგიულ დარგებში პროტექციონისტული პოლიტიკის გატარება, საქონლის ზოგიერთ სახეობაზე ლიფერენცირებული საბაჟო ტარიფის შემოღება და ასე შემდეგ. ვინც ამ მოსაზრებას არ იზიარებს, მზად ვარ, მასთან გავმართო დებატები. თუმცა, როგორც უკვე ვთქვი, ამის გაკეთება საქართველოში შე-

უძლებელია, რადგან მთავრობამ თავად არ უწყის, ქვეყანა როგორ მართოს და სხვისი აზრის მოსმენაც არა და არ სურს.

მთლიანად ვეტანხმები ბატონ ანზორ ბაბუხადას, ხელისუფლებას უნდა შეეძლოს ოპონენტთა აზრის მოსმენა და ქვეყნისათვის სასარგებლო რჩევის მიღება. ამას რომ არ აკეთებს, ამიტომაც მისდის საქმე კარგად. მარტო ლოზუნგის სროლა – „საქართველო სიღარიბის გარეშე!“ ვერაფერს მოგვცემს, თუ არ ვიცით, რა გზებითა და საშუალებებით ვიბრძოდით მის დასამარცხებლად, სამუშაო ადგილების შესაქმნელად და სიღატაკის ზღვარზე მყოფი მოსახლეობის გაჭირვებიდან ამოსაყვანად. კაცმა რომ თქვას, ხელისუფლების პრეროგატივა არც გახლავთ უშუალოდ მოსახლეობის დასაქმება. მისი უმთავრესი მოვალეობაა, შეუქმნას მუშაობის პირობები მცირე და საშუალო მეწარმეობას, ბიზნესის განვითარებას, რომელიც თავის მხრივ უზრუნველყოფს ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას და ხალხის მასობრივად დასაქმებას.

„საქართველო სიღარიბის გარეშე!“ რომ ცარიელი, შინაარსისგან დაცლილი ლოზუნგი იყო და არჩევნებში ხმების მისაღებად გათვლილი ცრუ დაპირება, ეს ამ დღეებში უკვე გამოჩნდა, როცა ბაზრებში, მაღაზიებსა და აფთიაქებში ფასები თითქმის გაორმაგდა, როცა ღენის, გაზისა და მომსახურების გაზრდილი გადასახადები ისედაც გადახდისუუნარო მოსახლეობას მაჯლაჯუნასავით დააწვა და გაუსაძლის ყოფაში მოაქცია.

მორჩა, ყველაფერი დამთავრდა, აწი ქართველი ხალხი ლოზუნგებითა და ბრტყელ-ბრტყელი დაპირებებით ვეღარ იცხოვრებს.

ოთარ ხუციშვილი

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“,

29 იანვარი, 2008 წელი

პრეტენდენტებს - მხოლოდ თანაბარი პირობები

საპარლამენტო არჩევნები კარს მოგვადგა. მიგვაჩნია, რომ, სამწუხაროდ, არც ამჟამად ვართ მზად არჩევნების ნორმალურ დონეზე ჩასატარებლად, რატომ? ამაზე ცოტა ქვემოთ. ვიდრე ამ კითხვას ვუპასუხებ, ბოლიშის მოხდით გთავაზობთ რამდენიმე ამონარიდს თვალსაჩინო ქართველი მოღვაწის ჯანსუღ ღვინჯილიას გახმაურებული სტატიიდან „არჩევნების პროფესიონალიზმი“ („რდლის გაზეთი“, 20 ივლისი, 1999წ.) დაახლოებით ათი წლის წინათ წარმოთქმულ ამ სიბრძნეთაგან თუნდაც ნაწილზე მაინც რომ დავფიქრებულიყავით, ქვეყანა დღევანდელ მდგომარეობამდე, ალბათ, არ მივიდოდა.

გვძია, გუწურობა, არ გვაცნია, არ გვახურავს, ოჯახიც მოუვლელი გვაქვს და ქვეყანაც. მხოლოდ იმიტომ, რომ არ ვიცით ვინ ავირჩიოთ!

არცთუ უსაფუძვლოდ გაისმის ხმები, რომ კიდევ არაერთი ჰარლამენტი იქნება არჩეული წინამორბედთა მსგავსი, ანუ ცუდი! და ასე ვაგრძელებდებამანამ, სანამ არ დაინფეწება ჰოლიტიკური ცხოვრების სტილი.

თუ არ გვინდა რამდენიმე ათეულ წელიწადს კიდევ ვიტანჯებოდეთ ჩვენც და ჩვენი შვილებიც, უნდა ვიფიქროთ არჩევნებსზე სერიოზულად.

არაფერი არ გამოვა ამ არჩევნებიდანაც, თუ დიამეტრულად არ შევიცვალეთ თავად ჩვენ. სანამ ჩვენ არ შევიცვლებით, რიგიან ჰარლამენტს ვერ ავირჩევთ.

თუ ჩვენ ახლა დღედაღამ არ ვიფიქრებთ ვინ ავირჩიოთ, როგორ მოვაწყოთ არჩევნები, რათა ობიექტურად და ჰატიოხნად წარმართოს იგი, ჩვენსავე თავს უნდა დაუბრალეთ ეგელა უბედურება, რაც შესაძლოა, მომავალში თავს დაგვატყდეს.

მოვიპოვოთ და წინ დავიდოთ სია ძველი და ახალი მთავრობის წევრებისა და საფუძვლიანად შევისწავლოთ ყოველი მათგანი, რათა მომავალ მთავრობაში არ დავკინიშნონ ზიროვნებები, რომელთაც ხალხის და ქვეყნის ქონება მთლიანად შეჭამეს, საქართველოს ფინანსები უცხოეთში „დაიბინავეს“, თავიანთ ცოლ-შვილსა და საყვარლებს სახლვარჯართის ქვეყნებში დაავრიალდებენ და ლამის სამასი გრამი ჰურის ამარა დატოვებს მილიონობით ადამიანი.

ერთ კაცს მეტი რა უნდა ეთქვა. დაგვმოდგრა, ჭკუა დაგვარიგა, მაგრამ გამოვიდა რამე? ღმერთო ნუ მიწყენ და ბატონი ჯანსუღი ღღეს რომ ცოცხალი იყოს, ძალიან ცოლო იქნებოდა. განსოვთ ალბათ, ცოცხალი ქართველი კლასიკოსის ბატონი ჭაბუა ამირეჯიბის საიუბილეო საღამოზე, მისასალმებელი სიტყვის წარმოთქმის დროს, დადებით ემოციებს ვერ გაუძლო და „გული გაუსკდა“. ბოლო წლების ამდენი უსამართლობის, უარყოფითი ემოციებისა და განსაკუთრებით ახლახანს ჩატარებული საპრეზიდენტო არჩევნების მომსწრეს რა დაემართებოდა, ძნელი წარმოსადგენი არ არის.

მომავალში, ანალოგიური სიტუაციებიდან თავის დაღწევის მიზნით, თავს უფლებას ვაძლევ და განსასჯელად გთავაზობთ ერთ წინადადებას, რომლის რეალიზაცია არავითარ პრობლემასთან არ არის დაკავშირებული. ძალიან მოკლედ ამ წინადადების არსი იმაში მდგომარეობს, რომ წინასაარჩევნო პერიოდში ნებისმიერ სუბიექტს (ფიზიკურ პირს, პოლიტიკურ ორგანიზაციას) უნდა ჰქონდეს საავტორიტაციო საშუალებების გამოყენების თანაბარი პირობები. ეს იმას ნიშნავს, რომ არჩევნებში მონაწილე ნებისმიერ სუბიექტს მათი ფინანსური, მატერიალური თუ სახელისუფლებო რესურსების მიუხედავად, აეკრძალებათ ამ მიზნით, თუნდაც ერთი ლარის დახარჯვა. მხოლოდ ცენტრალური საარჩევნო კომისიის უმკაცრესი კონტროლის პირობებში უნდა მოხდეს ნებისმიერი სახელისუფლებო რესურსისა და ამ მიზნით სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი თანხების პროპორციული პრინციპით განაწილება და ხარჯვა.

არ არის გამორიცხული, რომ პრეზიდენტობის ან დეპუტატობის ფულიანმა კანდიდატმა მყისიერად დასვას კითხვა: რა შუაშია ცენტრალური საარჩევნო კომისია ან ბიუჯეტის თანხების პროპორციულად გამოყენებაო. მე მაქვს ფული და სადაც მინდა და რამდენსაც მინდა, იმდენს დავხარჯავო. ჩვენი კონკრეტული პასუხი ამ შეკითხვაზე ასეთი იქნება. შენი ფული და ქონება ღმერთმა მშვილობაში მოგახმაროს, და სადაც გინდა და როგორც გინდა, ისე დახარჯე, ოღონდ ჩვენს ქვეყანაში პრეზიდენტობა და დეპუტატობა ფულზე ან „ფოჩიან კანფეტზე“ აღარ გაიყიდება. გახდი ბატონო პრეზიდენტი, გინდ დეპუტატი და მერე როგორც გინდა, ისე დახარჯე შენი ქონება, მაშინ უფრო კარგად გამოჩნდება შენი ქველმოქმედება.

წარმოდგენილი წინადადებების განხორციელებისათვის საჭიროა სათანადო ცვლილებების შეტანა შესაბამის საკანონმდებლო აქტებში, რომელთა შემუშავებისა და მიღების პერიოდში მოხდება ყველა იმ დეტალის გათვალისწინება და დახვეწა, რაც დაკავშირებულია ჩვენის აზრით უპირველესი პრობლემის, ნორმალური არჩევნების ჩატარებასთან.

ანზორ გაბუნია

P.S. ვინც შეეცდება ამტკიცოს, რომ ამ პრობლემის გადაწყვეტა მთავალ საპარლამენტო არჩევნებისათვის არ მოესწრება, ჩავთვლით, რომ ცხონებული ჯანსუღ ღვინჯილიას მოწოდებები ერთ ყურში შეუშვა და მეორეში გაუშვა.

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“
20 თებერვალი, 2008 წელი

აუტჩეველი მჩეული

კაცი, ჩოშელიც საქმის ნაადგუბოცა

გუშინ ქუჩაში კოლეგა და მეგობარი, საქვეყნოდ აღიარებული ეკონომისტი და გამომცემელი ანზორ ბაბუხაძია შემხვდა. გულით გავიხსარე, მოვიკითხე, მოვესიყვარულე და სამომავლო წარმატებები ვუსურვე. ღმერთმანი, ძალიან მინდოდა საზოგადოებრივი მაუწყებლის სამეურვეო საბჭოს წევრობაც მიმელოცა, მაგრამ ვიცოდი, რომ საბჭოს შემადგენლობაში ვერ მოხვდა და ამის თაობაზე რაიმეს თქმას, ისევ უთქმელობა ვამჯობინე. ისე კი, რაღა დაგიმალათ და, უკმაყოფილო დავრჩი იმათ გადაწყვეტილებით, ვინც ამ საბჭოს წევრობის კანდიდატებს არჩევდა და ბატონ ანზორ ბაბუხაძიას შთამბეჭდავი პერსონა ვერ შეამჩნია.

არაღა ქვეყნის წინაშე დამსახურება ნამდვილად არ აკლია ბატონ ანზორს. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ მან ღირსეულად განვლო გზა რიგითი ეკონომისტიდან საქართველოს მთავრობის მთავარ სახელმწიფო მრჩეველამდე. პრაქტიკულ საქმიანობასთან ერთად ეწევა აქტიურ სამეცნიერო-პედაგოგიურ მოღვაწეობას. წლების განმავლობაში მიწვეული იყო თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკური პროფილის ფაკულტეტებზე სახელმწიფო საგამოცდო კომისიის თავმჯდომარედ. გახლავთ საქართველოს დამსახურებული ეკონომისტი, ქვეყნის ბიზნესის სფეროთა ინტერესების დაცვის კავშირის თავმჯდომარე, ჟურნალისტთა ფედერაციის წევრი, გაზეთ „თანადგომის“ დამფუძნებელი და გამომცემელი, გაზეთ „სარკმელი საქართველოსი“ რედაქტორი ეკონომიკის საკითხებში, დაჯილდოებულია „ღირსების ორდენით“.

ბატონი ანზორ ბაბუხაღია არ გახლავთ რომელიმე პარტიის წევრი, რაც განაპირობებს მის მიერ მხარდასაჭერი და მისაღები გადაწყვეტილებების მიუკერძოებლობას. ამ თვისებისა და მაღალი პროფესიონალიზმის გამო მას პატივს სცემენ და აფასებენ საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარესთან არსებულ ბიზნესმენტა საკონსულტაციო საბჭოში, პარლამენტის დარგობრივი ეკონომიკის კომიტეტის სამეცნიერო საკონსულტაციო საბჭოში, მრავალ სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაციაში, რომლებიც დაკავებული არიან მეწარმეობის პრობლემებით.

როგორ ფიქრობთ, კიდევ მეტი რა შეიძლებოდა მოეთხოვათ საზოგადოებრივი მაუწყელის სამეურვეო საბჭოს წევრობის კანდიდატისათვის? ალბათ არც არაფერი. ჩემი ღრმა რწმენით, ანზორ ბაბუხაღია, როგორც იტყვიან, ჩონხასავით მოერგებოდა ამ უწყებას, მისი სახით სამეურვეო საბჭოს შემადგენლობას შეემატებოდა საზოგადოებრივი აღიარებისა და ნდობის მქონე პიროვნება, ნებისმიერი პარტიული გავლენისაგან თავისუფალი ღირსეული წევრი.

აბა რა მოხდა? იქნებ თავად ბატონ ანზორს არ ჰქონდა სურვილი ასეთი საბჭოს წევრობისა და არც განცხადება დაუწერია? არ დაგიმაღავთ, ასეთი კითხვაც გამიჩნდა.

—განცხადება სამეურვეო საბჭოს წევრობის თაობაზე, — მითხრა ანზორ ბაბუხაღიამ, — რა თქმა უნდა, დავწერე, მაგრამ ინიციატივა წამოვიდა მეწარმეთა ინტერესების დაცვის რამდენიმე არასამთავრობო ორგანიზაციიდან და თქვენი გაზეთის რედაქციიდან. კარგა ხნის მსჯელობის შემდეგ დამარწმუნეს, რომ ამ საბჭოში რიგით წევრად ყოფნის პირობებშიც კი შევძლებდი საზოგადოებრივი მაუწყებლის მეწარმეობის ინტერესებისკენ შემოტრიალებას, რითაც დიდ საქმეს გავაკეთებდი. მოგეხსენებათ, დღეს ქვეყნისა და ხელისუფლების უმთავრესი დევიზია სიღარიბის დაძლევა. სიღარიბეს კი, ჩემი ღრმა რწმენით, მაშინ დავძლევთ, თუ მცირე მეწარმეობას ხელს შევუწყობთ, განვავითარებთ და ხალხს დავასაქმებთ. ამას კი იმ შემთხვევაში შევძლებთ, თუ საგადასახადო კოდექსს სრულფაოფთ და მეწარმეთა შემოწმებებისა და კონტროლის კოორდინაციის პრობლემებს მოვაგვარებთ.

საკმაოდ რთული ვჯავია, არა? თუ ხმამაღლა ნათქვამად არ ჩამითვლით, გაგიშხელთ, რომ მთელი ჩემი შეგნებული ცხოვრება ამ პრობლემებთან ჭიდილს შევალე და სწორედ ეს მაძლევს სტიმულს, ვიფიქრო, რომ ჩემი მოკრძალებული წვლილის შეტანას შევძლებდი საზოგადოებრივი მაუწყებლის სამეურვეო საბჭოს სამოქმედო პროგრამის ჩამოყალიბებაში. უფრო კონკრეტულად თუ ვიტყვით, მინდოდა, საზოგადოებრივი მაუწყებელი დღევანდელი საზოგადოების მთავარი გზავნილის – „საქართველო სიღარიბის გარეშე“ – რეალიზატორის მთავარ როლში მენახა.

სურვილი მართალია ვერ ავიხდინე, მაგრამ არა უჭირს. ვსარგებლობ შემთხვევით და მინდა მადლობა გადავუხადო საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის, საქართველოს პედაგოგიურ მეცნიერებათა აკადემიის, ფაზისის მეცნიერებათა აკადემიის, სრულიად საქართველოს ჩოხოსან რაინდთა დასის, საზოგადოება „ქუთაისელის“, მცირე მეწარმეთა ასოციაციის ხელმძღვანელებს და ჩემს მეგობარ ჟურნალისტებს, რომლებმაც თავიანთი მხარდაჭერა ოფიციალურად დააფიქსირეს და წარუდგინეს საკონკურსო კომისიას.

– ეს გასაგებია, მაგრამ, ყველაფრის მიუხედავად, ბატონო ანზორ, თქვენ ფიქრობთ, რომ საზოგადოებრივი მაუწყებლის სამეურვეო საბჭოს არჩევნები ობიექტურად ჩატარდა?

– რა თქმა უნდა, ობიექტურად ჩატარდა. განსხვავებული მოსაზრებისთვის პირადად მე არავითარი საფუძველი არ გამაჩნია. ყველას, ვისაც ამ საბჭოს წევრობა სურდა, საკუთარი გეგმები და მოსაზრებან ჰქონდა, მაგრამ რა ვუყოთ, რომ ბევრს ჩემსავით არ გაუმართლა.

– გეთანხმებით, მაგრამ ერთი შენიშვნა მაინც უნდა გამოვთქვა. კერძოდ, კონკურსის ჩატარების წინა დღეებში აშკარად გამოიკვეთა ტენდენცია, რომ ამა თუ იმ კანდიდატისადმი მხარდაჭერა მოხდებოდა სახელისუფლებო და ოპოზიციურ პარტიათა ინტერესების გათვალისწინებით, ანუ გადაწყდა და ოფიციალურად გამოცხადდა, რომ 9 ასარჩევი კანდიდატურიდან, ოთხს აირჩევდა ხელისუფლება, მეორე ოთხს – ოპოზიცია, ხოლო ერთი იქნებოდა ნეიტრალური პიროვნება. ბუნებრივია, ასეთ პირობებში არც ერთი მხარისთვის მისაღები არ იქნებოდა პარტი-

ულობისგან თავისუფალი პიროვნება, რაც, ჩემი აზრით, ეწინააღმდეგება „საზოგადოებრივი მაუწყებლის შესახებ“ საქართველოს კანონის მოთხოვნებს. როგორც ჩანს, თქვენ ასეთ პიროვნებათა რანგს – ნეიტრალურს მიეკუთვნებით.

–სიტყვამ მოიტანა და ამასთან დაკავშირებით მინდა გკითხოთ, ბატონო ანზორ, საპარლამენტო არჩევნები კარს მოგვადგა. თქვენ, როგორც ყოველგვარი პარტიული ვალდებულებისგან თავისუფალი ადამიანი, მაინტერესებს, რომელ პარტიას დაუჭერთ მხარს?

–იმ პარტიას, რომლის პროგრამაშიც მკაფიოდ იქნება ჩამოყალიბებული ჩვენი ენის, მამულის და სარწმუნოების გადარჩენის რეალური გზები.

–გეთანხმებით, მაგრამ ქართველი ერისათვის ამ უძვირფასეს ცნებებს ცალკეული პარტიები და პიროვნებები ხშირად პიარისთვისაც კი იყენებენ. იქნებ მკითხველი დაარწმუნოთ, რომ თქვენ არ მიეკუთვნებით ასეთთა რიგებს.

–ჩემმა კოლეგებმა და მკითხველებმა კარგად იციან, რომ ზოგადი და მაღალფარდოვანი ფრაზებით ლაპარაკი არ მიყვარს. ყოველთვის ვცდილობ ნებისმიერი პრობლემის განხილვა დავასრულო კონკრეტული და ყველასათვის გასაგები წინადადებებით. ერთი ასეთი სტატია გაზეთ „ლიტერატურული საქართველოს“ ფურცლებზეც გამოვაქვეყნე („ოღონდ ქართულად ვილაპარაკოთ“), რომელიც შეეხებოდა ქართული ენის გადარჩენის პრობლემას. ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის საკითხს მიუძღვნენ სპეციალური ნაშრომი, რომელც ქართულ და რუსულ ენებზე გამოვეცი და რომელსაც უკვე მოჰყვა საქმიანი გამოხმაურებები.

მამულის გადარჩენის უმნიშვნელოვანეს პირობად მიმაჩნია ქვეყანაში მეწარმეობის განვითარებისათვის ხელშეწყობა და აქედან გამომდინარე, დასაქმების პროგრამების რეალიზება. ალბათ ტრაბახად არ ჩამეთვლება, თუ ვიტყვი, რომ სწორედ ამ პრობლემებზე მუშაობას შევალე ჩემი ცხოვრების რამდენიმე ათეული წელი და მეამაყება, რომ უამრავი წინააღმდეგობისა და სირთულეების მიუხედავად, რაღაც შედეგებს მაინც მივაღწიე.

რაც შეეხება სარწმუნოებას, ეს ჩემი პირადი საქმეა და მე ამ მიმართულებით რა გამიკეთებია და რის ვაკეთებაც ვაპირებ მომავალში, მხოლოდ მე და ღმერთმა ვიცით. ერთს კი ვიტყვი, მართლმადიდებლური წეს-ჩვეულებებისა და რიტუალების აღსრულების საკითხებში საქართველოს მოსახლეობის გათვითცნობიერებას და მარადიულ სასუფეველში გარდასულ ერის ღირსეულ შვილთა სახელების უკვდავყოფას ემსახურება გაზეთი „თანადგომა“, რომელიც ჩემის მიერ არის დაარსებული და საზოგადოებრიობის ერთსულოვან მოწონებას იმსახურებს.

—დაბოლოს, ბატონო ანზორ, ერთიც მინდა გკითხოთ. თქვენს პიროვნებას კარგად ვიცნობ და დარწმუნებული ვარ, იმის მიუხედავად, რომ საზოგადოებრივი მასშტაბის სამეურვეო საბჭოს შემადგენლობაში ვერ მოხვდით, თქვენს წინადადებასა და მოსაზრებებს მას მაინც გაუგზავნით.

—ღიახ, მე ეს უკვე გადაწყვეტილი მაქვს. ამ წინადადებებს, რა თქმა უნდა, ახალი ველოსიპედის გამოგონების პრეტენზია არ ექნებათ, მაგრამ საზოგადოებრივი მასშტაბის ხელმძღვანელობას იმას მაინც ვურჩევ, დაუყოვნებლივ აღადგინონ ცნობილი ჟურნალისტების მერაბ ბერაძისა და ლევან ღვინჯილიას პროგრამები, რომლებიც ენერჯის ალტერნატიული წყაროების ძიებისა და ქართული ენის გადარჩენის საკითხებს შეეხება. ტელეარხის სამეურვეო საბჭო ალბათ დაეთანხმება იმ აზრს, რომ დასახელებული პროგრამების განახლებას საზოგადოებრიობა დიდი ინტერესით ელოდება.

ოთარ ხუციშვილი
გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“,
5 მარტი, 2008 წელი

უდიდესი მნიშვნელობის ქაქარა ჩიგნაყები

ჩვენი გაზეთის ეკონომიკური სამსახური ერთ-ერთი უძლიერესია ქართულ მედია-სივრცეში. ამის დასტურია თუნდაც ის, რომ რედაქტორთა საბჭოში ორი აღიარებული სპეციალისტია – ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ბატონი ნიკო ჩიხლაძე, რომლის ბევრი ფუნდამენტური ნაშრომი სწორედ ჩვენი გაზეთის სავაჭრო-ეკონომიკური გრიფით გამოვიდა და რესპუბლიკის დამსახურებული ეკონომისტი, ბატონი ანზორ ბაბუხაძე, რომელსაც უღრმეს თეორიულ ცოდნასთან ერთად ამ უაღრესად საპასუხისმგებლო დარგში ხელმძღვანელ სამუშაოებზე მოღვაწეობის დიდი გამოცდილება აქვს.

„სარკმელი საქართველოსი“ ხშირად აქვეყნებს როგორც თავად ბატონი ანზორის მასალებს, ისე მის მიერ სავაჭრო-ეკონომიკურ სტატიებს, ორ წიგნაკად გამოცემული მისი ახალი ნაშრომიც – „შეცდომა თუ დანაშაული“ – ჩვენს გაზეთში იყო დასტაბულებული და თვალსაჩინო სპეციალისტთა დიდი მოწონება დაიმსახურა.

გთავაზობთ ორ რეცენზიას ამ მომცრო ზომის, მაგრამ მნიშვნელობით ფრიად გამორჩეული ნაშრომის შესახებ.

მორიბე რედაქტორი

ნათელი აზროვნების ნაყოფი

ნიჭი ისეთი ფენომენია, რომლის ხარისხი მხოლოდ მისი პროდუქტის რაოდენობით არ იზომება. ამიტომ ხშირად სულ პატარა მოცულობის ნაწარმოების (ნაშრომის) ავტორი შეიძლება უფრო დიდხანს შერჩეს ისტორიას, ვიდრე მრავალტომეულისა, რომელმაც მოსალოდნელია ისტორიის მეხსიერებაში შესვლაც ვერ მოახერხოს.

ეს მოსაზრება მე მათქმევინა პატარა წიგნმა, რომლის ავტორია ცნობილი პუბლიცისტი, მეცნიერ-ეკონომისტი, მრავალმხრივი, მაგრამ ყოველთვის ეროვნულ ინტერესებს დაქვემდებარებული მისწრაფებების მქონე

ნე პიროვნება ანზორ ბაბუხაღია. მისი მრავალთა შორის ერთ-ერთი არსებითი თვისებაა ყველა ავტორისადმი უაღრესად თავაზიანი, პატივცემული, მაგრამ პრინციპული დამოკიდებულება, ამასთან ის არასოდეს უფრთხის დიდ ავტორიტეტებს და ქედს მხოლოდ ჭეშმარიტებას უხრის.

მართალია, წიგნი მოცულობით პატარაა, მაგრამ დიდი შინაარსისაა, რამდენადაც ავტორის მრავალწლიანი მოღვაწეობის თავისებური შეჯამებაა. აქ იმდენად პრობლემების კვლევა კი არ არის, არამედ ავტორის მიერ ადრე სხვადასხვა მიმართულებით ჩატარებული გამოკვლევების შედეგები თეზისების, შეფასებების, დასკვნებისა და რეზიუმეს სახით. ამიტომ ბატონმა ანზორმა მასში დიდი შინაარსის ჩატევა შეძლო, რისი საშუალებაც მას გამორჩეულმა ნიჭიერებამ, შრომისმოყვარეობამ, კარგმა საუნივერსიტეტო და საასპირანტურო განათლებამ, სამთავრობო და სამეურნეო სტრუქტურების მაღალ ინსტანციებში საპასუხისმგებლო თანამდებობებზე მუშაობამ მისცა.

ავტორი უაღრესად კონკრეტულად და ლაკონიურად, ამავე დროს არსებითად ახასიათებს საქართველოში 90-იანი წლების უმძიმეს სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობას, მის გამომწვევ ობიექტურ და სუბიექტურ ფაქტორებს, მაშინდელი ხელისუფლების უსუსურობას, დაშვებულ უხეშ შეცდომებს, ზოგჯერ დანაშაულებებსაც, გარედან მიღებული სხვადასხვა დახმარების გამოყენების ავ-კარგიანობას, საქართველოს მწარმოებელი ქვეყნიდან მომხმარებელ ქვეყნად გადაქცევის გამომწვევ მიზეზებს, სახელმწიფო ქონების პრივატიზებაში, საერთოდ, ეკონომიკურ პოლიტიკაში დაშვებულ შეცდომებს, საერთაშორისო საფინანსო ეკონომიკური ორგანიზაციების, პირველ რიგში საერთაშორისო სავალუტო ფონდის როლს ამ საქმეებში, ქვეყნის ხელისუფლების არაკომპეტენტურობას საერთოდ და განსაკუთრებით საკადრო პოლიტიკაში.

ბატონი ანზორი ხაზგასმით მიუთითებს: არ შეეცდებით თუ ვიტყვით, რომ შეცდომებისა და დანაშაულებრივი ქმედების თავი და თავი სახელმწიფოში საკადრო პოლიტიკის უხეში შეცდომები იყო (გვ. 10). არ შეიძლება არ დავეთანხმით ნაშრომის ავტორს, როცა ამბობს: „საბაზრო ეკონომიკის პირობებში, ყოველგვარი შეზღუდვა და აკრძალვა უნდა მოისპოს, მაგრამ... საბაზრო ეკონომიკა არ ნიშნავს „ბაზარს“ ამ სიტყვის პირდაპირი გაგებით. სახელმწიფოს შესაბამისმა სტრუქტურებმა უნდა მართონ ქვეყანაში მიმდინარე ძირითადი პროცესები“ (გვ.16).

მთლიანად ვეთანხმებით ბატონი ანზორის მიერ თავის სხვადასხვა ნაშრომში გატარებულ მტკიცე პოზიციას, რომლის არსი მდგომარეობს საბაზრო ურთიერთობების პირობებში ეკონომიკის თვითრეგულირებისა და სახელმწიფოებრივი რეგულირების მექანიზმების ოპტიმალურ შეხამებასა და ცალკეული უკიდურესობის უარყოფაში; ამასთან, ადმინისტრაციულ-მბრძანებლური სისტემიდან საბაზრო ეკონომიკაზე გარდამავალი პერიოდის თავისებურებებიდან გამომდინარე, ამ პერიოდის ეკონომიკაში სახელმწიფოს მარეგულირებელი ფუნქციების წინ წამოწევის აუცილებლობის დასაბუთებაში, რის შედეგადაც შეიძლება მივალწიოთ ბაზარზე სასაქონლო პროდუქციის სიუხვეს და მოსახლეობის სოციალური დაცვის უზრუნველყოფას.

საყურადღებოა ის გარემოება, რომ ბატონი ანზორი იზიარებს მის მიერ გაკრიტიკებული ზოგიერთი ცნობილი თეორეტიკოს-ეკონომისტის მოსაზრებებს საერთოდ, ზოგადად თეორიულად (იგულისხმება სხვა თანაბარი პირობები) იმის შესახებ, რომ ქვეყნებს შორის ზედმეტი ბარიერების, დიფერენცირებული საბაჟო ტარიფებისა და აქციზების დაწესება გაუმართლებელია, რომ პროტექციონისტული პოლიტიკა მრეწველობის განვითარებისათვის შეიძლება საზიანო იყოს, მაგრამ კონკრეტულად საქართველოს სინამდვილეში, როცა ქვეყნის მრეწველობა, და საერთოდ ეკონომიკა, უკიდურესად დაცემულია და განვითარებულ ქვეყნებთან კონკურენციის გაწევის მინიმალური შესაძლებლობაც არა აქვს, მას აუცილებლად მიაჩნია არაორდინალური გადაუდებელი ღონისძიებები შიდა ბაზრის დაცვისა და ექსპორტ-იმპორტის პოლიტიკის რეგულირების მიზნით. ამ მოსაზრებას ჩვენც მთლიანად ვიზიარებთ, მით უმეტეს, რომ მსოფლიო გამოცდილება სწორედ ასეთი მიდგომის სისწორეს ადასტურებს, თანაც არამარტო ჩამორჩენილი ქვეყნებისათვის, არამედ ზოგჯერ განვითარებული ეკონომიკის პირობებშიც კი. ამაზე აშშ-ს უახლოესი ისტორიაც მეტყველებს.

ნაშრომში დასაბუთებული კრიტიკით არის განხილული ქვეყნის ისეთი სოციალურ-ეკონომიკური საკითხები, როგორცაა: ყოფილი ხელისუფლების არასწორი ეკონომიკური სტრატეგია, რომელიც დღესაც არ არის დაძლეული; ქართველი გლეხის მიერ სოფლების მასობრივად დატოვება და, შედეგად, ქვეყნის დოვლათის შემქმნელის გადაქცევა მომხმარებლად; ქალაქებში კვალიფიციური მუშისა და ინჟინერ-ტექნიკური პერსონალის ფაბრიკა-ქარხნების გარეთ დარჩენა; დემპინგური ფასების

გამო ეროვნული პროლუქციის შიდა ბაზრიდან განდევნა; სახელმწიფოს მიერ ეკონომიკის მარეგულირებელი ბერკეტების გამოუყენებლობა, ან არასწორად გამოყენება; ჩვენი ქვეყნისათვის ტრადიციული და პრიორიტეტული დარგების აღორძინების, ქვეყნის ექსპორტ-იმპორტის დასაბუთებული პოლიტიკის უქონლობა; გადაუდებელი ღონისძიებებისათვის ქვეყნის მოუმზადებლობა; საბაჟო გადასახადების მოუწესრიგებლობა. ყველა ამ და ბევრ სხვა საკითხზე ბატონ ანზორს აქვს სწორი, ობიექტური, ყოველ შემთხვევაში ნებისმიერი ღონის მცენიერის, სპეციალისტის თუ პოლიტიკოსისათვის ანგარიშგასაწევი მოსაზრებები, შეხედულებები, წინადადებები, ხშირად სათანადოდ დასაბუთებული, ამასთან ზოგჯერ ძალზე მოკლედ, ლაკონიურად გამოთქმული, ზოგჯერ კი ვრცელი დასაბუთება – სხარტად შეჯამებული. მაგალითად, სახელმწიფო საკუთრების პრივატიზაციის შესახებ ნაშრომის სხვადასხვა ადგილას სხვადასხვა ასპექტით საგნობრივი მსჯელობის შემდეგ, თითქოს მოულოდნელად, მაგრამ გონებაშახვილურად აკეთებს არსებითი ხასიათის დასკვნას, რომ საჭიროა: „ქონების განსახელმწიფოების საკითხის სახელმწიფოებრივი გადაწყვეტა“. ამ მარტივ წინადადებაში, ჩემი შეხედულებით, ღრმა აზრია. კერძოდ ის, რომ ქვეყანაში ნებისმიერი საკითხი, მათ შორის სახელმწიფო ქონების კერძო საკუთრებაში გადაცემაც, მხოლოდ კერძო საკითხი კი არა, საზოგადოებრივი, სახელმწიფოებრივი საკითხია და ამიტომ სახელმწიფოებრივად უნდა წყდებოდეს.

ნაშრომი ძირითადად სწორედ ასეთი აზრების კრებულია და ამიტომ მიმაჩნია, რომ ეს ორი პატარა წიგნი ქართული ეკონომიკური ლიტერატურის კარგი შენაძენია.

გურამ ყუფუნია,

**ეკონომიკური კვლევების ინსტიტუტის
დირექტორის მოადგილე სამეცნიერო ნაწილში**

საით მიდის საქართველო?!

„შეცდომა თუ დანაშაული?!“ – ასეა დასათაურებული ბატონ ანზორ ბაბუხაძის ნაშრომი.

ამ კითხვაზე ჩვენი პასუხი ერთმნიშვნელოვანია: ნაკლებად შეცდომა და მეტწილად დანაშაული.

ცხადია, როცა ქვეყნის პირველმა პირებმა ცუდად იციან, ან ნაკლე-

ბად იციან ეკონომიკური თეორიის ფუძემდებლური პრინციპები, ეკონომიკურ პოლიტიკაში შეცდომები გარდაუვალია. არადა, დარწმუნებული ვარ, ჩვენი ბოლოდროინდელი მთავრობის წევრების აბსოლუტური უმრავლესობა ეკონომიკურ თეორიაში დამაკმაყოფილებელ შეფასებასაც ვერ დაიმსახურებს (ოღონდაც ეს კია, „ლომს, თუნდ ცალთვალას, ვინ შებედავს ელამი ხარო“), „ნუთუ ეკონომისტები არ იმსახურებენ, თუნდაც ურთულესი საკითხების გადაწყვეტაში მონაწილეობას, რომ არაფერი ვთქვათ ეკონომიკის სფეროში ფიზიკოსების, ბიოლოგების, ჟურნალისტების და ღმერთმა უწყის კიდევ რა სპეციალისტების ხელმძღვანელ პოსტებზე დანიშვნის ტენდენციაზე“. – ნათქვამია გ. გუნიას (უცნობი ავტორის) ერთ ძალზე მცირე, მაგრამ ფრიად საინტერესო სტატიაში.

აქვე უნდა დაისვას არარიტორიკული კითხვა: – ეკონომიკური სფეროს მაღალ პოსტებზე არასპეციალისტების დანიშვნა შეცდომაა თუ დანაშაული?

ერთმა გენიალურმა მათემატიკოსმა შეამჩნია ძალზე ნიშანდობლივი კანონზომიერება: წიგნებში განვითარებული აზრები უფსკრულს ქმნის ამ ნაშრომის ზომასთან შეფარდებით მისი ავტორის სასარგებლოდ. თუნდაც ის რად ღირს, რომ ბატონი ანზორ ბაბუხაძია ძალიან კარგად ხედავს, თუ რა დამღუპველი შედეგები შეიძლება მოჰყვეს საქართველოში მსოფლიო სავალუტო ფონდის, მსოფლიო ბანკის თუ საერთაშორისო სავაჭრო ორგანიზაციის რეკომენდაციების გაუაზრებელ რეალიზაციას, რასაც ესწრაფვოდნენ ჩვენი ბოლოდროინდელი მთავრობები და კიდევ უფრო ალტაცებითა და წარმატებით ესწრაფვის დღევანდელი ხელისუფლება.

დღეს მსოფლიო, თუ სოციალური უსამართლობისაგან აბსტრაგირებას მოვახდენთ, საცხოვრისითა და ტანსაცმელ-ფეხსაცმლით გაჯერებულია. თავზე საყრელად არის კვების პროდუქტებიც, ოღონდაც გასარკვევია, ზემოხსენებული გუნიასი არ იყოს, რამდენად არის დაცული „სასიამოვნოსა და სასარგებლოს სინთეზის“ პრინციპი.

ასეთ დროს ბალცეროვიჩი, ვალავი და სხვა უთვალავი გადამთიელი, რომლებიც ზმირად სტუმრობენ საქართველოს, ცხადია, როდი ზრუნავენ ჩვენი ეროვნული ეკონომიკის წინსვლაზე. „სამწუხაროა, – ხაზგასმით აღნიშნავს ბატონი ა. ბაბუხაძია, – ჩვენთან ნოყიერი ნიადაგი აღმოჩნდა იმისათვის, რომ საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების

(მათ გვერდით ბევრი სხვაც არის ავადმოსახსენებელი – ჯ.პ) და ჩვენი სახელმწიფო „მოდვაწეების“ ხელშეწყობითა და გვერდით ღვომით, ხელმა ხელი დაბანა და საქართველოს დამონების ახალი ფორმები და მასშტაბები შესძინა“.

„არ შევცდებით, თუ ვიტყვით, რომ დაშვებული შეცდომებისა და დანაშაულებრივი ქმედების თავი და თავი სახელმწიფოში საკადრო პოლიტიკაში დაშვებული უხეში შეცდომებია“. ეს კი წმინდა წყლის ვოლუნტარიზმია.

მოსაწონია ავტორის პოზიცია ეროვნული ეკონომიკის დარგების განვითარებაში, პროტექციონისტული პოლიტიკის გატარების, სოფლის მეურნეობაში დოტაციების ფართოდ დანერგვის, ეროვნული, მეცნიერულად დასაბუთებული ეკონომიკური პოლიტიკის შექმნავეების საკითხებში.

ცხადია, ამ პრობლემების გადაწყვეტა მამაცთა ხვედრია და ბატონ ანზორ ბაბუნაძიას სიმამაცეში მხოლოდ ლაჩრებს შეუძლიათ ეჭვის შეტანა.

ჯემალ პაჭკორია,
ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი
გაზეთი „სარკმელი საქართველოსი“,
მაისი-ივნისი, 2006 წ.

ხუმლიკაში, რომელიც შესულია „მეცდომა თუ ღანაგული?“-ს პირველ და მეორე ნიშნებში

სათქმელი ღროულად უნდა ითქვას. – 1998 წ.

„პოლიტიკოსები იწყებენ ქურდობას, ქურდები –
პოლიტიკურ საქმიანობას“ – 2001 წ.

უპასუხოდ დარჩენილი კითხვები. – 2001 წ.

მწერალთა XX ყრილობაზე ვერნატკეაში სათქმელი. – 2002 წ.

პრეზიდენტს მისი გუნდის ბევრი წევრი დალატობს. – 2000 წ.

გვანსოვდეს ბავშვები. – 2000 წ.

პასუხი ორ შეკითხვაზე. – 2001 წ.

ახლა მაინც წაიკითხონ ჩემი მათდამი გაგზავნილი წერილი. – 2001 წ.

ამბავი სხვადასხვა აქციისათვის თავშემონახული ხალხისა. – 2002 წ.

მოკლეს თბილისი, ჩვენი თბილისი, მოლად

გაბაზეს დედაქალაქი. – 2002 წ.

საბაზრო ეკონომიკა „ბაზარს“ როდი ნიშნავს! – 1992 წ.

გადაახდევინეთ მილიონი და აშენოს რამდენიც უნდა. – 2001 წ.

არჩევნები, ო, ეს არჩევნები! – 1999 წ.

„საერთაშორისო სავალუტო ფონდი –

სიკეთე თუ ბოროტება“ – 2005 წ.

რეგულირება თუ დერეგულირება. – 2005 წ.

პუბლიკაციები, რომლებიც „შეცდომა თუ დანაშაული?!“-ს ყრებულებში არ არის შესული

პრივატიზაცია? ღიახ, მაგრამ...

გაზეთი „რესპუბლიკა“, 30 ივნისი, 1991 წელი

საბაზრო ეკონომიკას მომავალი თაობა გადავაცოლოთ

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 3 სექტემბერი, 1996 წელი

**ღია წერილი საქართველოს პრეზიდენტს ბატონ ელუარდ შევარდნაძეს
„სახალხო გაზეთი“, თებერვალი, 1999 წელი**

**ვიაზროვნოთ, მიუხედავად იმისა, რომ ეს ხელისუფლებას არ მო-
სწონს. „ქართველი ძლიერია უფსკრულის პირას მიყენებული“
„დილის გაზეთი“, 23 აგვისტო, 1999 წელი**

**გაყინული ექსპერიმენტი, ანუ მინისტრებმა პრეზიდენტის დავალება
მიიყურისძირეს**

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 17 თებერვალი, 2000 წელი

**ხელისუფლების დისკრედიტაციისათვის ხომ არ აკეთებენ (გაყინული
ექსპერიმენტი)**

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 23 მარტი, 2000 წელი

**ექსპერიმენტი, რომელიც შემოსავლების გაორმაგებას გვპირდებოდა,
სახელისუფლებო ქსელში „გაჭედეს“**

გაზეთი „დრონი“, 18 ივლისი, 2000 წელი

დაე, ისმინოს ბრმამაც და ყრუმაც!

გაზეთი „სარკმელი საქართველოსი“, იანვარი, 2001 წელი

ღია წერილი საქართველოს მწერალთა კავშირის თავმჯდომარეს, ბატონ თამაზ წიფწივაძეს

გაზეთი „ლიტერატურული საქართველო“, 9-15 თებერვალი, 2001 წელი

დაე, ისმინოს ბრმამაც და ყრუმაც!

გაზეთი „სარკმელი საქართველოსი“, ივნისი, 2001 წელი

ფიქსირებული გადასახადები ტოტალური საგადასახადო კორუფციის შემცირებისა და მეწარმეობის გადარჩენის ერთადერთი შანსი

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 1 აგვისტო, 2001 წელი

ჩვენთან პროფესიონალიზმის დეფიციტია

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 26 ივლისი, 2002 წელი

ხმამალა სათქმელი

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 7 მარტი, 2003 წელი

ამ პროგრამით „ტაძრამდე“ ვერ მივალთ

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 23 ოქტომბერი, 2003 წელი

ნუ იქნებით „სტაკების“ ტყვეობაში, ნუ გადაიხდით ქრთამს თქვენი შვილების უსწავლელობაში

ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, №2, 2004 წელი

ვინ რას მიიღებს პრივატიზაციიდან

ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, №3, 2004 წელი

რატომ ამჯობინებენ ღუმილს მეცნიერები

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 21 აგვისტო, 2004 წელი

გადასახადების ამკრეფთ შემოქმედებითი მიდგომა აღარ დასჭირდებათ

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 15 იანვარი, 2005 წელი

„მაგიური“ ბრძანება ანუ „საით მიდიხარ, საცოდაო საქართველოვ?!“
ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა, №5, მარტი, 2005 წელი

ფიქსირებული გადასახადი და სიღარიბის დაძლევა
გაზეთი „მცირე მეწარმე“, ივლისი, 2005 წელი

მეტი დაფიქრება გმართებთ, ბატონებო
გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 27 სექტემბერი, 2005 წელი

დროა თავი დაანებონ ხავსზე მობლაუჭებას
გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 8 ნოემბერი, 2005 წელი

Сначала надо заживать рану, а потом уже думать о шраме
газета "Свободная Грузия", 17 ноября, 2005 г.

სოფლის შენებას რა უნდა
გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 29 ნოემბერი, 2005 წელი

საზოგადოებრივი ტელევიზია საკუთარ საზოგადოებას დასცინის
გაზეთი „ლიტერატურული საქართველო“, 10 მარტი, 2006 წელი

„სახელი ხალხისა, სახრავი – სხვისა“ ანუ ვის ინტერესებს იცავს საზოგადოებრივი მაუწყებლობა?
გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“, 17 მარტი, 2006 წელი

ბუმერანგი უკვე დაგვიბრუნდა, ქვეყანა სულს დაფავს
გაზეთი „ქრონიკა“, 30 ოქტომბერი 5 ნოემბერი, 2006 წელი

ესენი თავის ჯიბის მაყურებელი ხალხია
გაზეთი „ქრონიკა“, 6-12 ნოემბერი, 2006 წელი

ქართულ სახელმწიფოს მიზანმიმართულად ანადგურებენ
„საერთო გაზეთი“, მაისი, 2007 წელი

შინაარსი

რედაქტორისაგან -----	3
მხოლოდ პროფესიონალიზმი გადაგვარჩენს -----	4
აღსრულდა ნოე ჟორდანიას წინასწარმეტყველება, კომუნიზმის ლიკვიდაცია კომუნისტების მეთაურობით განხორციელდა -----	10
პოლიტიკოსები ისევ ქურდობენ -----	15
„სამჯერ წავიტყვებ ფეხი, სამჯერ ვერ ავირჩიებ რიგიანი პარლამენტი“ -----	24
პრობლემა ნომერი პირველი -----	28
პრივატიზაცია — შეცდომა თუ დანაშაული?! -----	34
კვლავაც ვწეროთ და ჩვენვე ვიკითხოთ?! -----	40
თამამად ვეძებოთ ალტერნატიული ვარიანტები -----	44
ვერანაირი ახალი კანონი ვერ გვიშველის, თუ ეკონომიკის განვითარების რადიკალური პროგრამა არ შემუშავდა -----	48
საჭიროა მარტივფორმულიანი კონკრეტული პროგრამა -----	52
გაუგებარი ბრძანება და გასაგები ქუჩის აქციები, ასე ეკონომიკას ვერ ავაშენებთ -----	55
გაუგებარი ბრძანება და გასაგები ქუჩის აქციები, ასე ეკონომიკას ვითომ ავაშენებთ? -----	59

შეცხედოთ სიმართლეს თვალებში -----	62
ვუახლოვდებით ჩვენს ზღვას, რომელიც, სამწუხაროდ, ჯერ ასე შორია?! -----	66
ხსნის ერთადერთი გზა საყოველთაო შრომაა -----	70
საკონტროლო-სალარო აპარატების ყველა დონეზე დანერგვის აბსურდულ მოთხოვნებს მის დისკრედიტაციამდე მიყვავართ -----	80
შეცდომები, რამაც ქვეყნის ეკონომიკა დაანგრია და დღესაც ანგრევს -----	86
„ოღონდ ქართულად ვილაპარაკოთ“ -----	92
რას გვიქადის და დაქცევას, განადგურებას! -----	98
ცრუ ხელისუფალთა ცრუ საქმეები -----	100
პრეტენდენტებს - მხოლოდ თანაბარი პირობები -----	106
აურჩეველი რჩეული -----	109
უდიდესი მნიშვნელობის პატარა ნიგნაკები -----	114
პუბლიკაციები, რომლებიც შესულია „შეცდომა თუ დანაშაული?!“-ს პირველ და მეორე ნიგნებში -----	120
პუბლიკაციები, რომლებიც „შეცდომა თუ დანაშაული?!“-ს კრებულებში არ არის შესული -----	121

ანზორ ბაბუსალიამ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკური ფაკულტეტის წარჩინებით დამთავრების შემდეგ (1966 წ.), განვლულ გზა ბიგითი ეკონომისციდან საქარტოელის მთავრობის მთავარ სახელმწიფო მრჩეულამდე. ქოების განმავლობაში მიწვეული იყო თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ეკონომიკური პრეზიდენტის ფაკულტეტებზე სახელმწიფო საგამომცდელ კომისიის თავმჯდომარედ. დამთავრებული აქვს სსრ კავშირის მინისტრთა სამსახურთან არსებული სახალხო მეურნეობის აკადემია. არის საქარტოელის დამსახურებული ეკონომისტი, გაწეო „თანადგომა“-ს გამომცემელი, ბიზნესის ინტერესების დაცვის კავშირის თავმჯდომარე. დაჯილდოებულია „ღირსების ორდენით“.

ავტორია წიგნების: „მსალოდ თანადგომა გადაგვაბრუნს“ (1998 წ.), „შეცდომა თუ დანაშაული?“ (ნაწ. I 2003 წ., ნაწ. II 2005 წ.), „კვლავაც ვწერთ და ჩვენვე ვიკითხვთ?“ (2004 წ.), „პრეზიდენტი ნამდვირ პირველი“ (2005 წ.), „ავტომატო, საცუვივართ ჩვენ!“ (2006 წ.), „გზა ვარდისფერი“ (2007 წ.).